

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Острозька академія»
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин та національної
безпеки
Кафедра міжнародних відносин

Кваліфікаційна робота
на здобуття освітнього ступеня магістра

на тему: **«Закордонні українці як суб'єкт публічної дипломатії
України»**

Виконала студентка 2 курсу, групи ММв-2
спеціальності 291 «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»,
освітньо-професійної програми
«Міжнародні відносини»

Полушко Вікторія Сергіївна

Керівник – доктор історичних наук, професор,
Атаманенко Алла Євгенівна

Рецензент – _____

Робота допущена до захисту
(протокол № _____ засідання кафедри міжнародних відносин від
_____ 20__ року)
Завідувач кафедри міжнародних відносин Сидорук Тетяна Віталіївна

м. Острог – 2021 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ «М'ЯКОЇ СИЛИ» В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ.....	8
1.1. Теоретичні основи публічної дипломатії.....	8
1.2. Публічна дипломатія діаспор	18
Висновки до розділу 1	30
РОЗДІЛ 2. ВЗАЄМОДІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ ТА УКРАЇНИ.....	32
2.1. Характеристика закордонного українства.....	32
2.2 Законодавча база співпраці України із закордонними українцями. ...	50
Висновки до розділу 2	61
РОЗДІЛ 3. ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ ДІАСПОРИ ЯК ЧИННИК ПРОМОЦІЇ УКРАЇНИ В СВІТІ.....	62
3.1. Характеристика напрямків публічної дипломатії України	62
3.2. Втілення публічної дипломатії закордонним українством для промоції України.....	71
Висновки до розділу 3	79
ВИСНОВКИ	81
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	84
ДОДАТКИ	96

ВСТУП

Актуальність наукової роботи. У сучасному світі роль діаспори як суб'єкта публічної дипломатії значно зросла і є досить важливою як для держав, звідки походить діаспора, так і для самих представників діаспори. З ростом темпів глобалізації збільшуються міграційні потоки, оскільки люди шукають нові можливості. У погоні за кращим життям, люди покидають свої країни, та осідають в іноземних державах утворюючи діаспору. Крім того, частина закордонних українців є автохтонами, бо громадянами країн-сусідів України стали переважно внаслідок подій ХХ ст.

Співпраця держави з представниками своєї діаспори є важливою, особливо в контексті промоції країни на міжнародній арені. Оскільки українська діаспора є однією з найчисельніших у світі, вона займає важливе місце у зовнішній політиці України. І може стати опорою для ведення публічної дипломатії України в напрямках культурної, кулінарної, економічної, експертної, навчально-освітньої, спортивної та цифрової дипломатії. Тому **актуальність теми дослідження** полягає у потребі узагальнення та аналізу інформації про законодавчі основи взаємодії закордонного українства та України, дослідженні на теоретичному рівні методів співпраці держави із представниками діаспори.

Аналіз стану наукової розробки теми. Аналізу та вивченню поняття «публічна дипломатія» свої праці серед іноземних дослідників присвячували Гулліон Е., Гілбоа Е., Айхан К., Най Дж., Калл Н.. Вивченням тематики діаспори займаються дослідники Севін Е., Шайн Й., Барт А., Кенні К., Купер А., Рана К., МакКоннел Б.. Серед вітчизняних дослідників та вчених варто приділити увагу працям Атаманенко А., Бевз Т., Малиновська О., Малько О., Матвійчук Н., Трофименко М. у яких вони досліджують закордонне українство як суб'єкт публічної дипломатії України, історію становлення української діаспори, взаємодію закордонного українства з світовою спільнотою, вклад закордонних українців у промоцію та популяризацію іміджу Батьківщини на міжнародній арені.

Метою роботи є дослідження закордонних українців як суб'єкта публічної дипломатії України.

Для досягнення зазначеної мети у роботі поставлено такі **дослідницькі завдання**:

- Ознайомлення з теоретичними основами публічної дипломатії;
- Дослідити явище публічної дипломатії діаспор;
- Охарактеризувати закордонне українство;
- Проаналізувати законодавчу базу співпраці України із діаспорою;
- Розглянути напрямки публічної дипломатії України;
- Дослідити втілення публічної дипломатії українською діаспорою.

Предмет дослідження: засади, інструменти, механізми та законодавча база публічної дипломатії України і діаспори.

Об'єктом дослідження є публічна дипломатія закордонних українців.

Теоретико-методологічна база дослідження. При написанні роботи було використано такі методи дослідження: історичний (для простеження історії осідання українських мігрантів та розвитку осередків українства), метод аналізу (для проведення аналізу нормативно-законодавчої бази співпраці України із діаспорою), метод спостереження (для прослідковування змін у діяльності діаспори), метод систематизації (для узагальнення та формулювання висновків до роботи).

Хронологічні рамки охоплюють період від XVIII до XXI століття, з наголосом на періоді гібридної війни Російської Федерації проти України, оскільки саме в цей період імідж нашої країни у світі потребує уваги та максимального пропрацювання, зокрема і збоку закордонного українства у сфері публічної дипломатії для поширення позицій, думок, культури держави шляхом промоції.

Географічні рамки охоплюють країни, де проживають закордонні українці.

Джерельна база. *Першою групою джерел*, які були використані при написанні магістерської роботи є закони та документи, що регулюють

взаємодію України з діаспорою, зокрема, закони України, постанови КМУ, укази Президента України, Конституція України, Положення Про комісію національного олімпійського комітету України «закордонне українство», Постанова Про створення Державної зовнішньоекономічної комісії Ради Міністрів УРСР (від (23.08.1990 р. №223), Постанова КМУ Про Державну програму “Українська діаспора на період до 2000 року” (від 22.01.1996 р. № 119), Рішення РНБО Про Доктрину інформаційної безпеки України (від 29.12.2016 р. : станом на 28 лют. 2017 р.), Закон України Про закордонних українців (від 04.03.2004 р. № 1582-IV : станом на 6 черв. 2012 р.), Закон України Про засади внутрішньої і зовнішньої політики (від 01.07.2010 р. № 2411-VI : станом на 8 лип. 2018 р.), Постанова Про затвердження Державної програми співпраці із закордонними українцями на період до 2010 року (від 26.07.2006 № 1034.), Постанова КМУ Про затвердження Державної програми співпраці із закордонними українцями на період до 2015 року (від 18.07.2012 р. № 682), Постанова КМУ Про затвердження Державної програми співпраці із закордонними українцями на період до 2020 року (10.05.2018 р., № 344), Постанова Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року (від 03.03.2021 № 179), Постанова КМУ Про затвердження Положення про Міністерство закордонних справ України (від 30.03.2016 р. № 281), Указ Президента України Про Національну концепцію співпраці із закордонними українцями (від 13.10.2006 р. № 875/2006), Указ Президента України Про Національну програму «Закордонне українство» на період до 2005 року (від 24.09.2001 р. № 892/2001), Постанова ВРУ Про Основні напрями зовнішньої політики України (від 02.07.1993 р. № 3360-XII : станом на 20 лип. 2010 р.), Указ Президента України Про Положення про Державний комітет України у справах національностей та міграції (від 19.03.2002 р. № 269 : станом на 16 трав. 2004 р.), Указ Президента України Про Положення про Державний комітет України у справах національностей та міграції (від 28.10.1996 р. № 1001/96 : станом на 19 берез. 2002 р.), Указ Про Положення про Міністерство культури і мистецтв України Указ (від 31.08.2000 № 1038/2000), Указ

Президента України Про Положення про Міністерство України у справах національностей та міграції (від 20.03.1996 р. № 196/96 : станом на 28 жовт. 1996 р.), Указ Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 липня 2021 року «Про Стратегію зовнішньополітичної діяльності України» (від 26.08.2021 № 448/2021), Постанова КМУ Про утворення Міжвідомчої координаційної ради з питань забезпечення розвитку зв'язків із закордонними українцями (від 25.06.2008 р. № 564 : станом на 2 квіт. 2013 р), Постанова КМУ Про утворення Міжвідомчої координаційної ради з питань співробітництва з українською діаспорою (від 23.09.1996 р. № 1160), Указ Про Цільовий план Україна – НАТО на 2008 рік у рамках Плану дій Україна – НАТО (від 01.04.2008 № 289/2008), Розпорядження Про затвердження плану першочергових заходів щодо розвитку зв'язків з українцями, які проживають за межами України, із збереження, захисту та популяризації культурних надбань українства у світовому цивілізаційному просторі на 2008–2009 роки, МЗС України «Удосконалення законодавства України щодо статусу закордонного українця розглядалося під час 41-го засідання Національної комісії з питань закордонних українців».

Другою групою джерел є офіційні інтернет-джерела. Зокрема, це сторінки Посольств України в інших державах (в США (<https://usa.mfa.gov.ua>), в Канаді (<https://canada.mfa.gov.ua>), в Аргентині (<https://argentina.mfa.gov.ua>), в Бразилії (<https://brazil.mfa.gov.ua>), у Франції (<https://france.mfa.gov.ua>), у ФРН (<https://germany.mfa.gov.ua>), в Іспанії (<https://spain.mfa.gov.ua>), Португалії (<https://portugal.mfa.gov.ua>), Італії (<https://italy.mfa.gov.ua>), в Польщі (<https://poland.mfa.gov.ua>), в Чехії (<https://czechia.mfa.gov.ua>), Естонії (<https://estonia.mfa.gov.ua>), в Латвії (<https://latvia.mfa.gov.ua>), в Литві (<https://lithuania.mfa.gov.ua>), в Йорданії (<https://jordan.mfa.gov.ua>) та ін.), а також сторінки в соцмережах діаспорних організацій, які оповідають про діяльність останніх, сайти новин, на яких згадується про ті чи інші події.

Практичне значення магістерського дослідження полягає у використанні матеріалів у таких напрямках: для навчання та продовження

дослідження діяльності української діаспори у сфері публічної дипломатії. Окремі розділи та підрозділи можуть бути використанні як джерела при підготовці до лекційних матеріалів та семінарських занять навчальних дисциплін що викладаються в навчальних закладах. Перспектива подальшого опрацювання теми полягає у поглибленому вивченні методів діяльності закордонного українства у країнах його проживання.

Практична апробація. Результати праці були апробовані у науковій статті «Законодавча-нормативна база та інституційна основа співпраці України із закордонними українцями», яку було опубліковано на науковому блозі Національного університету «Острозька академія» та у доповіді «Закордонні українці як суб'єкт публічної дипломатії України в РФ» на XXVI науковій викладацько-студентській конференції «Дні науки» (м.Острог, 11-14 травня 2021 року).

Структура роботи обумовлена поставленими метою та завданнями. Робота складається зі вступу, трьох розділів, шести підрозділів, висновків, списку використаних джерел та літератури, додатків. Перший розділ розглядає публічну дипломатію як інструмент «м'якої сили» в міжнародних відносинах. У другому розділі досліджується взаємодія української діаспори та України. Третій розділ присвячений публічній дипломатії діаспори як чиннику промоції України в світі. Висновок підсумовує усі розділи магістерського дослідження, які сформовані із поставлених завдань та цілей.

РОЗДІЛ 1. ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ «М'ЯКОЇ СИЛИ» В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

1.1. Теоретичні основи публічної дипломатії

Під поняттям «дипломатія» розуміють широкий спектр дій, зокрема це створення, розробка та реалізація зовнішньої політики країни, міжнародні переговори між різними ланками міжнародних відносин, професійна діяльність дипломатичних представників. Також поняття «дипломатія» можна трактувати як ключовий метод, за допомогою якого реалізується зовнішня політика держави, і як звичайний засіб комунікації між міжнародними акторами у світовій політиці. Деякі вчені дають наступне визначення, «зовнішня політика – це напрямок, дипломатія – це зв'язки між міжнародними акторами, та реалізація зовнішньої політики держави». Фактично дипломатія відповідає за керування відносинами між різними суб'єктами міжнародних відносин через розробку та реалізацію зовнішньої політики, погодження та забезпечення інтересів різних рівнів. Виходячи з вище сказаного, можна запропонувати наступне трактування поняття «публічної дипломатії»: це зусилля, які прикладаються урядом держави для спілкування з громадами інших держав, промоції країни на міжнародній арені.

Але варто зазначити, що у дослідницьких колах досі тривають суперечки щодо термінів виникнення поняття «публічна дипломатія». Частина вчених вважає точкою відліку 1856 рік, тоді термін «public diplomacy» було вжито у статті британського видання «Таймс», що була присвячена діяльності американського президента Франкліна Пірса¹. Зокрема, у статті наголошувалось, що «...діячі американського політикуму мають відповідально ставитися до свого статусу, та бути прикладом для суспільства, і лише таким чином публічна дипломатія буде дієвою у цьому випадку»². Розглядаючи хронологію появи поняття «публічна дипломатія» варто звернутися до

¹ Cull N. J. "Public Diplomacy" Before Gullion: The Evolution of a Phrase. USC Center on Public Diplomacy. URL: <https://uscpublicdiplomacy.org/blog/public-diplomacy-gullion-evolution-phrase>

² Дубов Д. ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ США В ДОБУ ХОЛОДНОЇ ВІЙНИ. ЯК США ЗАВОЙОВУВАЛИ «СЕРЦЯ ТА РОЗУМ ЛЮДЕЙ» (У ДЗЕРКАЛІ РОЗСЕКРЕЧЕНИХ ДОКУМЕНТІВ ЦРУ) : аналіт. доп. Київ : Нац. ін-т стратег. дослідж., 2020. 164 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-01/block_dubov.pdf.

публікацій Ніколаса Калла, а саме до статті «Публічна дипломатія до Галліона», у якій зазначено про згадки терміну «публічна дипломатія» та надано усі можливі трактування цього поняття. У своїй праці Н. Кал пише, що це поняття згадувалося не лише у 1856 році, а й протягом 1871 р., 1916-1918 рр., 1928 р³. Дослідник також зазначає, що спочатку термін «публічна дипломатія» мав абсолютно інше значення. На межі XIX – XX століть дипломатія була відносно закритою, про неї майже ніхто не говорив і не знав, окрім самих дипломатів та дипломатичних кіл. Таким чином, це визначення було введене в публічний дискурс для того, щоб підняти таємну завісу дипломатичних практик та зробити дипломатію відкритою і доступною для суспільного розуміння. Фактично, з 1945 року, публічна дипломатія була виокремлена в окремий напрям дипломатії. Левова частка наукових напрацювань говорить про те, що термін «публічна дипломатія» вперше у його сучасному значенні з'явився у 1965 році, і був використаний Едмундом Галліоном (американським дипломатом, професором та деканом Школи права і дипломатії Флетчера Університету Тафтса у штаті Массачусетс, США)⁴. Вчений подав цей термін як синонім до вже існуючого поняття «пропаганда», для того щоб відокремити інформаційну діяльність уряду за кордоном від вищезгаданого терміну «пропаганда». Едмунд Галліон, зокрема, зазначав наступне «...публічна дипломатія має вплив на громадськість, а також на реалізацію зовнішньої політики»⁵. Ключовими інструментами та завданням публічної дипломатії, Е. Галліон вважав комунікацію між офіційними представниками та суспільствами різних держав, активне спілкування між дипломатичними корпусами, представниками ЗМІ різних країн, співпрацю у

---

³Uminska-Woroneicka A. CULTURAL DIPLOMACY IN INTERNATIONAL RELATIONS THEORY AND STUDIES ON DIPLOMACY. Central European Journal of International and Security Studies. 2019. URL: https://www.researchgate.net/publication/321163880_CULTURAL_DIPLOMACY_IN_INTERNATIONAL_RELATIONS_THEORY_AND_STUDIES_ON_DIPLOMACY.

⁴Cull N. J. "Public Diplomacy" Before Gullion: The Evolution of a Phrase. USC Center on Public Diplomacy. URL: <https://uscpublicdiplomacy.org/blog/public-diplomacy-gullion-evolution-phrase>

⁵Uminska-Woroneicka A. CULTURAL DIPLOMACY IN INTERNATIONAL RELATIONS THEORY AND STUDIES ON DIPLOMACY. Central European Journal of International and Security Studies. 2019. URL: https://www.researchgate.net/publication/321163880_CULTURAL_DIPLOMACY_IN_INTERNATIONAL_RELATIONS_THEORY_AND_STUDIES_ON_DIPLOMACY.

сфері культури, промоцію країн на міжнародній арені та популяризація своєї культури, своїх позиції та поглядів у інших державах.

Також ще одне із традиційних визначень поняття «публічна дипломатія» звучить наступним чином: «це набір засобів прямої комунікації, за допомогою яких міжнародний актор структурує та реалізує свою політику на міжнародній арені та керує міжнародною громадською думкою⁶. Ізраїльський вчений та дослідник Ейтон Гілбоа зазначає, що «як набір методів та інструментів для використання «м'якої сили» держави публічна дипломатія отримала великий міждисциплінарний аналіз»⁷. Дослідники вивчали ряд різних інструментів публічної дипломатії, такі як комунікація, політологія, маркетинг, PR, конфліктологія, риторика та її аналіз, пропаганда, міжнародне мовлення, журналістика, культурний вплив, для того щоб пояснити тактики та стратегії міжнародної комунікації та відносини на рівні влади, які її регулюють. Проте міждисциплінарний характер досліджень публічної дипломатії, як пише турецький дослідник К. Айхан, «іноді відсуває на другий план зв'язок між публічною дипломатією та зовнішньою політикою»⁸.

Останніми роками поняття «публічна дипломатія» в широкому сенсі розглядалася як транспарентний засіб, застосовуючи який, держава має зв'язок та комунікує з громадянами інших держав, інформує та має змогу впливати на іноземну аудиторію з метою транслювання та просування національних інтересів та досягнення своїх зовнішньополітичних цілей. У такому, дещо традиційному світлі, публічна дипломатія сприймається як невід'ємна частина дипломатичної взаємодії між державами, під якою мається на увазі розвиток офіційних відносин, зазвичай, у порядку, між офіційними представниками (лідерами і дипломатами), які представляють суверенні країни. У цьому сенсі публічна дипломатія включає такі види діяльності, як освітні програми обміну

---

⁶ Cull N. J. Public Diplomacy: Taxonomies and Histories. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*. 2008. Vol. 616. P. 31–54. URL: <https://www.jstor.org/stable/25097993>

⁷ Gilboa E. Searching for a Theory of Public Diplomacy. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*. 2008. Vol. 616, no. 1. P. 55–77. URL: <https://doi.org/10.1177/0002716207312142>

⁸ Ayhan K. J. The Boundaries of Public Diplomacy and Nonstate Actors: A Taxonomy of Perspectives. *International Studies Perspectives*. 2018. Vol. 20, no. 1. P. 63–83. URL: <https://doi.org/10.1093/isp/eky010>

вченими та студентами; навчання іноземним мовам; культурні заходи та обміни; радіо- та телемовлення. Така діяльність виступає способом формування ширшого політичного середовища в інших країнах, та зазвичай спрямована на поліпшення іміджу або репутації держави, що транслює свої погляди та інтереси.

Зростанню інтересу до публічної дипломатії сприяли концептуальні розробки в інших галузях, таких як маркетинг, PR, брендинг, що сприяло охопленню більшої кількості держав та регіонів. Аналогічним чином, концепція «м'якої сили», яку розробив вчений-теоретик у галузі міжнародних відносин Джозеф Най, для багатьох стала основним поняттям використовуваним у дослідженнях публічної дипломатії. Най визначав м'яку силу як «здатність отримати те, що ви хочете, за допомогою привабливості, а не примусу»⁹. Іншими словами, так звана *soft power* – це ступінь, в якому культурні активи, політичні ідеали та політика актора викликають повагу чи симпатію з боку інших. Таким чином, м'яка сила стала розглядатися як ресурс, а публічна дипломатія – як механізм, спрямований на використання ресурсів м'якої сили.

У порівнянні з традиційною міжурядовою дипломатією, суб'єкти та об'єкти публічної дипломатії більші, конкретні дипломатичні форми різноманітніші, а період реалізації деяких форм публічної дипломатії триваліший. Саме ці особливості публічної дипломатії визначають потребу у посиленні оцінки ефекту її реалізації у процесі її проведення, що дозволить своєчасно коригувати напрямок та реалізацію стратегій публічної дипломатії, скоротити розтрату ресурсів та підвищити ефективність дипломатії.

Існує два основні види публічної дипломатії: брендинг та політична пропаганда. Брендинг, або культурна комунікація, використовується урядом для покращення свого іміджу, при цьому не намагаючись отримати підтримку для досягнення політичної цілі чи мети. Держави використовують стратегії брендингу для створення кращого образу себе у світі. В ідеалі брендинг

---

⁹ Nye J. S. J. Public Diplomacy and Soft Power. The Annals of the American Academy of Political and Social Science. 2008. Vol. 616. P. 94–109. URL: <https://www.jstor.org/stable/25097996>.

створює позитивний імідж країни та сприяє співпраці з ряду питань. Також брендинг допомагає підтримувати довгострокові союзні відносини та перешкоджати пропаганді противника. Використання публічної дипломатії, як пропаганди було продемонстровано Сполученими Штатами у період Холодної війни. США застосували свою публічну дипломатію, для того щоб переконати країни Європи в тому, що демократичні уряд та суспільство, це набагато краще та прогресивніше для майбутнього Європи ніж настрої які панували в СРСР на той час. Зокрема рупор публічної дипломатії США «Голос Америки» пропагував ці настрої серед держав Варшавського договору, для того щоб змінити думку громадян цих країн про західний світ¹⁰. Паралельно з цим, Держдепартамент США створював читальні зали у бібліотеках держав-союзниць, які були наповнені літературою та різними матеріалами, основною метою яких біло познайомити європейське суспільство з американськими принципами, історією та культурою. Таким чином, використовуючи культурну комунікацію в рамках своєї публічної дипломатії, Держдеп США хотів розширити та підсилити підтримку політики США у світі.

Другим важливим складником публічної дипломатії держави є політична пропаганда. Вона має в собі ряд різноманітних стратегій для досягнення швидких бажаних результатів. Якщо брендинг фокусується на впливі та сприйнятті держави у світі у довгостроковій перспективі, то політична пропаганда може бути використана в рамках публічної дипломатії для підтримки політичних цілей з боку іноземних суспільств в короткі строки¹¹. За допомогою пропаганди можна доволі вдало керувати настроями закордонної громадськості. Зокрема, іноземне суспільство можна спонукати підтримати або висловити протест відносно владних режимів, політиків, ситуацій в інших країнах. У такому випадку, політична пропаганда виступає досить корисним інструментом для будь-якого міжнародного актора та політичного діяча. Також

---

¹⁰Публичная дипломатия. Теория и практика. / Е. А. Антюхова та ін. ; ред. М. Лебедева. Москва : Аспект Пресс, 2017. 272 с. URL: <https://mgimo.ru/upload/iblock/c2e/Макет%20Публичная%20дипломатия.pdf>.

¹¹ Wei C. Public Diplomacy: Functions, Functional Boundaries and Measurement Methods. 2020. URL: <https://www.intechopen.com/chapters/72251>.

методи публічної дипломатії, зокрема, пропаганду, використовують для дискредитації противників та ворогів на міжнародній арені. У таких ситуаціях, держава прямо чи опосередковано може закликати до публічних протестів проти глав урядів інших країн, які не розділяють стратегічних інтересів цієї держави. Пропаганда як інструмент має два завдання. По-перше, вона намагається стимулювати співпрацю, чинячи тиск на непоступливих лідерів країн, які є залежними від підтримки населення. По-друге, коли можливості зміни політики мають низькі шанси, така стратегія спонукає іноземну аудиторію до повстання проти очільника власної країни. Ні одна з цих стратегій немає тривалої історії успіху, що відбувається ймовірно через те, що кампанії пропаганди в рамках публічної дипломатії часто сприймаються скептично. Крім того, лідери, які є об'єктами таких кампаній, можуть обмежувати та спотворювати зовнішню інформацію до того, як вона досягне суспільства.

Варто зазначити, що деякі дослідники, котрі сумнівно налаштовані щодо впливу та ефективності публічної дипломатії, говорять про те, що цей вид дипломатії є евфемізмом до терміну «пропаганда». Вчені іноді використовують ці терміни як взаємозамінні, тому що на практиці важко відрізнити одне від одного. Проте професійні дипломати відхрещуються від цього припущення через негативний сенс, який носить термін «пропаганда». Але все ж межа між цими поняттями дуже тонка. Тому дипломати активно працюють над тим, щоб уникати моментів, у яких їх можуть сприйняти як розповсюджувачів пропаганди.

Дослідники публічної дипломатії виділяють наступні стратегічні цілі, для досягнення яких використовується «public diplomacy»¹². Це, зокрема:

- Вплив, залучення та спонукання суспільства до підтримки певної іноземної політики.
- Надання реальної, правдивої інформації людям про публічну дипломатію окремої країни, для покращення привабливості держави.

---

¹² Wei C. Public Diplomacy: Functions, Functional Boundaries and Measurement Methods. 2020. URL: <https://www.intechopen.com/chapters/72251>.

- Створення умов, взаєморозуміння, поваги, довіри для покращення та зростання кількості можливостей співробітництва.
- Підтримка цінностей та демократичних інтересів.
- Розпрацювання та розвиток відносин та контактів між лідерами країн, розширення каналів комунікації, створення можливостей для взаємної співпраці та досягнення спільних цілей. (посилання)

Посилаючись на дослідження Галліона, британський дослідник Ніколас Калл, відзначає зростання міці ролі публічної дипломатії як методу, котрим користуються уряди для фасилітації взаємодії з іншими суспільствами з метою відстояти власні інтереси на міжнародній арені. Н. Калл виділяє п'ять складових, які формують сучасну публічну дипломатію: культурна дипломатія, активне сприйняття інформації, відстоювання позиції, міжнаціональні зв'язки та міжнародне телерадіомовлення¹³. Розглянемо кожную складову окремо.

Під культурною дипломатією розуміється зусилля щодо розуміння, інформування, залучення участі та впливу на людей інших країн. Згідно з іншим визначенням, культурна дипломатія – це обмін ідеями, інформацією, мистецтвом та іншими аспектами культури між країнами для зміцнення взаєморозуміння. Культурна дипломатія по суті відповідає національним інтересам, використовуючи культурні інструменти¹⁴. На сьогодні культурна дипломатія є тим видом публічної дипломатії, який найширше використовується. Дії, що підпадають під цей різновид дипломатії реалізують у довгостроковій перспективі, а доступ до інформації є відкритим і прозорим. До організацій, які активно працюють у цій галузі, належать бібліотеки, мистецькі та культурні центри тощо. З використанням методів культурної дипломатії слід пам'ятати про два ключові принципи: по-перше, важливим фактором є визнання культурної політики країни походження, а по-друге, розуміння культурної політики цільової країни. Це означає, що, з одного боку,

¹³ Cull N. J. Public Diplomacy: Lessons from the Past. Los Angeles : Figueroa Press, 2009. URL: <http://kamudiplomasisi.org/pdf/kitaplar/PDPerspectivesLessons.pdf>.

¹⁴ Cull N. J. Public Diplomacy: Lessons from the Past. Los Angeles : Figueroa Press, 2009. URL: <http://kamudiplomasisi.org/pdf/kitaplar/PDPerspectivesLessons.pdf>.

необхідно визначити культурні особливості цільової країни, а з другого боку, правильно сформулювати і представити справжній образ країни походження зарубіжній аудиторії.

Наступним складником публічної дипломатії є активне сприйняття інформації. Ця складова, це діяльність актора спрямована на управління міжнародним середовищем шляхом збору та отримання інформації про іноземне суспільство та його переконання стосовно країни походження, та використання цієї інформації для просування власної політики. Ця діяльність зазвичай є частиною будь-якої роботи в рамках всіх інших інструментів та складників публічної дипломатії, оскільки без всебічного розуміння переконань зарубіжного суспільства і відповідного підлаштування інших інструментів, публічна дипломатія може виявитися контрпродуктивною. Збір інформації про громадську думку в інших країнах вважається частиною звичайного обов'язку зарубіжної публічної дипломатії, і цей вид дипломатії здійснюється у вигляді діяльності, пов'язаної з опитуваннями громадської думки щодо обраних цілей.¹⁵ Опитування проводяться в короткостроковому та довгостроковому періодах, і для людей зайнятих у сфері публічної дипломатії та аналітиків це є джерелом доступу до внутрішньої інформації про уявлення та враження зарубіжного суспільства про країну походження, а для людей зайнятих у процесах формування політики в країні походження – це зовнішнє джерело інформації. Інструменти, що використовуються в цьому відношенні, включають різні технології запису інформації.¹⁶

Ще одним чинником публічної дипломатії виступає відстоювання власних позицій державою. У публічній дипломатії цей елемент може бути визначений як зусилля суб'єктів з управління міжнародним середовищем, за допомогою комунікаційної діяльності на міжнародному рівні для просування своєї політики, думок чи суспільних інтересів суб'єкта у зарубіжній

---

¹⁵ Cull N. J. Public Diplomacy: Taxonomies and Histories. The Annals of the American Academy of Political and Social Science. 2008. Vol. 616. P. 31–54. URL: <https://www.jstor.org/stable/25097993>

¹⁶ Cull N. J. Public Diplomacy: Taxonomies and Histories. The Annals of the American Academy of Political and Social Science. 2008. Vol. 616. P. 31–54. URL: <https://www.jstor.org/stable/25097993>

громадській думці. Сьогодні ця діяльність включає відносини із пресою посольства країни в країні призначення, а також інформаційну діяльність націлену на неї. Ця форма діяльності зустрічається у всіх галузях публічної дипломатії. Сфера застосування цього виду дипломатії є короткостроковою, а потік інформації є зовнішнім.¹⁷

Також, одним з елементів публічної дипломатії, зазначений Ніколасом Каллом, виступають міжнаціональні зв'язки, які визначаються як зусилля суб'єкта міжнародного управління шляхом відправлення своїх громадян за кордон і, натомість, прийом іноземних громадян на навчання в коледжах, інститутах, університетах або для ознайомлення з культурою цієї країни.¹⁸ Такий обмін часто впливає на розвиток культурної діяльності у країні. Програми в контексті цієї політики включають створення культурних центрів, бібліотек, академічні вклади, стипендії для аспірантів на навчання за кордоном, різного роду інвестиції, перекладацькі програми, дослідницькі гранти, та створення програм вивчення державної мови, в яких переважно беруть участь студенти, викладачі університетів, та журналісти. Дипломатії обміну охоплює довгострокові часові рамки, а потоки інформації можуть бути як внутрішні, так і зовнішні.¹⁹

Останнім з п'яти елементів публічної дипломатії, визначених Н. Каллом, є міжнародне телерадіомовлення. Це спроба міжнародного актора керувати міжнародним середовищем, використовуючи радіо, телебачення та інтернет-технології для роботи з іноземною громадськістю. У цьому контексті урядам доводиться доносити своє бачення та ідеї через послання по радіо та телебаченню з урахування мовних особливостей населення цільової країни. Іншими словами, комунікація з представниками соціуму цільової країни проводиться звичною для них мовою. Цей вид дипломатії має місце у

---

¹⁷ Cull N. J. Public Diplomacy: Taxonomies and Histories. The Annals of the American Academy of Political and Social Science. 2008. Vol. 616. P. 31–54. URL: <https://www.jstor.org/stable/25097993>

¹⁸ Cull N. J. Public Diplomacy: Taxonomies and Histories. The Annals of the American Academy of Political and Social Science. 2008. Vol. 616. P. 31–54. URL: <https://www.jstor.org/stable/25097993>

¹⁹ Goff P. M. Public diplomacy at the global level: The Alliance of Civilizations as a community of practice. Cooperation and Conflict. 2015. Vol. 50, no. 3. P. 402–417. URL: <https://www.jstor.org/stable/45084297>

середньостроковій перспективі, а інформаційний потік, за своїм походженням, є зовнішнім. До організацій, що працюють у цій сфері, належать комітети новин, теле- та радіомовлення, а також урядові агенції з новин.²⁰

Таким чином слід сказати, що активний розвиток подій після холодної війни вніс значні зміни до зовнішньої політики багатьох країн світу. Революція в комунікаціях та поширення засобів масової інформації, а також важливість недержавних акторів зробили роль громадської думки у зовнішній політиці достатньо впливовою. Тому країни більше не могли покладатися лише на міжнаціональні зв'язки у формі традиційної дипломатії. Вони мали приділяти особливу увагу громадській думці, щоб просувати свої інтереси на міжнародній арені вперед. Під публічною дипломатією розуміються програми, що спонсоруються урядами, метою яких є інформування або вплив на громадську думку в інших країнах. Основними інструментами є публікації текстів, кінофільми, культурні обміни, радіо та телебачення. Акторами цього виду дипломатії є уряди, культурні та освітні центри, а аудиторіями – народи (від широкого загалу до еліти зарубіжних країн). У громадській дипломатії суб'єкти зовнішньої політики просувають зовнішньополітичні цілі через створення ідентичності та формування власного іміджу для громадської думки. Публічна дипломатія має різні форми, найважливішими з яких є: культурна дипломатія, активне сприйняття інформації, відстоювання позицій, міжнародне телерадіомовлення та міжнаціональний обмін. Як стверджує Е. Севін, незважаючи на те, що публічна дипломатія містить «ярлик дипломатії», вчені приділяють мало уваги практиці публічної дипломатії у дипломатичних дослідженнях, особливо у дослідженнях політики у галузі міжнародних відносин²¹. Справді, публічна дипломатія є доповненням та розширенням традиційної дипломатичної поведінки. Обрамлена та орієнтована зовнішньою

---

²⁰ Cull N. J. *Public Diplomacy: Lessons from the Past*. Los Angeles : Figueroa Press, 2009. URL: <http://kamudiplomasisi.org/pdf/kitaplar/PDPerspectivesLessons.pdf>.

²¹ Sevin E. Pathways of connection: An analytical approach to the impacts of public diplomacy. *Public Relations Review*. 2015. Vol. 41, no. 4. P. 562–568. URL: <https://doi.org/10.1016/j.pubrev.2015.07.003>

політикою публічна дипломатія просуває національні інтереси держави на світовій арені²².

1.2. Публічна дипломатія діаспор

Діаспора, слово грецького походження, яке означає «розсіювати». Хоча слово «діаспора» має грецьке походження, у класичному вживанні його використовували для пояснення процесу насильницького вигнання єврейського народу з Вавилону²³. На даний момент, під поняттям «діаспора» розуміють «окрему ідентичність, пов'язану з громадою походження». Цей термін все частіше використовують для позначення мігрантів, які покинули свої країни зовсім недавно, швидше за все, на тимчасовій основі, а також для позначення осілих громад.²⁴ Наразі поняття «діаспора» широко використовується для опису будь-якого концентрованого поселення іммігрантів, що зберігає зв'язки з країною своєї історичної приналежності. У найбільш широкій формі воно визначається як «розсіювання або розповсюдження будь-якого народу за межі своєї первісної батьківщини».²⁵

У статті політологів Й.Шайна та А. Барта «Діаспори та теорія міжнародних відносин» подається наступне визначення поняття «діаспора»: «Народ, який має спільне походження, який проживає більш-менш на постійній основі за межами своєї етнічної або релігійної батьківщини – незалежно від того, чи є ця батьківщина реальною або символічною, незалежною або перебуває під іноземним контролем. Члени діаспори ідентифікують себе або ідентифікуються іншими – на батьківщині та за її межами – як частина національної спільноти батьківщини, і в цій якості їх часто закликають брати

---

²² Public Diplomacy and Foreign Policy. Oxford Research Encyclopedia of Politics. URL: <https://oxfordre.com/politics/view/10.1093/acrefore/9780190228637.001.0001/acrefore-9780190228637-e-471#acrefore-9780190228637-e-471-div1-6>.

²³ Jovenir C. Diaspora Diplomacy. Academia.edu. URL: https://www.academia.edu/13397113/Diaspora_Diplomacy

²⁴ Rannveig Agunias D., Newland K. Developing a Road Map for Engaging Diasporas in Development A HANDBOOK FOR POLICYMAKERS AND PRACTITIONERS IN HOME AND HOST COUNTRIES. International Organization for Migration, 2012. URL:

https://publications.iom.int/system/files/pdf/diaspora_handbook_en_for_web_28may2013.pdf.

²⁵ 39. Diaspora noun - Definition, pictures, pronunciation and usage notes | Oxford Learner's Dictionaries. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/diaspora?q=diaspora>

участь або залучають до справ, пов'язаних з батьківщиною»²⁶. Дане визначення варто доповнити поясненням К. Кенні (доктор філософії), а саме «діаспора – це не процес і не річ, яку потрібно визначити, а скоріше ідея, концептуальна основа, за допомогою якої люди намагаються осмислити досвід еміграції. Три елементи, що перетинаються, – переселення, зв'язок і повернення – складають ідею діаспори. Усі ці елементи не обов'язково повинні бути наявні одночасно, і не обов'язково використовувати термін «діаспора», щоб думати про еміграцію як про досвід діаспори»²⁷.

Чисельність діаспори у всьому світі постійно зростає. У 1990 році 150 мільйонів людей жили в країні, відмінній від тієї, в якій вони народилися, у 2014 році це число склало 240 мільйонів.²⁸ В «Оксфордському довіднику з сучасної дипломатії» міграція та діаспора названі однією з головних проблем національних та міжнародних відносин у новому тисячолітті.²⁹ «Переміщення людей у великих кількостях, будь то пошук нових можливостей на нових землях через міграцію або втечу від насильства, голоду, переслідувань, стихійних лих чи злиднів, стало серйозною політичною проблемою всередині багатьох країн та серйозною дипломатичною проблемою на міжнародному рівні».³⁰ Дослідник А. Купер визначає діаспору елементом як внутрішньої, так і зовнішньої політики.³¹ Однак переваги, які можуть запропонувати діаспори, стали очевидними останніми роками, а внесок індійської та китайської діаспор у перетворення своїх країн у потужні держави, якими вони є сьогодні, є одним

---

²⁶ Shain Y., Barth A. *Diasporas and International Relations Theory*. International Organization. 2003. Vol. 57, no. 3. P. 449–479. URL: <https://www.jstor.org/stable/3594834>.

²⁷ Kenny K. *Two Diasporic Moments in Irish Emigration History: The Famine Generation and the Contemporary Era*. *Studi Irlandesi. A Journal of Irish Studies*. 2019. Vol. 9, no. 9. P. 43–65. URL: <https://oajournals.fupress.net/index.php/bsfm-sijis/article/view/7348>.

²⁸ Boyle M., Kitchin R. *Diaspora-Centred Development: Current Practice, Critical Commentaries, and Research Priorities*. *Global Diasporas and Development*. 2014. URL: https://www.researchgate.net/publication/262008157_Diaspora-Centred_Development_Current_Practice_Critical_Commentaries_and_Research_Priorities.

²⁹ *The Oxford Handbook of Modern Diplomacy* / ed. by A. F. Cooper, J. Heine, R. Thakur. Oxford University Press, 2013. URL: <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199588862.001.0001>

³⁰ *The Oxford Handbook of Modern Diplomacy* / ed. by A. F. Cooper, J. Heine, R. Thakur. Oxford University Press, 2013. URL: <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199588862.001.0001>

³¹ *The Oxford Handbook of Modern Diplomacy* / ed. by A. F. Cooper, J. Heine, R. Thakur. Oxford University Press, 2013. URL: <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199588862.001.0001>

із найяскравіших прикладів ролі та значимості діаспор.³² Британський журнал «The Economist» зазначає «діаспори гугенотів, шотландців, євреїв та багато інших завжди були потужною економічною силою, але дешевизна та легкість сучасних подорожей зробили їх набагато численнішими, ніж раніше. На 2011 рік у світі налічувалося 215 мільйонів мігрантів першого покоління: це 3% населення Землі. Якби вони були нацією, вона була б трохи більшою за Бразилію».³³ За даними ЕКОСОП на 2020 рік кількість мігрантів у світі зростає до 281 млн.³⁴ Однак причина того, що діаспори стають все більш значущими, полягає не тільки в їхньому значному зростанні в кількісному відношенні. Іншими важливими змінами є можливості, які ці діаспори отримують завдяки технологічному розвитку та зростаючій свободі, що надається для участі у дипломатичній практиці. Ці три зміни в сукупності створюють для діаспори можливості, які неможливо було уявити в минулому.

Більш того, «мігранти та діаспори визнані за їх неоціненну роль у суспільстві завдяки їхньому багатому культурному внеску, різноманітності голосів, а також їхньому економічному вкладу в країни, в яких вони живуть і звідки родом, включаючи філантропію, підприємництво та інновації».³⁵ За словами дослідників Шайна та Барта, «діаспори все частіше можуть сприяти розвитку транснаціональних зв'язків, виступати як мости або посередники між рідним та приймаючим товариствами, передавати цінності плюралізму та демократії, а також «дух підприємництва та навички, яких так не вистачає їхнім батьківщинам».³⁶

---

³² Boyle M., Kitchin R. *Diaspora-Centred Development: Current Practice, Critical Commentaries, and Research Priorities*. Global Diasporas and Development. 2014. URL:

https://www.researchgate.net/publication/262008157_Diaspora-Centred_Development_Current_Practice_Critical_Commentaries_and_Research_Priorities.

³³ The magic of diasporas. *The Economist*. URL: <https://www.economist.com/leaders/2011/11/19/the-magic-of-diasporas>

³⁴ International Migration 2020 Highlights | United Nations. United Nations. URL: <https://www.un.org/en/desa/international-migration-2020-highlights>

³⁵ World Migration Report 2020. URL: <https://worldmigrationreport.iom.int/wmr-2020-interactive/#:~:text=The%20vast%20majority%20of%20people,one%20in%2030%20are%20migrants.&text=The%20total%20estimated%20281%20million,the%20estimated%20number%20in%201970>

³⁶ Shain Y., Barth A. *Diasporas and International Relations Theory*. International Organization. 2003. Vol. 57, no. 3. P. 449–479. URL: <https://www.jstor.org/stable/3594834>.

Сьогодні, у світі, що достатньо активно глобалізується, мережі і знання набувають все більшого значення, і діаспори можуть запропонувати унікальні можливості в цьому аспекті і відкрити абсолютно новий світ. У минулому основним внеском діаспор були лише «гроші, відправлені на батьківщину, щоб підтримати свої сім'ї»³⁷. Наразі діаспори можуть запропонувати набагато більше, аніж просто фінансову допомогу. Однак саме від країн походження залежить, як використовувати ці можливості та забезпечити максимальну віддачу від них. Як зазначають Шайн та Барт, «з огляду на їх важливість та статус постійного елемента недосконалої системи національних держав, діаспори сьогодні привертають все більше уваги з боку правлячих кіл, та організацій по всьому світі»³⁸. Дипломатія також відводить важливу роль діаспорам як одному з тих акторів, з якими державам необхідно працювати. «Хоча ці громади часто асимілюються у культурі та суспільстві приймаючої країни, зв'язки, які вони підтримують у країні походження, можуть бути корисним інструментом у зміцненні двосторонніх зв'язків між країнами».³⁹ Таким чином роль діаспор у сучасних міжнародних відносинах зростає, а їхня важливість і нагальність проблем з ними пов'язаних багато у чому формує принципи двосторонньої взаємодії між країнами походження та постійного проживання.

Якщо розглядати кількість досліджень які проведені та проводяться на тему дипломатії діаспори, то дослідниця К. Рана у своїй праці «Дипломатія діаспори та публічна дипломатія» зазначає, що на тему дослідження дипломатії діаспори написано не так багато праць, а для деяких дослідників термін «дипломатія діаспори» взагалі здається абсолютно новим⁴⁰. Проте, також

---

³⁷ Shain Y., Barth A. *Diasporas and International Relations Theory*. International Organization. 2003. Vol. 57, no. 3. P. 449–479. URL: <https://www.jstor.org/stable/3594834>.

³⁸ Shain Y., Barth A. *Diasporas and International Relations Theory*. International Organization. 2003. Vol. 57, no. 3. P. 449–479. URL: <https://www.jstor.org/stable/3594834>.

³⁹ *Public Diplomacy and Foreign Policy*. Oxford Research Encyclopedia of Politics. URL: <https://oxfordre.com/politics/view/10.1093/acrefore/9780190228637.001.0001/acrefore-9780190228637-e-471#acrefore-9780190228637-e-471-div1-6>.

⁴⁰ Rana K. *Diaspora diplomacy and public diplomacy. Relational, networked, and collaborative approaches to public diplomacy*. 2013. P. 70–84. URL: <https://kishanrana.diplomacy.edu/wp-content/uploads/2020/03/DiasDip-PD-Zahrna.pdf>.

фахівчиня зазначає, що ця тема привертає велику кількість уваги у засобах масової інформації⁴¹. «Через обмеженість академічних досліджень з цієї теми, особливо з погляду міжнародних відносин, і щодо нової популярності у вигляді конкретних стратегій дипломатії діаспори під керівництвом держави, зв'язок між діаспорою та дипломатією все ще потребує повного та систематичного вивчення.», зазначає дослідник МакКонел⁴². Проте все ж дослідники очікують та сподіваються, що дипломатія діаспори відіграватиме важливу роль у найближчі роки, пише К.Рана.

Термін «публічна дипломатія» зазвичай розглядається як розроблена та спрямована урядом, а стратегії діаспори — як «керовані державою», де навички та досвід «експатріантів» та мігрантів були переосмислені як «невикористаний» ресурс, який повинні використовувати держави з яких походять мігранти⁴³. За останні кілька років різні деякі країни розвинули адміністративний та дипломатичний потенціал для систематичного встановлення впливу на свої діаспори та канали зв'язку з ними. Одною з таких країн є Індія з її Міністерством у справах індійців за кордоном, яке було створено у 2004 році⁴⁴. У тому ж році в Малі було створено Міністерство у справах малійців за кордоном та африканської інтеграції. А в Туреччині у 2010 році було створено Президію у справах турків за кордоном та пов'язаних з ними громад. Інституціоналізація «дипломатії діаспор», є частиною ширшої тенденції та явним свідченням того, що діаспорна спільнота країни стала значно

---

⁴¹ Rana K. *Diaspora diplomacy and public diplomacy. Relational, networked, and collaborative approaches to public diplomacy*. 2013. P. 70–84. URL: <https://kishanrana.diplomacy.edu/wp-content/uploads/2020/03/DiasDip-PD-Zahrna.pdf>.

⁴² McConnell F. *Liminal geopolitics: the subjectivity and spatiality of diplomacy at the margins*. *Transactions of the Institute of British Geographers*. 2017. Vol. 42, no. 1. P. 139–152. URL: <https://rgs-ibg.onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/tran.12156>.

⁴³ Larner W. *Expatriate experts and globalising governmentalities: the New Zealand diaspora strategy*. *Transactions of the Institute of British Geographers*. 2007. Vol. 32, no. 3. P. 331–345. URL: <https://rgs-ibg.onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1475-5661.2007.00261.x>.

⁴⁴ Rana K. *Diaspora diplomacy and public diplomacy. Relational, networked, and collaborative approaches to public diplomacy*. 2013. P. 70–84. URL: <https://kishanrana.diplomacy.edu/wp-content/uploads/2020/03/DiasDip-PD-Zahrna.pdf>.

важливішим об'єктом інтересу для зовнішньої політики та відповідної діяльності уряду⁴⁵.

Хоча наукове визначення та поняття діаспори не однозначне і може змінюватись в залежності від точки зору дослідника, проте можна виділити три основні характеристики. Діаспору можна розглядати як результат тривалої міграції, при якій мігранти, які прибувають до країни, що приймає, значною мірою зберігають свою етнокультурну ідентичність і формують ідеалізований образ своєї батьківщини. Наочним прикладом таких діаспор у багатьох країнах світу є так звані «чайнатауни» тобто райони компактного проживання етнічних китайців, котрі, на території своїх поселень, використовують китайську мову, зокрема на вивісках магазинів, готують китайську їжу, продають традиційні китайські товари тощо, та загалом є досить згуртованими навколо ідеї своєї приналежності до східної культури, у зв'язку із чим, у деяких випадках, досить проблематично інтегруються у суспільство приймаючої країни. У той самий час, діаспори загалом часто можуть бути пов'язані з формуванням організацій діаспори у приймаючій країні, основна діяльність яких спрямована на сприяння збереженню колективної ідентичності, і спрощенню політичної мобілізації власних груп. Останнє включає також певний потенціал впливу на політичних діячів як на батьківщині, так і в країні перебування. Спостереження за активізацією діяльності урядів щодо громад своїх діаспор, схоже, набуває нового виміру у цьому контексті. Це все більше додає політичний компонент до постійного загального очікування того, що члени діаспори та мігранти роблять внесок у економічний розвиток своєї країни, наприклад, шляхом переказу грошей.

Особливо важливими діаспори є для невеликих або слаборозвинених держав, оскільки часто такі держави мають труднощі з виділенням коштів на ефективну імплементацію своєї зовнішньої політики, організацію дипломатичних представництв тощо. В цьому контексті, як зазначають А.

---

⁴⁵ Rana K. Diaspora diplomacy and public diplomacy. Relational, networked, and collaborative approaches to public diplomacy. 2013. P. 70–84. URL: <https://kishanrana.diplomacy.edu/wp-content/uploads/2020/03/DiasDip-PD-Zahrna.pdf>.

Атаманенко та М. Трофименко у своїх працях про діаспору, загальновідомим є те, що, наприклад, діаспори таких країн як Ізраїль, Греція, Вірменія тощо у США мають суттєвий вплив на формування американської політики щодо їх історичних батьківщин, та сприяють розвитку двосторонніх відносин. Відтак, діаспори виступають у цьому сенсі одним з доступних механізмів впливу на політику приймаючої країни, що є особливо знаковим у ситуаціях, коли країна походження не має достатньо ресурсів для того, щоб влаштувати ефективну взаємодію з приймаючою країною на вищому рівні міждержавних зносин та підтримувати її на належному рівні. В той же час, добре розвинена комунікація урядів держав із представниками своїх діаспор є досить важливим завданням для міністерств закордонних справ та посольств, оскільки із щораз зростаючими темпами розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та збільшенням їхньої ролі у повсякденному житті більшості людей, надзвичайно важливо значення набуває публічна дипломатія діаспор.

Наочним прикладом у контексті налаштування ефективної взаємодії національного уряду та діаспор є Грецька Республіка, де в структурі Міністерства закордонних справ передбачене функціонування Генерального Секретаріату у справах греків зарубіжжя⁴⁶. Цей орган був започаткований у 1983 році з метою відповідального планування, втілення та координування політики у стосунку до грецької діаспори та світового еллінізму. Однією з вірогідних причин для створення даної інституції була кількість греків, які належать до діаспори, оскільки вона приблизно дорівнювала фактичному населенню Греції та складала 11 млн осіб. У подальшому співпраця національного уряду Греції з діаспорами зробила потужний ривок у своєму розвитку, коли у 1995 році було створено Рада греків зарубіжжя, яка на сьогоднішній день є впливовим елементом публічної дипломатії Греції та залучає представників світового еллінізму до промоції політичних ідей та цілей

---

⁴⁶ Rana K. Diaspora diplomacy and public diplomacy. Relational, networked, and collaborative approaches to public diplomacy. 2013. P. 70–84. URL: <https://kishanrana.diplomacy.edu/wp-content/uploads/2020/03/DiasDip-PD-Zahrna.pdf>.

держави закордоном⁴⁷. В свою чергу, країни з численними грецькими діаспорами мають змогу розвивати двосторонні відносини з Грецією та Кіпром використовуючи діаспори в якості комунікаційного інструменту.

Уваги в даному контексті також заслуговують Індія та Китай, що реалізують досить амбітні ініціативи спрямовані на інституціоналізацію їхніх відносин з діаспорами, оскільки діаспори, їхньому випадку, є джерелом потенційних переваг та виступають у ролі посередників, особливо в економічному відношенні. Зокрема, ці країни організують різноманітні урядові агенції для координування своєї взаємодії із діаспорами та залучення потрібних фахівців до співпраці. Так, окрема частина державного апарату у цих країнах створена та спеціально працює виключно із їхніми громадянами за кордоном. Часто державна співпраця із діаспорами відбувається на субнаціональному рівні, за участі місцевих урядів. Відомства та агенції зайняті у справах діаспори, організують в межах відповідних країн публічні зустрічі та конференції, на порядку денному яких є важливі питання стосовно благополуччя представників їхніх діаспор, а також займаються направленням спеціалізованих місій та делегацій у ці країни для налагодження комунікації із діаспорами. Перш за все діаспори сприймаються як джерело інформації про становище приймаючої країни, а також виступають радниками у суміжних питаннях.

Згадані вище країни мають досить давні та численні діаспори, що за допомогою правильно імплментованих інституціоналізаційних заходів, дозволило їм добре налагодити комунікаційні канали з нащадками емігрантів у другому, третьому та наступних поколіннях. Китай, наприклад, підтримує тісний контакт із нащадками давніх китайських емігрантів, які покинули свою батьківщину ще в кінці XIX-го — на початку XX-го століття, а також із новими мігрантами, яких називають ксїнімін, які виїхали з Китаю після 1978 року⁴⁸.

---

⁴⁷ Wei C. Public Diplomacy: Functions, Functional Boundaries and Measurement Methods. 2020. URL: <https://www.intechopen.com/chapters/72251>.

⁴⁸ Wei C. Public Diplomacy: Functions, Functional Boundaries and Measurement Methods. 2020. URL: <https://www.intechopen.com/chapters/72251>.

Політика Індії та Китаю стосовно діаспор залучає також різноманітні організації та інституції закордоном, головною задачею яких являється згуртування представників діаспори. Ці організації, як правило, є різними за своїми ознаками та функціями, однак ті, що мають стабільні продуктивні відносини із своїми батьківщинами, часто відіграють вирішальну роль у промоції взаємоефективних міждержавних відносин. Інструменти культурної та публічної дипломатії є основними засобами їхньої роботи спрямованої на просування національного іміджу своїх країн у країні поточного проживання. Це, зокрема, можуть бути культурні вистави та тематичні фестивалі, громадські заходи тощо, ключовою задачею котрих є популяризація культури їхньої етнічної батьківщини, а також переконання національних громад у наявності потенційних переваг від співробітництва з діаспорою.

Фактично, метод пропаганди є досить ефективним у реалізації діаспорної дипломатії. Оскільки навіть якщо країна буде заохочувати діаспору відстоювати свої [державні] інтереси, мігранти мають право виступати проти цього бажання, щоб реалізувати свої власні погляди на те яким має бути врядування та як мають будуватися відносини у суспільстві. З точки зору діаспорної діяльності, пропаганда, це «дії, вжиті діаспорами для боротьби за свої інтереси та вплив на внутрішню та зовнішню політику, що обумовлює їх статус у країнах походження або країнах імміграції»⁴⁹. Наприклад, «курдська діаспора в Європі використовувала курдські мовні ресурси та програми супутникового телебачення як інструменти дипломатії для залучення розрізненої аудиторії курдських діаспор у лобіюванні визнання їх прав в Туреччині»⁵⁰. Як зазначає відносно цього питання, дослідник Микола Трофименко у своїй праці «Діаспора як суб'єкт і об'єкт публічної дипломатії», «коаліція курдських організацій вимагала, щоб права меншин стали умовою для вступу Туреччини до Європейського Союзу; курди також закликали до

---

⁴⁹ МАЛИНОВСЬКА О. МІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА: глобальний контекст та українські реалії : монографія. Київ : Нац. ін-т стратег. дослідж., 2018. 472 с. URL: http://old.niss.gov.ua/content/articles/files/Migration_Politic_Print-fin-3178a.pdf.

⁵⁰ Trofymenko M. Diaspora as a public diplomacy object and subject. Історико-політичні проблеми сучасного світу. 2019. No. 39. P. 92–101. URL: <https://doi.org/10.31861/mhpi2019.39.92-101>

впорядкування норм демократичного права і прав людини, а також партнерства з міжнародними правозахисними організаціями для того, щоб вплинути на Європейський парламент, Європейську комісію і постійні комітети, такі як Спільний парламентський комітет ЄС та Туреччини та Комітет з прав жінок та гендерної рівності»⁵¹.

Даний випадок з курдською діаспорою чудово показує, те що у галузі цифрової дипломатії, діаспори займають топові позиції, що вказує на важливість та необхідність наявності такого явища як пропаганда у кіберсфері. Таким чином, бачимо, що діаспора курдів утворила таку собі версію Віртуального Курдистану якого не має ні на одній політичній карті світу чи регіону, але при цьому Віртуальний Курдистан завжди присутній на міжнародній арені.

Ще одним прикладом використання публічної дипломатії діаспорою Китаю є ситуація з Рухом Фалуньгун. Фактично китайська діаспора активно використовує засоби культурної дипломатії та власний вплив для ведення протестів щодо придушення будь-якої діяльності цього руху на території Китайської Народної Республіки. Як зазначається «разом з західними членами Фалуньгун, китайські емігранти – багато з яких спеціалісти або інвестори-мігранти – використовували традиційні та нові медіа, а також партнерські демократичні міжнародні організації, такі як Amnesty International та Human Rights Watch, щоб привернути увагу громадськості та вплинути на політиків у Вашингтоні, Оттаві, Парижі, Лондоні та Канберрі, щоб узаконити рух Фалуньгун»⁵².

Отже, бачимо, що діаспори також відіграють чималу роль у вирішенні конфліктів. Роль діаспори сприймається по різному: деякі суб'єкти міжнародних відносин можуть підтримувати їх позицію, інші ж навпаки вважати діаспори підбурювачами. Так роль діаспори може змінюватися з

---

⁵¹ Trofymenko M. Diaspora as a public diplomacy object and subject. Історико-політичні проблеми сучасного світу. 2019. No. 39. P. 92–101. URL: <https://doi.org/10.31861/mhpi2019.39.92-101>

⁵² МАЛИНОВСЬКА О. МІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА: глобальний контекст та українські реалії : монографія. Київ : Нац. ін-т стратег. дослідж., 2018. 472 с. URL: http://old.niss.gov.ua/content/articles/files/Migration_Politic_Print-fin-3178a.pdf.

позитивної на негативну і навпаки це залежить від змін у конфлікті. Тут можна навести ще один приклад, який досить гарно показує вищесказане, а саме це роль ірландських американців під час досягнення миру у Північній Ірландії. На початку цієї конфліктної ситуації, закордонні ірландці, котрі проживали у США, активно противилась встановленню миру, і була войовниче налаштована, а також не заперечувала своєї присутності до фінансування різних сепаратистських груп Північної Ірландії. Проте, як тільки діаспора отримала політичну і матеріальну незалежність, ставлення до цієї ситуації враз змінилося. У результаті, діаспора почала сприяти проведенню мирних переговорів, що вкінці-кінців дало можливість підписання Белфастської угоди у 1998 році⁵³.

Отже, зважаючи на величезний вплив діаспор на суспільство, яке приймає, і держави звідки представники діаспори родом, вчені вважають, що вони активно використовують інструменти публічної дипломатії. Протягом усієї історії публічна дипломатія була засобом просування «м'якої сили» країни і відіграла важливу роль у перемозі в холодній війні. М'яка сила – це здатність впливати на інших людей з метою отримання запланованих результатів шляхом залучення, а не примусу чи застосування сили. М'яка сила країни може виявлятися через її культуру, цінності та політику⁵⁴. Діаспора представляє м'яку силу своєї батьківщини та є ресурсом, який уряди, неурядові організації, ТНК та міжнародні організації можуть використати для покращення глобальної співпраці та розвитку. Також можна побачити, що певна глобально розсіяна спільнота мігрантів держави (наприклад, китайські мігранти) здійснює численні акти громадської дипломатії, які поєднують культурний та економічний розрив між батьківщиною та країною, що приймає. Це також призводить до домінування мігрантів у глобальних містах з тієї причини, що вони працюють і спілкуються в тисячах міст, асоціацій і навіть церков, стаючи таким чином

---

⁵³ Trofymenko M. Diaspora as a public diplomacy object and subject. Історико-політичні проблеми сучасного світу. 2019. No. 39. P. 92–101. URL: <https://doi.org/10.31861/mhpi2019.39.92-101>

⁵⁴ Nye J. S. Public Diplomacy and Soft Power. The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science. 2008. Vol. 616, no. 1. P. 94–109. URL: <https://doi.org/10.1177/0002716207311699>

міжнародним духом, культури та навчання своєї країни. І діаспора, і публічна дипломатія є актуальними для досягнення безпрограшного режиму. Через діаспоральну дипломатію країни, яка може виявлятися у широкому колі мігрантів, які переїжджають в іншу країну, впливаючи на культурні, політичні та економічні аспекти останньої, а також через використання публічної дипломатії чи «м'якої сили», діаспори допомагають своїй країні походження проектувати інтереси в країнах прийняття. З іншого боку, є певні проблеми, з якими стикаються політики і навіть самі діаспори. У деяких країнах, таких як Уганда, різноманітність культур, особливо в мовному аспекті, ускладнює для влади об'єднання діаспор, щоб останні могли зробити ефективний внесок у національний розвиток.

Висновки до розділу 1

Отже, у першому розділі було розглянуто публічна дипломатія як інструмент «м'якої сили» в міжнародних відносинах, а також теоретичні основи публічної дипломатії. Оскільки, країни не могли постійно покладатися на міжнаціональні зв'язки у формі традиційної дипломатії, а повинні були надавати достатню увагу громадській думці, щоб просувати свої інтереси на міжнародній арені вперед, стала з'являтися концепція публічної дипломатії. Найкраще визначення до цього терміну було сформовано дипломатом та професором американського університету Едмундом Галліоном у 1965 році. Таким чином, публічна дипломатія це програми, котрі спонсорує уряд країни і метою яких є інформування або вплив на громадську думку в інших державах. До основних інструментів публічної дипломатії належать публікації текстів, кінофільми, культурні обміни, радіо та телебачення. Акторами цього виду дипломатії є уряди, культурні та освітні центри, а аудиторіями – суспільство. Найважливішими формами публічної дипломатії зазначені: культурна дипломатія, активне сприйняття інформації, відстоювання позицій, міжнародне телерадіомовлення та міжнаціональний обмін. Фактично публічна дипломатія стала доповненням традиційної дипломатичної поведінки та значно розширила її межі.

Оскільки діаспора має чималий вплив на суспільство як власної держави так і тої яка їх приймає, дослідники говорять про активне використання інструментів публічної дипломатії у своїх інтересах. Публічна дипломатія завжди була засобом «м'якої сили» держави. М'яка сила – це здатність впливати на інших людей з метою отримання запланованих результатів шляхом залучення, а не примусу чи застосування сили. Вона виявляється через політику, цінності та культуру. Таким чином діаспора є репрезентантом м'якої сили своєї держави і ресурсом, який уряди, неурядові організації, ТНК та міжнародні організації можуть використовувати для покращення глобальної співпраці та розвитку. Через діаспоральну дипломатію країни, та використання

публічної дипломатії чи «м'якої сили», діаспори допомагають країні свого походження проєктувати інтереси в країнах прийняття.

РОЗДІЛ 2. ВЗАЄМОДІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ ТА УКРАЇНИ

2.1. Характеристика закордонного українства

У статті 1 Закону України Про закордонних українців подано наступне визначення для терміну «закордонний українець», а саме «особа, яка є громадянином іншої держави або особою без громадянства, а також має українське етнічне походження або походить з України»⁵⁵. Також у цій же статті зазначено поняття «українське етнічне походження», яке трактується наступним чином, «...належність особи або її предків до української нації та визнання нею України батьківщиною свого етнічного походження»⁵⁶.

Варто зазначити, що в основі поняття «закордонний українець» із статті 1 Закону України про закордонних українців, лежать норми Конституції України. Як відомо, у преамбулі Конституції зазначено наступне «український народ – це громадяни України усіх національностей»⁵⁷, тому на отримання статусу закордонного українця мають повне право подаватися не тільки особи, котрі є етнічними українцями, а й будь-які вихідці з держави Україна. При цьому, як зазначено у законі «усі претенденти повинні досягти 16-річного віку й мають бути громадянами інших держав, або особами без громадянства»⁵⁸. Поняття українське етнічне походження означає «належність особи або її предків до української нації та визнання нею України батьківщиною свого етнічного походження»⁵⁹. Відносно іноземців, які є вихідцями з України (особи, що не є етнічними українцями), критерії, які визначають їхню приналежність до числа «вихідців з України» є нечіткими і досить абстрактними. Відповідно до ч. 2 ст. 3 даного закону «походження з України заявник підтверджує відповідними

---

⁵⁵ Про закордонних українців : Закон України від 04.03.2004 р. № 1582-IV : станом на 6 черв. 2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1582-15#Text> (дата звернення: 01.12.2021).

⁵⁶ Про закордонних українців : Закон України від 04.03.2004 р. № 1582-IV : станом на 6 черв. 2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1582-15#Text> (дата звернення: 01.12.2021).

⁵⁷ Про закордонних українців : Закон України від 04.03.2004 р. № 1582-IV : станом на 6 черв. 2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1582-15#Text>

⁵⁸ Про закордонних українців : Закон України від 04.03.2004 р. № 1582-IV : станом на 6 черв. 2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1582-15#Text>

⁵⁹ Про закордонних українців : Закон України від 04.03.2004 р. № 1582-IV : станом на 6 черв. 2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1582-15#Text> (дата звернення: 01.12.2021).

документами або свідченнями громадян України, закордонних українців або громадських організацій закордонних українців»⁶⁰.

Протягом усієї історії України фіксується декілька хвиль еміграції, які були зумовлені політичними та економічними прецедентами, а також відомі безпрецедентні приклади репресій у результаті яких було переселено велику кількість українців за кордон. Всі ці моменти призвели до створення та формування масивної по кількості діаспори у різних куточках світу.

Цифри, що позначають кількість закордонних українців є доволі відносними, оскільки точного перепису усіх представників української діаспори зробити просто не можливо. За даними випуску Міжнародної організації з міграції (Агентство ООН з питань міграції) під назвою «Міграція в Україні: цифри і факти» за 2021 рік найбільша кількість українців, котрі проживають за межами Батьківщини, знаходиться у Російській Федерації (перепис на 2010 рік – 1,9 млн осіб), Канада (на 2016 рік) – 1,4 млн осіб, США (за даними американського Бюро перепису населення, 2019 рік) – близько 1 млн, Казахстан (2021 рік) – 257 тис., Молдова (2014 рік, без Придністров'я) – 181 тис., Білорусь (2019 рік) – 160 тис.⁶¹. Також зазначено, що число емігрантів з України на 2020 рік становить більше як 6 млн осіб, а іммігрантів(українці, котрі вже народилась поза територією своєї Батьківщини) – близько 5 млн⁶².

Окрім цього, тут приводиться порівняння кількості емігрантів, що виїхали з України до колишніх республік СРСР ще під час існування Союзу, та кількість українців, котрі виїхали до інших країн (зокрема європейських). Проаналізувавши дані, спостерігається тенденція того що кількість перших (емігранти до СРСР) знижується, в той час як цифра українців, що емігрують до інших країн – зростає.

---

⁶⁰ Про закордонних українців : Закон України від 04.03.2004 р. № 1582-IV : станом на 6 черв. 2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1582-15#Text> (дата звернення: 01.12.2021).

⁶¹ МІГРАЦІЯ В УКРАЇНІ ФАКТИ І ЦИФРИ. IOM Ukraine | Migration for the Benefit of All. URL: https://iom.org.ua/sites/default/files/ukr_ff_f.pdf

⁶² МІГРАЦІЯ В УКРАЇНІ ФАКТИ І ЦИФРИ. IOM Ukraine | Migration for the Benefit of All. URL: https://iom.org.ua/sites/default/files/ukr_ff_f.pdf

За інформацією Євростату, протягом 2010-2020 років, кількість громадян України, котрі мають в наявності статус довготривалого мігранта ЄС, зросла в 2,5 рази. Все більше громадян України отримують громадянство країни, у якій вони перебували протягом тривалого часу. Так, протягом 2019 року, 4,8 тис. українців отримали статус громадянина Німеччини, 3,5 тис. – Польщі, 2,4 тис. – Італії, по 1,6 тис. – Португалії та Іспанії, близько тисячі – Чехії⁶³.

Переходячи до характеристики закордонних українців на територіях інших держав, було б варто зазначити декілька моментів. По-перше, говорячи про західну українську діаспору, або як її ще називають «стара» діаспора, слід зазначити, що вона почала формуватися ще у ХІХ ст. і її чисельність зростає через постійну імміграцію українців. До «старої» діаспори входять представники закордонного українства, котрі проживають на територіях США, Канади, Австралії, Аргентини та Бразилії. Проте, кількість аргентинських та бразильських закордонних українців зменшується, оскільки відсутні нові хвилі міграції до цих країн, а також, як зазначає дослідник Олег Малько, «через природне зниження»⁶⁴. По-друге, українська діаспора таких країн, як Польща, Румунія, Словаччина, Угорщина, в основному, проживає на прикордонних територіях, у столицях цих держав. Закордонних українців цих країн, також називають «автохтонами», за Енциклопедією історії України, «це корінні жителі певної місцевості (те саме, що аборигени); етнічні спільноти, що виникли на даній території»⁶⁵. По-третє, діаспора в Португалії та Італії почала формуватися тільки після розпаду Радянського Союзу⁶⁶. Якщо говорити про особливості східної діаспори, до якої належать закордонні українці, що

---

⁶³ МІГРАЦІЯ В УКРАЇНІ ФАКТИ І ЦИФРИ. ІОМ Ukraine | Migration for the Benefit of All. URL: https://iom.org.ua/sites/default/files/ukr_ff_f.pdf

⁶⁴ Малько О. До питання про взаємодію української діаспори з Україною. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/malko_do.pdf

⁶⁵ Визначення терміну АВТОХТОНИ. Електронна бібліотека | Інститут історії України. URL: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Avtokhtony

⁶⁶ Малько О. До питання про взаємодію української діаспори з Україною. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/malko_do.pdf

проживають у колишніх радянських республіках, то тут «спостерігається поступове зменшення через етнографічні характеристики», як пише у своїй праці О. Малько⁶⁷.

За Законом України про трудову міграцію, трудовий мігрант «це громадянин України, який здійснював, здійснює або здійснюватиме оплачувану діяльність у державі перебування, не заборонену законодавством цієї держави», у той же час за українським законодавством, трудовий мігрант не є закордонним українцем⁶⁸. Оскільки, як було зазначено раніше «закордонний українець – особа, яка є громадянином іншої держави або особою без громадянства, а також має українське етнічне походження або походить з України»⁶⁹, різниця полягає у тому, що трудовий мігрант – це громадянин України, який працює у іншій державі, а закордонний українець, це людина, яка є етнічним українцем/етнічною українкою, але має громадянство іншої держави. У той же час у Глосарії з міграції від Міжнародної організації міграції зазначено, що «трудовий мігрант – це особа, яка буде займатися, займається або займалася оплачуваною діяльністю в державі, громадянином якої вона не являється», а «члени діаспори це осілі спільноти експатріантів, робітників-мігрантів, які тимчасово проживають за кордоном, експатріантів з громадянством приймаючої країни, осіб з подвійним громадянством і мігрантів другого/третього покоління»⁷⁰. Таким чином, бачимо, що за визначеннями які подані у Глосарії МОМ, трудовий мігрант є таким же самим етнічним представником своєї держави, як і людина, яка політично належить до однієї країни, але проживає на території іншої.

Тепер перейдемо до характеристики української діаспори по країнах.

---

⁶⁷ Малько О. До питання про взаємодію української діаспори з Україною. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/malko_do.pdf

⁶⁸ Про зовнішню трудову міграцію : Закон України від 05.11.2015 р. № 761-VIII : станом на 27 груд. 2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/761-19#Text>

⁶⁹ Про закордонних українців : Закон України від 04.03.2004 р. № 1582-IV : станом на 6 черв. 2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1582-15#Text>

⁷⁰ INTERNATIONAL MIGRATION LAW. Glossary on Migration. International Organization for Migration, 2019. URL: https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml_34_glossary.pdf.

Українці в Польщі можна розділити на дві основні категорії: автохтони, частина яких переселена з батьківщини внаслідок операції «Вісла», та трудові мігранти, значна частина яких має право на проживання. В основному українська діаспора на території Польщі базується у великих містах, таких як Варшава, Краків, і на півночі Республіка Польща. На момент перепису населення, котрий був проведений ще у 2011 році, серед поляків близько 26 тис. зазначили, що за етнічною приналежністю відносять себе до українців, інші 22 тис. зазначили окрім української етнічної приналежності ще одну. Якщо говорити про трудових мігрантів, то на території Республіка Польща їх налічується більше 500 тис. осіб⁷¹. Важливим фактом для українців Польщі є створення у листопаді 2006 року Координаційної ради української меншини при українському Посольстві у Польщі⁷². Українська діаспора гарно інтегрована у суспільно-політичну сферу життя Республіки Польща, культурні права корінних українців серед іншого захищені польським законодавством. Закордонне українство на теренах Польщі, за даними Посольства України в Польській Республіці, «широко представлені в усіх сферах соціальної діяльності – в науці, політиці, освіті, державних органах управління, тощо»⁷³. Також на сайті зазначена інформація щодо культурного життя українства, а саме те, що воно «в основному базується на діяльності українських громадських організацій, частини художніх колективів та співорганізації культурних заходів самоврядними органами або за сприяння дипломатичної та консульських установ України в РП»⁷⁴.

Переважна більшість представників української діаспори на території Польщі проживає у північних і західних регіонах країни. За даними посольства

---

⁷¹ Ukrainians Abroad. Home Page – The Ukrainian Weekly. URL: http://ukrweekly.com/books/Ukrainians_Abroad/index.html#16/z

⁷² Посольство України в Республіці Польща - У приміщенні Посольства України у Польщі відбулося сьоме засідання Координаційної ради української меншини. Головна | Посольство України в Республіці Польща. URL: <https://poland.mfa.gov.ua/news/1972-u-primishhenni-posolystva-ukrajini-u-polyshhi-vidbulosya-syome-zasidannya-koordinacijnoi-radi-ukrajinsykoji-menshini>

⁷³ Посольство України в Республіці Польща - Українці у Польщі. Головна | Посольство України в Республіці Польща. URL: <https://poland.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/232-ukrajinci-u-polyshhi>

⁷⁴ Посольство України в Республіці Польща - Українці у Польщі. Головна | Посольство України в Республіці Польща. URL: <https://poland.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/232-ukrajinci-u-polyshhi>

України в Польщі «у Вармінсько-Мазурському воєводстві з центром у м. Ольштин проживає найбільша кількість – понад 12 тисяч осіб. У Західно-Поморському (м. Щецін) – 3 703 ос., Підкарпатському (м. Жешув) – 2 984 ос., Поморському (м. Гданськ) – 2 831 ос., Нижньосілезькому (м. Вроцлав) – понад 1 422 ос., Підляському (м. Бялисток) – 1 366 ос., Мазовецькому (м. Варшава) – 579 ос., Малопольському (м. Краків) – 472 ос., Люблінському (м. Люблін) – 389 ос.»⁷⁵.

Якщо розглядати перші поселення українців на території Румунії, то це були запорізькі козаки у XVIII столітті, які поселилися на території Добруджи та Мармарощини. А вже з початку XX століття, почали прибувати перші трудові мігранти з України, в результаті чого на заході країни та у Банаті створилось компактне українське поселення робочих мігрантів. На сайті Посольства України у Румунії зазначено, що на момент перепису населення у 2011 році, нараховувалося 51,7 тис. етнічних українців, що в основному зосереджені на півночі країни⁷⁶. Українці, як офіційна національна меншина мають у парламенті Румунії одне зарезервоване місце. Також ще у 1989 році було створено Союз українців Румунії⁷⁷.

На території сучасної Угорщини на XIX століття мешкало близько 30 тис. етнічних українців⁷⁸. У Закарпатті та Будапешті налічується близько 9 тис. українців (зокрема русини)⁷⁹. Переважно українська національна меншина Угорщини – це вихідці із території Західної України, які опинились в Угорщині ще протягом XX століття. В основному це мігранти з України першого та другого поколінь, котрі утворили сім'ї чи разом з іншими представниками

---

⁷⁵ Посольство України в Республіці Польща - Українці у Польщі. Головна | Посольство України в Республіці Польща. URL: <https://poland.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/232-ukrajinci-u-polyshhi>

⁷⁶ Посольство України в Румунії - Українська громада в країнах світу. Головна | Посольство України в Румунії. URL: <https://romania.mfa.gov.ua/pro-ukrayinu/zakordonni-ukrayinci/ukrayinska-gromada-v-krayinah-svitu>

⁷⁷ Ukrainians Abroad. Home Page – The Ukrainian Weekly. URL: http://ukrweekly.com/books/Ukrainians_Abroad/index.html#16/z

⁷⁸ Ukrainians Abroad. Home Page – The Ukrainian Weekly. URL: http://ukrweekly.com/books/Ukrainians_Abroad/index.html#16/z

⁷⁹ Ukrainians Abroad. Home Page – The Ukrainian Weekly. URL: http://ukrweekly.com/books/Ukrainians_Abroad/index.html#16/z

українства переїхали до Угорщини на постійне проживання⁸⁰. Відповідно до останнього перепису в Угорщині, що відбувся у 2011 році, українцями на території країни визнає себе 7396 осіб⁸¹. Також згідно з цим же переписом, «3384 особи на території Угорщини визнають українську мову, як рідну мову і активно дотримуються національних та культурних традицій»⁸²

З 7396 українців, 4638 осіб є громадянами Угорщини (62,7%)⁸³. «За офіційними даними угорської сторони, станом на 30.06.2021 р. кількість громадян України, які мають дозвіл на проживання в Угорщині, складає 58 944 осіб»⁸⁴. З цього числа української діаспори, 51 440 тис. осіб⁸⁵ отримували цей дозвіл з метою працевлаштування, підприємницької діяльності, отримання доходу.

На території Угорщини створено та офіційно зареєстровано декілька культурно-просвітніх організацій та товариств української діаспори, які діють і на теперішній момент. Ключовими серед цих організацій і товариств є: “Товариство української культури Угорщини”, “Українське культурне об’єднання області Чонград”, Об’єднання української молоді та сімей Угорщини “Нова хвиля”, Українська асоціація «Єдність»⁸⁶.

Масові переселення українців на територію Російської Федерації відбувалися ще у XV–XVI століттях. Темпи міграції українців значно зросли у другій половині XIX столітті у зв’язку з скасуванням кріпацтва. У той же період, як зазначається у книзі «Ukrainians abroad», «відбулася переорієнтація основних потоків українських мігрантів у Росії: в прилеглі до України південні губернії Росії і на Північний Кавказ; пізніше – у Поволжжя, в азійську частину

---

⁸⁰ Посольство України в Угорщині - Українська громада в Угорщині. Головна | Посольство України в Угорщині. URL: <https://hungary.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/275-ukrajinci-v-ugorshhini>

⁸¹ Посольство України в Угорщині - Українська громада в Угорщині. Головна | Посольство України в Угорщині. URL: <https://hungary.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/275-ukrajinci-v-ugorshhini>

⁸² Ukrainians Abroad. Home Page – The Ukrainian Weekly. URL: http://ukrweekly.com/books/Ukrainians_Abroad/index.html#16/z

⁸³ Посольство України в Угорщині - Українська громада в Угорщині. Головна | Посольство України в Угорщині. URL: <https://hungary.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/275-ukrajinci-v-ugorshhini>

⁸⁴ Посольство України в Угорщині - Українська громада в Угорщині. Головна | Посольство України в Угорщині. URL: <https://hungary.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/275-ukrajinci-v-ugorshhini>

⁸⁵ Посольство України в Угорщині - Українська громада в Угорщині. Головна | Посольство України в Угорщині. URL: <https://hungary.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/275-ukrajinci-v-ugorshhini>

⁸⁶ Посольство України в Угорщині - Українська громада в Угорщині. Головна | Посольство України в Угорщині. URL: <https://hungary.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/275-ukrajinci-v-ugorshhini>

Росії, на Далекий Схід, Сибір»⁸⁷. На 2015 рік, за приблизними підрахунками, у Російській Федерації проживало близько 7 млн. українців, з яких левову частку становили нелегальні робітники (гастарбайтери)⁸⁸.

Українці масово почали приїжджати до Португалії в основному на у кінці 90-х років ХХ столітті. причинами масової міграції, як зазначено на інтернет-сторінці Посольства України в Португалії, були «соціально-економічні процеси в Україні, пов'язані з перехідним періодом розвитку молоді незалежної держави; складна економічна ситуація, передусім, в її західних регіонах, де були відсутні промислові підприємства, а сільське господарство не могло задовольнити роботою усіх мешканців, значною мірою сприяли їх виїзду за кордон з метою пошуку нових можливостей реалізації себе у професійному плані»⁸⁹.

За інформацією SEF, протягом останніх років в Португалії зростає кількість іноземців, котрі отримали посвідки на проживання⁹⁰. Наразі, у Португалії мешкає 662 095 тис. офіційно зареєстрованих іноземних громадян, з яких частка українців складає 4,3% (28 629 тис. офіційно зареєстрованих на 2020 рік)⁹¹. Варто зазначити, що в останні роки, кількість українських громадян скорочується, оскільки вони набувають португальського громадянства або статусу постійно проживаючих громадян.

На даний момент у Португалії діють 14 українських громадських організацій, зокрема, «Спілка українців в Португалії (Associação dos Ucrânicos em Portugal), Асоціація «Словесна піраміда» (Associação «Pirâmide das palavras»), Спілка української молоді в Португалії (Associação da Juventude Ucrânica em Portugal), Спілка українців Алгарве (Associação dos Ucrânicos do Algarve), Українсько-португальський освітньо-культурний центр «Школа імені

---

⁸⁷ Ukrainians Abroad. Home Page – The Ukrainian Weekly. URL:

http://ukrweekly.com/books/Ukrainians_Abroad/index.html#16/z

⁸⁸ Ukrainians Abroad. Home Page – The Ukrainian Weekly. URL:

http://ukrweekly.com/books/Ukrainians_Abroad/index.html#16/z

⁸⁹ Посольство України в Португальській Республіці - Інформація про українську громаду в Португалії. Головна | Посольство України в Португальській Республіці. URL: <https://portugal.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/240-ukrajinci-u-portugaliji/informaciya-pro-ukrayinsku-gromadu-v-portugaliji>

⁹⁰ Relatório de Imigração, Fronteiras e Asilo 2020. Portal de Estatística. URL: <http://sefstat.sef.pt>.

⁹¹ Relatório de Imigração, Fronteiras e Asilo 2020. Portal de Estatística. URL: <http://sefstat.sef.pt>.

Т.Шевченка» м.Фару (Centro educativo e cultural luso-ucraniano «Escola Tarás Shevtchenko»), Асоціація «Джерело Світу» (Associação «Fonte Mundo»), Громадська організація «Португальсько-Український Соціально-Культурний Центр: Україна-Португалія-Європа», м.Брага (UPE (Ucrânia-Portugal-Europa) Associação Centro Social e Cultural Luso-Ucraniano), Асоціація українців Португалії «Собор» (Associação dos Ucranianos em Portugal «Sobor»), Асоціація «Християнський Рух Українців у Португалії» (Associação «Movimento Cristão dos Ucranianos em Portugal»), Асоціація культури та соціальної солідарності «Український Дім», м.Лісабон (Associação da cultura e solidariedade social «Casa da Ucrânia»), Асоціація «Тенденції успішності» (Associação «Êxito das tendências»), Благодійна асоціація «Янголи Милосердя» (Associação Solidaria Anjos de Misericórdia), Культурна асоціація солідарності та підтримки «Добре серце» (Associação Cultural de Solidariedade e Apoio - Coração Bondoso), Українська соціально-культурна асоціація «Плеч-о-плеч» (Lado a Lado – Associação Socio-Cultural Ucraniana)⁹².

Варто підмітити, що у Португалії досі відсутні школи, у яких викладалася б українська мова або предмети, що пов'язані з українською культурою, які б фінансувалися з держбюджету Португалії. Але з метою забезпечення освітніх послуг для українськомовного населення Португалії засновано культурно-освітні центри, котрі діють на базах громадських організацій. У цих центрах предмети викладаються на українській мові. Також у Португалії належним чином забезпечуються права на віросповідання та свободу світогляду для української діаспори.

Перші українці на території Іспанії з'явилися у 1946 році «з табору переміщення осіб в Ріміні, Італія»⁹³. Після розпаду Радянського Союзу, з середин 90-х років ХХ століття, розпочалась «четверта» хвиля міграції до

---

⁹² Посольство України в Португальській Республіці - Інформація про українську громаду в Португалії. Головна | Посольство України в Португальській Республіці. URL: <https://portugal.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/240-ukrajinci-u-portugaliyi/informaciya-pro-ukrayinsku-gromadu-v-portugaliyi>

⁹³ Ukrainians Abroad. Home Page – The Ukrainian Weekly. URL: http://ukrweekly.com/books/Ukrainians_Abroad/index.html#16/z

західних країн. Причиною, цього руху стала тяжка економічна ситуація, масова втрата робочих місць і падіння доходів населення.

Як зазначається на сайті Посольства України в Іспанії, поштовхом для міграції українського населення до Королівства Іспанія стали «наявність потреб у заповненні робочих місць у сільському господарстві та у сфері будівництва, високі порівняно з Україною заробітки, ліберальне іспанське законодавство, можливість отримання дозволу на працю та проживання (резиденції) в результаті періодичних легалізацій іноземців, що проводились іспанським урядом, масове повернення з України до Іспанії з кінця 80-х років минулого століття т.зв. «дітей війни», які вже мали шлюбні відносини з громадянами України і чисельні родинні зв'язки на батьківщині, можливість спрощеного оформлення запрошення на приїзд до Іспанії далеким родичам та знайомим в Україні»⁹⁴. Також не менш важливим фактором української міграції є іспанський менталітет, який має такі переваги «близький до українського, відсутність ксенофобії, гостинність, доброзичливість іспанців та їх поважливе ставлення до вихідців з колишнього СРСР»⁹⁵.

Еміграція українців до Іспанії в останні 10 років зростає. Так, на 01.01.2014 рік, за даними іспанської статистики, кількість українських емігрантів становила 86 тис. осіб, котрі мають легальний статус, та більше як 70 тис., котрі мають реєстрацію за місцем проживання⁹⁶. Також, «за оцінками Посольства України реально в Іспанії проживає близько 100 тисяч українських громадян»⁹⁷.

На території Іспанії, українці розмістились наступним чином: центральна частина, східні провінції, південні провінції, західні провінції, північні провінції, Канарські, Балеарські острови (Див. додаток №1). Як зазначено на

---

⁹⁴ Посольство України в Королівстві Іспанія - Українці в Іспанії. Головна | Посольство України в Королівстві Іспанія. URL: <https://spain.mfa.gov.ua/posolstvo/172-ukrajinci-v-ispniji>

⁹⁵ Ukrainians Abroad. Home Page – The Ukrainian Weekly. URL: http://ukrweekly.com/books/Ukrainians_Abroad/index.html#16/z

⁹⁶ Посольство України в Королівстві Іспанія - Українці в Іспанії. Головна | Посольство України в Королівстві Іспанія. URL: <https://spain.mfa.gov.ua/posolstvo/172-ukrajinci-v-ispniji>

⁹⁷ Посольство України в Королівстві Іспанія - Українці в Іспанії. Головна | Посольство України в Королівстві Іспанія. URL: <https://spain.mfa.gov.ua/posolstvo/172-ukrajinci-v-ispniji>

сайті Посольства України у Іспанії, «громадяни України, що перебувають в Іспанії легально та нелегально працевлаштовані (офіційно чи неофіційно) на 80%»⁹⁸.

На сьогоднішній момент, на території Іспанії функціонує 31 громадська організація української діаспори⁹⁹. Варто, також зазначити, що українська діаспора Іспанії складається із трудових мігрантів, котрі не змінювали свого статусу громадянина України і перебувають на території Іспанії тимчасово.

На 2019 рік, за офіційними даними Міністерства внутрішніх справ Італії, на території країни, 239 424 тис. представників української діаспори мають дійсні дозволи на проживання¹⁰⁰. Число українців в Італії складає 6,3% від всіх громадян, які не являються членами ЄС¹⁰¹. Українська громада займає 4 місце серед громад на території Італії. У північних регіонах країни перебуває 54% від усієї кількості громадян України. За даними Посольства України у Італії, на території країни зареєстровано більше як 100 організацій та асоціацій української діаспори¹⁰². Всі вони мають статус який затверджений місцевою владою. Також на території країни створено 26 недільних шкіл, усі вони функціонують.

Основні хвилі міграції українського населення на територію Франції прийшлися на час I світової війни та II. Проте, першими відомими українцями, котрі потрапили до Франції вважають дочку князя Києва Ярослава Мудрого, Анну Ярославну та її підлеглих. Вони перебралися до Франції у 1051 році, коли дочка Ярослава Мудрого одружилася Генріхом I, французьким королем.

---

⁹⁸ Посольство України в Королівстві Іспанія - Українці в Іспанії. Головна | Посольство України в Королівстві Іспанія. URL: <https://spain.mfa.gov.ua/posolstvo/172-ukrajinci-v-ispniji>

⁹⁹ Посольство України в Королівстві Іспанія - Українці в Іспанії. Головна | Посольство України в Королівстві Іспанія. URL: <https://spain.mfa.gov.ua/posolstvo/172-ukrajinci-v-ispniji>

¹⁰⁰ Verifica stato pratica - Ministero dell'Interno | PAESI - Pubblica Amministrazione e Stranieri Immigrati. Pubblica Amministrazione e Stranieri Immigrati | PAESI - Pubblica Amministrazione e Stranieri Immigrati. URL: <https://www2.immigrazione.regione.toscana.it/?q=verificapracicaministerointerno>

¹⁰¹ Посольство України в Італійській Республіці, в Республіці Мальта та в Республіці Сан Марино (за сумісництвом) - Українці в Італії. Головна | Посольство України в Італійській Республіці, в Республіці Мальта та в Республіці Сан Марино (за сумісництвом). URL: <https://italy.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/179-ukrajinci-v-italiji> (дата звернення: 01.12.2021).

¹⁰² Посольство України в Італійській Республіці, в Республіці Мальта та в Республіці Сан Марино (за сумісництвом) - Українці в Італії. Головна | Посольство України в Італійській Республіці, в Республіці Мальта та в Республіці Сан Марино (за сумісництвом). URL: <https://italy.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/179-ukrajinci-v-italiji> (дата звернення: 01.12.2021).

«Гурток українців у Парижі», що був заснований у 1908 році, став першою організацією української громади на теренах Франції¹⁰³. Також з початку 1933 року, у французькій столиці – Парижі публікується газета української діаспори під назвою «Українське слово». На разі на території Франції створено ряд громадсько-політичних організації закордонного українства, котрі у 1997 році були об'єднані у «Репрезентативний комітет української громади у Франції»¹⁰⁴. За неофіційними даними у Франції проживає приблизно 40 тис. представників закордонного українства¹⁰⁵.

На території ФРН перші представники української діаспори з'явилися у XVI–XIX століття, більшість з них були студенти. З кінця XIX – на початку XX ст. відбулося зростання кількості українських мігрантів. В основному це були іммігранти з боку Австро-Угорщини. Далі кількість української діаспори зростає уже після першої та другої світових воєн, в основному це відбувалося за рахунок військовополонених російської армії¹⁰⁶. Протягом 50-80 років XX століття, у ФРН та НДР існували українські громади. Громада НДР була чисельнішою від громади ФРН, і в основному прорадянською. Як зазначається, «Після об'єднання Німеччини та розпаду СРСР із Німеччини виїхало багато українців-військовослужбовців. Але, водночас, до країни прибуло багато українських іммігрантів із колишніх радянських республік»¹⁰⁷. За даними з офіційної сторінки Посольства України в Німеччині на 2016 рік, на території Федеративної Республіки Німеччина проживає близько 272 тис. осіб¹⁰⁸.

---

¹⁰³ Посольство України у Французькій Республіці - Українці у Франції. Головна | Посольство України у Французькій Республіці. URL: <https://france.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/4770-ukrajinci-u-franciji> (дата звернення: 01.12.2021).

¹⁰⁴ Посольство України у Французькій Республіці - Українці у Франції. Головна | Посольство України у Французькій Республіці. URL: <https://france.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/4770-ukrajinci-u-franciji> (дата звернення: 01.12.2021).

¹⁰⁵ Ukrainians Abroad. Home Page – The Ukrainian Weekly. URL: http://ukrweekly.com/books/Ukrainians_Abroad/index.html#16/z

¹⁰⁶ Ukrainians Abroad. Home Page – The Ukrainian Weekly. URL: http://ukrweekly.com/books/Ukrainians_Abroad/index.html#16/z

¹⁰⁷ Ukrainians Abroad. Home Page – The Ukrainian Weekly. URL: http://ukrweekly.com/books/Ukrainians_Abroad/index.html#16/z

¹⁰⁸ Посольство України у Федеративній Республіці Німеччина - Українці у Німеччині. Головна | Посольство України у Федеративній Республіці Німеччина. URL: <https://germany.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/ukrajinci-u-nimechchini> (дата звернення: 01.12.2021).

Усі три країни Балтії мають доволі міцні зв'язки з Україною. Поява представників української діаспори на території цих країн, переважно обумовлена українською міграцією політичного характеру після завершення Першої світової війни. Також відбувалась еміграція представників українського дисидентського руху. З 1991 року відбувається трудова міграція українського населення до Латвії, Литви та Естонії¹⁰⁹. На сьогодні за даними Посольств України «у Естонії проживає 22 573 особи (1,7% від загального населення)¹¹⁰; 45 798 особи (2,21%) – Латвія¹¹¹; 16 423 особи (0,6%) – Литва»¹¹².

Українська діаспора Сполучених Штатів Америки налічує 1,2 млн. осіб українського походження¹¹³. Північно-східні промислові штати Нью-Йорк, Нью-Джерсі та Пенсильванія мають найбільшу чисельність українців на території США. Відомо, що перші мігранти з України прибули до США у XVII–XVIII ст. Масовий наплив українці до США розпочався з 1876 року¹¹⁴. В основному це були жителі із закарпатської та галицької Лемківщини, котрі займалися сільськогосподарським ремеслом. Також у документах зазначається, що «у 90-х роках XIX ст. відбувалась інтенсивна еміграція зі Східної Галичини, Північної Буковини і Закарпаття»¹¹⁵. За підрахунками, що зазначені на сторінці Посольства України у Сполучених Штатах, перед початком Першої світової війни до Штатів прибуло приблизно 0,5 млн. українців, що на той момент проживали на заході під Австро-Угорською імперією¹¹⁶.

---

¹⁰⁹ Ukrainians Abroad. Home Page – The Ukrainian Weekly. URL: http://ukrweekly.com/books/Ukrainians_Abroad/index.html#16/z

¹¹⁰ Посольство України в Естонській Республіці - Українці в Естонській Республіці. Головна | Посольство України в Естонській Республіці. URL: <https://estonia.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/108-ukrajinci-v-jestoniji> (дата звернення: 01.12.2021). і

¹¹¹ Посольство України в Латвійській Республіці - Українці у Латвійській Республіці. Головна | Посольство України в Латвійській Республіці. URL: <https://latvia.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/86-ukrajinci-u-latvijskij-respublici> (дата звернення: 01.12.2021).

¹¹² Посольство України у Литовській Республіці - Українці Литви. Головна | Посольство України у Литовській Республіці. URL: <https://lithuania.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/4883-ukrainian-communities-in-lt> (дата звернення: 01.12.2021).

¹¹³ Посольство України в Сполучених Штатах Америки - Українці у США. Головна | Посольство України в Сполучених Штатах Америки. URL: <https://usa.mfa.gov.ua/ukrayina-ta-ssha/ukrayinci-u-ssha>

¹¹⁴ Посольство України в Сполучених Штатах Америки - Українці у США. Головна | Посольство України в Сполучених Штатах Америки. URL: <https://usa.mfa.gov.ua/ukrayina-ta-ssha/ukrayinci-u-ssha>

¹¹⁵ Ukrainians Abroad. Home Page – The Ukrainian Weekly. URL: http://ukrweekly.com/books/Ukrainians_Abroad/index.html#16/z

¹¹⁶ Посольство України в Сполучених Штатах Америки - Українці у США. Головна | Посольство України в Сполучених Штатах Америки. URL: <https://usa.mfa.gov.ua/ukrayina-ta-ssha/ukrayinci-u-ssha>

Перша українська церква на теренах США була збудована у 1884 році у штаті Пенсильванія, а вже у 1920-х роках почали утворюватися перші українські громадські організації та об'єднання¹¹⁷. У 1989 році в Америці було створено громадські організації, метою було надання матеріальної допомоги Україні, а також підтримка діяльності громадських об'єднань та організацій таких як «Народний фонд допомоги Україні», «Фонд допомоги дітям Чорнобиля»¹¹⁸.

За даними на 2016 рік у Канаді налічується 1 359 660 осіб українського походження¹¹⁹. Також кількість українців від усього населення Канади становить 4%. Міграція українців до Канади розпочалась у 1896 році¹²⁰. У період з 1891 до 1914 року, до Канади прибуло приблизно 150 тис. осіб¹²¹. Діаспора українців на території Канади є найчисельнішою серед слов'янських діаспор¹²². Канада також є третьою країною у світі за кількістю українців на своїй території. Головними районами поселення був південь країни, хоча за історичними даними, українці, що прибували до Канади осідали також у центральній і західній частинах країни¹²³. Така тенденція прослідковується і до нині (додаток №2). На разі, важко поррахувати точну кількість представників української діаспори на території Канади. Перша хвиля міграції до Канади почалася у кінці XIX століття¹²⁴. У своїй більшості представниками емігрантів з України були землероби (осідали на заході країни), їх приваблювала відсутність

---

¹¹⁷ Ukrainians Abroad. Home Page – The Ukrainian Weekly. URL: http://ukrweekly.com/books/Ukrainians_Abroad/index.html#16/z

¹¹⁸ Посольство України в Сполучених Штатах Америки - Українці у США. Головна | Посольство України в Сполучених Штатах Америки. URL: <https://usa.mfa.gov.ua/ukrayina-ta-ssha/ukrayinci-u-ssha>

¹¹⁹ Генеральне консульство України у м.Едмонтон - Українці у Канаді. Головна | Генеральне консульство України у м.Едмонтон. URL: <https://edmonton.mfa.gov.ua/generalne-konsulstvo/ukrayinci-u-kanadi> (дата звернення: 01.12.2021).

¹²⁰ Ukrainians Abroad. Home Page – The Ukrainian Weekly. URL: http://ukrweekly.com/books/Ukrainians_Abroad/index.html#16/z

¹²¹ Ukrainians Abroad. Home Page – The Ukrainian Weekly. URL: http://ukrweekly.com/books/Ukrainians_Abroad/index.html#16/z

¹²² Генеральне консульство України у м.Едмонтон - Українці у Канаді. Головна | Генеральне консульство України у м.Едмонтон. URL: <https://edmonton.mfa.gov.ua/generalne-konsulstvo/ukrayinci-u-kanadi> (дата звернення: 01.12.2021).

¹²³ Ukrainians Abroad. Home Page – The Ukrainian Weekly. URL: http://ukrweekly.com/books/Ukrainians_Abroad/index.html#16/z

¹²⁴ Генеральне консульство України у м.Едмонтон - Українці у Канаді. Головна | Генеральне консульство України у м.Едмонтон. URL: <https://edmonton.mfa.gov.ua/generalne-konsulstvo/ukrayinci-u-kanadi> (дата звернення: 01.12.2021).

податків у країні. Українці Канади створювали свої громади і аж до середини ХХ століття не асимілювалися з місцевим населенням¹²⁵. Адаптація проходила доволі швидко, оскільки як було зазначено раніше, українці селилися компактно поруч з іншими представниками своєї нації, що дало змогу зберегти мову і створювати цілі спільноти та організації.

Вартує уваги наступний момент: у Канаді діє ряд імміграційних програм федерального, а саме «програми допомоги біженцям та інші гуманітарні програми, програми по спонсорстві і возз'єднання сімей, а також різні програми бізнес-імміграції та залучення висококваліфікованих фахівців» та регіонального рівнів (цей тип програм враховує особливості того чи іншого канадського регіону чи провінції)¹²⁶. Українська діаспора постійно активно лобіює інтереси своєї країни на всіх рівнях¹²⁷.

Перші мігранти до Аргентини почали прибувати ще у 1897 році¹²⁸. Це були українці із Східної Галичини, котрі осідали в північному районі Аргентини. На сьогоднішній день, на території Аргентини, за експертними оцінками, проживають 350 – 500 тис. етнічних українців¹²⁹. Виокремлюють 4 хвилі еміграції українського населення до Аргентини, «з 1897 року до 1914 року, з 1922 до 1939 року, з 1946 до 1951 року, з 1993 року»¹³⁰. Як і в США, перші представники діаспори, що прибували на територію Аргентини у кінці ХІХ століття були селянами, що в свою чергу зумовило їх працю у виробничій сфері у майбутньому. Найбільший потік українських мігрантів до Аргентини припав на 1924-1932 роки, переважна більшість українців була із Західної

---

¹²⁵ Ukrainians Abroad. Home Page – The Ukrainian Weekly. URL:

http://ukrweekly.com/books/Ukrainians_Abroad/index.html#16/z

¹²⁶ Canada Immigration Homepage. Canada Immigration and Visa Information. Canadian Immigration Services and Free Online Evaluation. URL: <https://www.immigration.ca>

¹²⁷Ukrainians Abroad. Home Page – The Ukrainian Weekly. URL:

http://ukrweekly.com/books/Ukrainians_Abroad/index.html#16/z

¹²⁸ Ukrainians Abroad. Home Page – The Ukrainian Weekly. URL:

http://ukrweekly.com/books/Ukrainians_Abroad/index.html#16/z

¹²⁹ Посольство України в Аргентинській Республіці - Українці в Аргентині. Головна | Посольство України в Аргентинській Республіці. URL: <https://argentina.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/ukrayina-ta-argentina/343-ukrajinci-v-argentini> (дата звернення: 01.12.2021).

¹³⁰ Ministerio del Interior, Obras Públicas y Vivienda. Ministerio del Interior, Obras Públicas y Vivienda. URL: <https://www.mininterior.gov.ar/migraciones/migraciones.php>

України¹³¹. Як зазначено у книзі «Ukrainians abroad», «вони переважно розселені в північній провінції, у столиці та провінції Буенос-Айрес, Місістонес, Чако, Мандола і займалися переважно землеробством»¹³². У свою чергу Аргентина сприймала емігрантів із Східної Європи, як дешеву кваліфіковану робочу силу. Як вже відомо, з 1993 року розпочалася «четверта» хвиля міграції українців. Відповідно до даних Національного управління міграції Аргентини, за десять років (з 1993 року до 2003) до країни прибуло близько 25 тис. українців¹³³. Більшість громадян України, що прибули до країни мали середню та вищу освіту, проте «аналіз наявних статистичних даних показує, що, починаючи з 2002 року, відбулося помітне скорочення потоку українських емігрантів до Аргентини»¹³⁴. Українці почали покидати Аргентину (вони поверталися на Батьківщину або переїжджали до Канади, США чи держав Західної Європи), і з кожним роком цифра зростала. Це було зумовлено сильною фінансово-економічною кризою 2001 року, через яку велика кількість українців лишилися свого місця працевлаштування і будь-яких можливостей матеріального забезпечення¹³⁵.

Міграційні процеси українців до Болгарії почалися ще у ХІХ столітті¹³⁶. У 2011 році було проведено останній перепис населення Болгарії, за ним визначається 1,79 тис. етнічних українців на території цієї країни¹³⁷. У державі існує єдина загальноболгарська громадська організація «Спілка українських

---

¹³¹ Посольство України в Аргентинській Республіці - Українці в Аргентині. Головна | Посольство України в Аргентинській Республіці. URL: <https://argentina.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/ukrayina-ta-argentina/343-ukrajinci-v-argentini> (дата звернення: 01.12.2021).

¹³² Ukrainians Abroad. Home Page – The Ukrainian Weekly. URL: http://ukrweekly.com/books/Ukrainians_Abroad/index.html#16/z

¹³³ Ministerio del Interior, Obras Públicas y Vivienda. Ministerio del Interior, Obras Públicas y Vivienda. URL: <https://www.mininterior.gov.ar/migraciones/migraciones.php>

¹³⁴ Ministerio del Interior, Obras Públicas y Vivienda. Ministerio del Interior, Obras Públicas y Vivienda. URL: <https://www.mininterior.gov.ar/migraciones/migraciones.php>

¹³⁵ Посольство України в Аргентинській Республіці - Українці в Аргентині. Головна | Посольство України в Аргентинській Республіці. URL: <https://argentina.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/ukrayina-ta-argentina/343-ukrajinci-v-argentini> (дата звернення: 01.12.2021).

¹³⁶ Ukrainians Abroad. Home Page – The Ukrainian Weekly. URL: http://ukrweekly.com/books/Ukrainians_Abroad/index.html#16/z

¹³⁷ Посольство України в Республіці Болгарія - Українці у Болгарії. Головна | Посольство України в Республіці Болгарія. URL: <https://bulgaria.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/103-ukrajinci-u-bolgariji> (дата звернення: 01.12.2021).

організацій Болгарії «Мати Україна»¹³⁸. У 1999 році, Болгарія доєдналася до Рамкової конвенції захисту національних меншин, за якою відбувається забезпечення прав та інтересів української меншини¹³⁹. Проте за законодавством Болгарії не передбачено створення самоврядування національної меншини, що у свою чергу позбавляє українську діаспору «можливості не лише користуватися певними преференціями з боку держави, але й претендувати на державне фінансування своєї діяльності»¹⁴⁰. На території Болгарії українською діаспорою було створені такі організації: болгарсько-українська фундація «Мати-Україна» (2000 р.), товариство «Діаспора-Україна», українсько-болгарська асоціація «Пловдів» (2012 р.), українсько-болгарське товариство «Чорноморіє» (2004 р.), «Співдружність Українців у Болгарії Українська Діаспора»(2014 р.)¹⁴¹ та ін.

Про українську діаспору у Бразилії відома наступна інформація. По-перше, ключова частина представників закордонного українства у Бразилії мешкає у штаті Парана, місто Прудентополіс¹⁴². По-друге, українці в основному займалися і продовжують займатися веденням сільського господарства. По-третє, на території штату діє 210 греко-католицьких українських церков та 6 православних. Також викладається українська мова у світських школах (4 шт.), духовних коледжах та семінаріях¹⁴³, в університеті в Парані.

Велика кількість представників української діаспори мешкає на Близькому Сході. Більшість потрапили до країн цього регіону ще за часів існування СРСР. Найбільша та найкомпактніша українська громада у регіоні локалізується у Йорданії. Як відомо, «специфічною рисою української громади

---

¹³⁸ Посольство України в Республіці Болгарія - Українці у Болгарії. Головна | Посольство України в Республіці Болгарія. URL: <https://bulgaria.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/103-ukrajinci-u-bolgariji> (дата звернення: 01.12.2021).

¹³⁹ Посольство України в Республіці Болгарія - Українці у Болгарії. Головна | Посольство України в Республіці Болгарія. URL: <https://bulgaria.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/103-ukrajinci-u-bolgariji> (дата звернення: 01.12.2021).

¹⁴⁰ Посольство України в Республіці Болгарія - Українці у Болгарії. Головна | Посольство України в Республіці Болгарія. URL: <https://bulgaria.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/103-ukrajinci-u-bolgariji> (дата звернення: 01.12.2021).

¹⁴¹ Ukrainians Abroad. Home Page – The Ukrainian Weekly. URL: http://ukrweekly.com/books/Ukrainians_Abroad/index.html#16/z

¹⁴² Ukrainians Abroad. Home Page – The Ukrainian Weekly. URL: http://ukrweekly.com/books/Ukrainians_Abroad/index.html#16/z

¹⁴³ Ukrainians Abroad. Home Page – The Ukrainian Weekly. URL: http://ukrweekly.com/books/Ukrainians_Abroad/index.html#16/z

в Йорданії є те, що вона переважно складається з жінок-громадянок України, одружених з громадянами Йорданії та дітей від змішаних шлюбів»¹⁴⁴. На початок 2018 року, за даними з із сторінки Посольства України в Йорданському Хашимітському Королівстві, на території цієї країни мешкає 5 тис. осіб українського походження¹⁴⁵. Основними містами проживання зазначені: Амман, Зарка, Мадаба, Ірбід, Акаба, Карак¹⁴⁶. Також зазначено, що «Впродовж останніх років відбулося згуртування української громади в Йорданії»¹⁴⁷.

В Австралії, перші представники української діаспори з'явилися у ХІХ столітті. У травні 1949 році, було засновано першу громаду української діаспори у Південній Австралії. З цього моменту по всій території Австралії почалися формуватися інші громади закордонного українства. У 1953 році було створено Союз українських організацій Австралії. Ця організація досі існує та координує діяльність українських громад та організацій, а також представляє українців Австралії при налагодженні контактів між ними та представниками української діаспори інших держав. За даними, що офіційно є підтвердженими, на території Австралії мешкає приблизно 38 тис. закордонних українців¹⁴⁸.

Таким чином, хоча було розглянуто не всі країни, де мешкають українці, бачимо, що українська діаспора є доволі чисельною. В основному причиною сучасної міграції до цих країн є нестабільна економічна та політична ситуація в Україні, також недостатня кількість робочих місць та відносно невисока оплата праці. Водночас, свою роль зіграли історичні події та, переважно, економічна ситуація на українських землях, які спричинили міграційні хвилі.

---

¹⁴⁴ Посольство України в Йорданському Хашимітському Королівстві - Українці в Йорданії. Головна | Посольство України в Йорданському Хашимітському Королівстві. URL: <https://jordan.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/261-ukrajinci-v-jordaniji> (дата звернення: 01.12.2021).

¹⁴⁵ Посольство України в Йорданському Хашимітському Королівстві - Українці в Йорданії. Головна | Посольство України в Йорданському Хашимітському Королівстві. URL: <https://jordan.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/261-ukrajinci-v-jordaniji> (дата звернення: 01.12.2021).

¹⁴⁶ Посольство України в Йорданському Хашимітському Королівстві - Українці в Йорданії. Головна | Посольство України в Йорданському Хашимітському Королівстві. URL: <https://jordan.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/261-ukrajinci-v-jordaniji> (дата звернення: 01.12.2021).

¹⁴⁷ Ukrainians Abroad. Home Page – The Ukrainian Weekly. URL: http://ukrweekly.com/books/Ukrainians_Abroad/index.html#16/z

¹⁴⁸ Ukrainians Abroad. Home Page – The Ukrainian Weekly. URL: http://ukrweekly.com/books/Ukrainians_Abroad/index.html#16/z

2.2 Законодавча база співпраці України із закордонними українцями.

Для ефективної взаємодії з діаспорою необхідна чітке та продумане законодавство, оскільки законодавство – це фундаментальна основа для організації роботи. Протягом 30 років своєї незалежності Україна випрацювала досить велику кількість нормативно-правових актів: Конституція України, закони України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів та багато інших, вибудовуючи також і потужну різногалузеву співпрацю. Дослідивши та проаналізувавши вказані документи дозволить виокремити переваги та недоліки українського законодавства у цій сфері та сформулювати рекомендації для його покращення.

Як пише українська дослідниця Тетяна Бевз, «Україна задля задоволення національно-культурних і мовних потреб закордонного українця, під час укладення міжнародних договорів передбачає забезпечення прав українських меншин за кордоном, створення оптимальних умов та можливостей для задоволення їхніх соціальних, культурно-освітніх, інформаційних та інших потреб, сприяє укладенню міжнародних договорів про співробітництво в галузях культури, освіти, соціального захисту, інформаційного забезпечення з урахуванням інтересів організацій закордонних українців»¹⁴⁹.

Фактично законодавча база почала формуватись у 1990 році, ще за часів входження України до Радянського Союзу. 23 серпня було створено Державну зовнішньоекономічну комісію Ради Міністрів УРСР, однією з цілей якої була координація розвитку культурних зв'язків із зарубіжними країнами, в першу чергу з тими, де є численна українська діаспора¹⁵⁰.

---

¹⁴⁹ Бевз Т. Сучасна українська діаспора: проблеми і перспективи. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/bevz_suchasna.pdf

¹⁵⁰ Постанова від 23.08.1990 р. №223 Про створення Державної зовнішньоекономічної комісії Ради Міністрів УРСР. Liga360. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KP900223>.

Контакти з українською діаспорою визначені як один з пріоритетів уже в першому основоположному документі української зовнішньої політики – «Основі напрямки зовнішньої політики України від 2 липня 1993 року»¹⁵¹.

У формуванні українського законодавства щодо співпраці із закордонними українцями відіграє важливу роль Основний Закон – Конституція. Відповідно до статті 12 «Україна дбає про задоволення національно-культурних і мовних потреб українців, які проживають за межами держави»¹⁵². На перший погляд може здатись, що це стосується лише громадян України, але власне ця стаття стосується всіх українців та осіб українського походження. Також у цьому році було створено першу державну програму «Українська діаспора до 2000 року» відповідно до постанови Кабінету Міністрів від 22.01.1996. Програма заклала основи організаційно-правових засад співробітництва з українською діаспорою, духовно-культурного взаємообміну, розвитку соціально-економічного співробітництва та врегулювання міграційної політики¹⁵³.

Основними засадами концепції Програми стали наступні:

1. Українці, які опинилися за межами своєї Вітчизни, є частиною українського народу. Незважаючи на відірваність від ядра українського етносу, вони зберегли зв'язок з матірною землею. Українська спільнота у світі вижила і збереглася у чужому середовищі, коли не існувало етнічної держави, яка б захищала і відстоювала її інтереси на міжнародно-правовому рівні. Сьогодні діаспора чекає від Української держави моральної і матеріальної підтримки.

2. Україна, керуючись міжнародно-правовими нормами, прагне виробити ефективний механізм захисту українців за кордоном та взаємозв'язків з ними. Одним з таких дієвих механізмів є укладання двосторонніх та багатосторонніх угод з країнами, де мешкають українці.

---

¹⁵¹ Про Основні напрями зовнішньої політики України : Постанова Верхов. Ради України від 02.07.1993 р. № 3360-ХІІ : станом на 20 лип. 2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3360-12#Text>

¹⁵² Конституція України : від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>

¹⁵³ Про Державну програму "Українська діаспора на період до 2000 року" : Постанова Каб. Міністрів України від 22.01.1996 р. № 119. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/119-96-п#Text> (дата звернення: 10.12.2021).

3. Державна політика України щодо української діаспори базується на дотриманні діючих універсальних міжнародно-правових норм. Допомога діаспорі має бути легальною і враховувати ту обставину, що українські люди є громадянами інших країн, і, відповідно живуть і діють за законами країн у яких проживають, а також вони мають певні права і зобов'язання.

4. Держава створює сприятливі умови для тих українців та вихідців з України, яких було депортовано і хто бажає повернутися на Батьківщину. Державною програмою передбачено створення благодійного Фонду сприяння поверненню та розроблення схеми можливого розселення.

5. Українська держава всіляко сприяє якнайшвидшій добровільній інтеграції української діаспори в політичне, соціальне та економічне життя країн проживання із збереженням і розвитком власної етнічної самобутності.

6. Забезпечуючи права національних меншин на своїй території, Україна виступає за надання відповідного рівня захисту прав українців у державах розселення¹⁵⁴.

Для виконання вказаної та подальших програм у 1996 року створено «Міжвідомчу координаційну раду з питань співробітництва з українською діаспорою при Кабінеті Міністрів»¹⁵⁵, яку 25 червня 2008 року замінила «Міжвідомча координаційна рада з питань забезпечення розвитку зв'язків із закордонними українцями».¹⁵⁶ Не зважаючи на зміну відповідальної інституції (у першу випадку це Державний комітет у справах національностей та міграції, у другому – МЗС), яка організаційно-технічно забезпечувало роботу ради, сутність роботи зберігалась.

За положеннями Міжвідомчої координаційної ради, її робота «зосереджується на виконанні стратегічних завдань, пов'язаних з реалізацією

---

¹⁵⁴ Малько О. До питання про взаємодію української діаспори з Україною. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України. URL: https://ipend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/malko_do.pdf

¹⁵⁵ Про утворення Міжвідомчої координаційної ради з питань співробітництва з українською діаспорою : Постанова Каб. Міністрів України від 23.09.1996 р. № 1160 : станом на 4 лип. 2008 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1160-96-п#Text> (дата звернення: 10.12.2021).

¹⁵⁶ Про утворення Міжвідомчої координаційної ради з питань забезпечення розвитку зв'язків із закордонними українцями : Постанова Каб. Міністрів України від 25.06.2008 р. № 564 : станом на 2 квіт. 2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/564-2008-п#Text> (дата звернення: 10.12.2021).

державної політики співпраці із закордонними українцями, виробленні пропозицій щодо удосконалення механізмів співпраці та підтримки закордонних українців з боку Української держави, захисту їх законних інтересів у країнах проживання. До складу Міжвідомчої координаційної ради входять представники найбільш причетних до співробітництва із закордонними українцями міністерств та відомств (на рівні заступників міністрів) і громадських організацій». Зі створенням Міжвідомчої координаційної ради фактично завершилося формування основних механізмів співпраці і підтримки закордонного українства.

У свою чергу указами Президента України також створювалось Міністерство у справах національностей та міграції¹⁵⁷, яке було замінено Державним комітетом України у справах національності та міграції¹⁵⁸ (реорганізований у 2002 році¹⁵⁹).

Наступна програма була підготовлена і опублікована у 2001 році та називалась «Національна програма «Закордонне українство» на період до 2005 року»¹⁶⁰. Порівняння з попередньою програмою 1996 року свідчить про значний розвиток у розробці відповідних документів, які стали більш повними та всеохоплючими, як наприклад поставлення конкретних цілей, які потрібно виконати.

Власне основоположним документом, що обумовлює основи взаємодії із закордонними українцями є Закон України від 4 березня 2004 року № 1582-IV «Про закордонне українство». Складаючись із 13 статей, закон охоплює важливі аспекти співпраці із закордонними українцями та описує визначення

---

¹⁵⁷ Про Положення про Міністерство України у справах національностей та міграції : Указ Президента України від 20.03.1996 р. № 196/96 : станом на 28 жовт. 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/196/96#Text>

¹⁵⁸ Про Положення про Державний комітет України у справах національностей та міграції : Указ Президента України від 28.10.1996 р. № 1001/96 : станом на 19 берез. 2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001/96#Text>

¹⁵⁹ Про Положення про Державний комітет України у справах національностей та міграції : Указ Президента України від 19.03.2002 р. № 269 : станом на 16 трав. 2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/269/2002#Text>.

¹⁶⁰ Про Національну програму "Закордонне українство" на період до 2005 року : Указ Президента України від 24.09.2001 р. № 892/2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/892/2001#Text>

статусу «закордонний українець» та процедуру отримання статусу¹⁶¹, яка детальніше прописана у Порядку оформлення і видачі посвідчення закордонного українця.

Згідно з Законом, «закордонний українець – це особа, яка є громадянином іншої держави або особою без громадянства, а також має українське етнічне походження або є походженням з України; українське етнічне походження – належність особи або її предків до української нації та визнання нею України батьківщиною свого етнічного походження»¹⁶².

До закону, що був прийнятий у 2004 році, у 2012 році були внесені поправки та доповнення. Варто визнати, що закон лише більшою мірою тлумачить процедуру отримання та дію статусу закордонного українця. Власне взаємодія із закордонними українцями описується лише в єдиній статті.

Впродовж багатьох років було багато спроб внести зміни до чинного закону з метою покращення та оновлення закону для відповідності сучасним реаліям публічної дипломатії.

Для виконання закону у 2004 році створено Національну комісію з питань закордонних українців. Основна функція: розглядати запити про надання статусу закордонного українця. Також комісія може подавати пропозицію для оновлення закону «Про закордонне українство». Наприклад під час засідання комісії Лариса Дір, Начальник Управління з питань закордонного українства та гуманітарного співробітництва МЗС, представила перед членами комісії розроблений Міністерством Закордонних Справ України законопроект про внесення змін до Закону України «Про закордонних українців», який пропонує наступні правки: «...безоплатне оформлення посвідчення закордонного українця; скасування вимоги перереєстрації посвідчення закордонного українця кожні десять років; скорочення періоду розгляду звернень заявників щодо набуття статусу закордонного українця; впровадження нової форми

---

¹⁶¹ Про закордонних українців : Закон України від 04.03.2004 р. № 1582-IV : станом на 6 черв. 2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1582-15#Text> (дата звернення: 01.12.2021).

¹⁶² Про закордонних українців : Закон України від 04.03.2004 р. № 1582-IV : станом на 6 черв. 2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1582-15#Text> (дата звернення: 01.12.2021).

посвідчення закордонного українця»¹⁶³. На жаль, ці зміни так і не були внесені у закон.

На сайті МЗС можна простежити, що останнє, сорок сьоме засідання, відбулось 6 листопада 2020 року, під час якого статус закордонного українця надано 92 особам¹⁶⁴. Проте на офіційному сайті відсутня будь-яка інформація щодо засідань комісії у 2021 році. Це викликає занепокоєння, оскільки відповідно до Положення про Національну комісію з питань закордонних українців, засідання повинні проводитись не рідше ніж раз на три місяці.

У 2006 році було КМУ було опубліковано «Державну програму співпраці із закордонними українцями на період до 2010 року», а Президент у своєю чергою Національну концепцію співпраці із закордонними українцями. Якщо порівняти ці документи, що програма детально розписує плани проведення заходів зі співпраці з діаспорою¹⁶⁵, в той час як концепція лише в загальному розповідає про взаємодію із закордонними українцями¹⁶⁶.

За спостереженнями фахівців ця програма «стала дієвим інструментом довгострокового характеру у роботі із закордонним українством»¹⁶⁷. Вона містить 68 конкретних заходів, об'єднаних у 8 напрямів, які стосуються «задоволення національно-культурних, освітніх, мовних, інформаційних та інших потреб закордонних українців, удосконалення організаційних та правових засад співпраці з ними, більш активного використання потенціалу

---

¹⁶³ Удосконалення законодавства України щодо статусу закордонного українця розглядалося під час 41-го засідання Національної комісії з питань закордонних українців. Міністерство закордонних справ України. URL: <https://mfa.gov.ua/news/70866-udokonalennya-zakonodavstva-ukrajini-shhodo-statusu-zakordonnogo-ukrajincya-rozglyadalo-sya-pid-chas-41-go-zasidannya-nacionalnoyi-komisiji-z-pitany-zakordonnih-ukrajinciv>.

¹⁶⁴ 47-е засідання Національної комісії з питань закордонних українців. Підтримка зв'язків з українцями, які проживають за межами України, та окремі питання гуманітарного співробітництва. URL: <https://zakordonniukrainci.mfa.gov.ua/news/47-e-zasidannya-nacionalnoyi-komisiji-z-pitan-zakordonnih-ukrajinciv>

¹⁶⁵ Про затвердження Державної програми співпраці із закордонними українцями на період до 2010 року : Постанова Каб. Міністрів України від 26.07.2006 р. № 1034 : станом на 25 лип. 2007 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1034-2006-p#Text> (дата звернення: 10.12.2021).

¹⁶⁶ Про Національну концепцію співпраці із закордонними українцями : Указ Президента України від 13.10.2006 р. № 875/2006. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875/2006#Text>

¹⁶⁷ Інформаційно-аналітичні матеріали до парламентських слухань на тему: «ЗАКОРДОННЕ УКРАЇНСТВО: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ СПІВПРАЦІ». Київ, 2009. 66 с. URL: <http://kompravlud.rada.gov.ua/uploads/documents/32362.pdf>.

закордонних українських громад для утвердження позитивного іміджу України у світі тощо»¹⁶⁸.

Метою програми є «...збереження етнічної ідентичності зарубіжних українців шляхом сприяння процесам формування українських громадських організацій і національно-культурних автономій, ефективне використання українського фактора під просування інтересів України у міждержавних відносинах, поширення за допомогою закордонного українства відомостей серед громадських, політичних, наукових та ділових кіл зарубіжжя про торговельно-економічні, науково-технічні та туристичні можливості України, підвищення її авторитету в світі»¹⁶⁹.

23 квітня 2008 року Кабінет Міністрів затвердив «План першочергових заходів щодо розвитку зв'язків з українцями, які проживають за межами України, із збереження, захисту та популяризації культурних надбань українства у світовому цивілізаційному просторі на 2008-2009 роки». Прийняття цього розпорядження стало «продовженням роботи із вдосконалення нормативно-правової бази щодо реалізації державної політики співпраці із закордонними українцями»¹⁷⁰. Також у документі зазначено, що «фінансування запланованих першочергових заходів здійснювалося в межах відповідних бюджетних програм та видатків на утримання центральних і місцевих органів виконавчої влади й наукових установ»¹⁷¹. В рамках виконання Плану «...проведено значну роботу з організації виробництва і трансляції тематичних передач, присвячених розвитку зв'язків з українцями за кордоном, популяризації культурних надбань українців світу; архівних пошуків

---

¹⁶⁸ Інформаційно-аналітичні матеріали до парламентських слухань на тему: «ЗАКОРДОННЕ УКРАЇНСТВО: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ СПІВПРАЦІ». Київ, 2009. 66 с. URL: <http://kompravlud.rada.gov.ua/uploads/documents/32362.pdf>.

¹⁶⁹ Інформаційно-аналітичні матеріали до парламентських слухань на тему: «ЗАКОРДОННЕ УКРАЇНСТВО: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ СПІВПРАЦІ». Київ, 2009. 66 с. URL: <http://kompravlud.rada.gov.ua/uploads/documents/32362.pdf>.

¹⁷⁰ Інформаційно-аналітичні матеріали до парламентських слухань на тему: «ЗАКОРДОННЕ УКРАЇНСТВО: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ СПІВПРАЦІ». Київ, 2009. 66 с. URL: <http://kompravlud.rada.gov.ua/uploads/documents/32362.pdf>.

¹⁷¹ Інформаційно-аналітичні матеріали до парламентських слухань на тему: «ЗАКОРДОННЕ УКРАЇНСТВО: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ СПІВПРАЦІ». Київ, 2009. 66 с. URL: <http://kompravlud.rada.gov.ua/uploads/documents/32362.pdf>.

документів з історії та культури України, їх використання; участі у книжкових виставках; допомоги у проведенні закордонними українцями культурно-освітніх заходів; сприяння українцям діаспори у проведенні тематичних конференцій, семінарів тощо»¹⁷². Як зазначається у в інформаційно-аналітичних матеріалах до парламентських слухань на тему: «Закордонне українство: сучасний стан та перспективи співпраці», «значну кількість копій документів, що стосуються історичного минулого України, протягом 2008-2009 років було передано з архівних установ Румунії, Словаччини, Латвії та інших країн»¹⁷³.

Період 2010-2014 рр. визначається помітним зменшенням співпраці України з діаспорою. У 2010 році опублікована нова зовнішньополітична доктрина України – Про засади внутрішньої і зовнішньої політики.¹⁷⁴ Якщо порівняти з попередньою доктриною, то, на жаль, можна прослідкувати, що ролі взаємодії з діаспорою має менше значення, обмежене лише однією фразою у документі.

Нова «Державна програма співпраці із закордонними українцями на період до 2015 року», підготовлена у 2012 році взагалі допускала як альтернативу програмі лише здійснення окремих заходів щодо співпраці із закордонними українцями¹⁷⁵.

Після приходу у 2014 році нової влади вектор співпраці з діаспорою знов стає пріоритетним. Підготовлено багато документів, наприклад «Середньостроковий план пріоритетних дій Уряду до 2020 року та плану пріоритетних дій Уряду на 2017 рік», «Державна програма співпраці із

---

¹⁷² Розпорядження Про затвердження плану першочергових заходів щодо розвитку зв'язків з українцями, які проживають за межами України, із збереження, захисту та популяризації культурних надбань українства у світовому цивілізаційному просторі на 2008–2009 роки. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npras/128491622>.

¹⁷³ Інформаційно-аналітичні матеріали до парламентських слухань на тему: «ЗАКОРДОННЕ УКРАЇНСТВО: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ СПІВПРАЦІ». Київ, 2009. 66 с. URL: <http://kompravlud.rada.gov.ua/uploads/documents/32362.pdf>.

¹⁷⁴ Про засади внутрішньої і зовнішньої політики : Закон України від 01.07.2010 р. № 2411-VI : станом на 8 лип. 2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text>

¹⁷⁵ Про затвердження Державної програми співпраці із закордонними українцями на період до 2015 року : Постанова Каб. Міністрів України від 18.07.2012 р. № 682. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/682-2012-p#Text> (дата звернення: 10.12.2021).

закордонними українцями на період до 2020 року» чи «Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020».

Важливим документом також є Положення про Міністерство закордонних справ України від 30 березня 2016 року. Положення регулює діяльність міністерства у сфері взаємодії із закордонними українцями¹⁷⁶.

Розвиток законодавства за президенства Володимира Зеленського визначається водночас і прогресом, і певним гальмуванням. Хочеться відзначити Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 липня 2021 року «Про Стратегію зовнішньополітичної діяльності України», у якому чи не вперше офіційно вказано, що Російська Федерація реалізує політику насильницької асиміляції української діаспори в Російській Федерації¹⁷⁷.

З негативних чинників уже було вказано про засідання Національної комісії з питань закордонних українців. Також досі не затверджений проєкт «Концепції державної цільової програми співпраці із закордонними українцями на період до 2023 року»¹⁷⁸.

Аспекти економічної співпраці зазначені в «Національній економічній стратегії на період до 2030 року». У стратегії йдеться про пріоритетність «забезпечення ефективної взаємодії з дипломатичними представництвами, діаспорами та бізнес-представництвами на цільових ринках»¹⁷⁹.

Цікавим для аналізу документом є «Цільовий план Україна-НАТО на 2008 рік» у рамках Плану дій Україна-НАТО. Відповідно до цього документу «необхідно розпочати реалізацію цільових інформаційних

---

¹⁷⁶ Про затвердження Положення про Міністерство закордонних справ України : Постанова Каб. Міністрів України від 30.03.2016 р. № 281 : станом на 23 січ. 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/281-2016-p#Text> (дата звернення: 10.12.2021).

¹⁷⁷ Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 липня 2021 року "Про Стратегію зовнішньополітичної діяльності України" : Указ Президента України від 26.08.2021 р. № 448/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/2021#Text> (дата звернення: 10.12.2021).

¹⁷⁸ Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку аеропортів на період до 2023 року : Постанова Каб. Міністрів України від 30.10.2013 р. № 944 : станом на 26 жовт. 2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/944-2013-p#Text> (дата звернення: 10.12.2021).

¹⁷⁹ Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року : Постанова Каб. Міністрів України від 03.03.2021 р. № 179 : станом на 16 берез. 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-p#Text> (дата звернення: 10.12.2021).

проектів та посилити культурно-інформаційну присутність України у сусідніх державах та активізувати зв'язки з українською діаспорою»¹⁸⁰. Це потрібно визнати як досить виважене рішення, оскільки посилення зв'язків з українською діаспорою допоможе у свою чергу посилити українське лобі у державах-членах НАТО, що допоможе наблизити Україну до входження в цю організацію. Також у положеннях багатьох міністерств прописані пункти щодо співпраці з діаспорою. Як приклад можна згадати міністерство культури. Якщо переглянути положення 2000 року, то міністерство має залучати представників української діаспори до участі у культурно-мистецьких процесах¹⁸¹. В Положенні про комісію Національного олімпійського комітету України «Закордонне українство», яке досить детально прописане та має регулює відносини з представниками діаспори та пропагує серед них здоровий спосіб життя¹⁸². У «Доктрині інформаційної безпеки України 2017 року» виокремлюється «роль діаспори у забезпеченні сталої комунікаційної стратегії України з представниками закордонного бізнесу, експертних кіл, широкої громадськості, а також сприянні просуванню позитивного іміджу України»¹⁸³.

«Стратегія державної міграційної політики на період до 2025 року» серед іншого визначає взаємовідносини України з мігрантами, оскільки у ній зазначається наступне «численна трудова міграція з України має вже тривалу історію і призвела до утворення нових діаспор, які мають значний потенціал для лобіювання інтересів країни за кордоном та розвитку міжнародного співробітництва, координація діяльності у сфері міграційної політики мала б охоплювати і питання зв'язків з діаспорою, підтримку українських організацій,

---

¹⁸⁰ Про Цільовий план Україна - НАТО на 2008 рік у рамках Плану дій Україна - НАТО : Указ Президента України від 01.04.2008 р. № 289/2008. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/289/2008#Text> (дата звернення: 10.12.2021).

¹⁸¹ Про Положення про Міністерство культури і мистецтв України : Указ Президента України від 31.08.2000 р. № 1038/2000 : станом на 25 груд. 2005 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1038/2000#Text> (дата звернення: 10.12.2021).

¹⁸² Положення ПРО КОМІСІЮ НАЦІОНАЛЬНОГО ОЛІМПІЙСЬКОГО КОМІТЕТУ УКРАЇНИ «ЗАКОРДОННЕ УКРАЇНСТВО». Національний олімпійський комітет України. URL: <http://noc-ukr.org/about/structures/commissions/diaspora/regulation-/?fbclid=IwAR3ubtJBraCXsCpnl2QSCm-VtG67hKxfVxrPB72XtVWEDuP0rZfGAM1JNeo>

¹⁸³ Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року «Про Доктрину інформаційної безпеки України» : Указ Президента України від 25.02.2017 р. № 47/2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/47/2017#Text> (дата звернення: 10.12.2021).

української освіти за кордоном як засобу збереження для України її громадян та сприяння їхньому поверненню»¹⁸⁴.

Проаналізувавши сказане вище, можна з впевненістю сказати, що Україна має досить ґрунтовну законодавчу базу щодо взаємодії із закордонним українством. Її основу складає Закон України «Про закордонне українство», численні постанови та розпорядження Кабінету Міністрів, укази Президента України, а також процеси на рівні міністерств. За період незалежності нашої держави опрацьовувались відповідні нормативно-правові акти, увага діаспорі була приділена і в стратегічних та концептуальних документах. Створені не тільки законодавчу основу, а й також інститути, які займаються власне співпрацею з діаспорою.

Незважаючи на певні недоліки, які спостерігаються останнім часом, законодавчий процес має великі перспективи лише розвиватись, використовуючи набутий власний та закордонний досвід. Потрібно лише більше акцентувати увагу на цьому аспекті зовнішньополітичної діяльності нашої держави.

---

¹⁸⁴ Малиновська О. А. Інституційне забезпечення міграційної політики держави: пропозиції до вдосконалення. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: http://old.niss.gov.ua/content/articles/files/111_Malynovska-2b112.pdf

Висновки до розділу 2

Точна кількість представників закордонного українства невідома, оскільки точного перепису українських мігрантів зробити фактично неможливо. Серед причин міграції українства зазначено економну ситуацію, а також політику уряду СРСР, яка була безжалісною по відношенню до українського етносу.

Проаналізувавши законодавчу базу взаємодії із закордонним українством, можна з впевненістю сказати, що в Україні вона досить ґрунтовна. Основним законом у цій сфері є Закон України «Про закордонне українство», а також постанови та розпорядження Кабінету Міністрів, укази Президента України, й процеси на рівні міністерств. Сьогодні є потреба у прийнятті чергової програми співпраці із закордонними українцями. Останні програми багато більшу увагу приділяли питанням синергії зусиль у промоції України.

РОЗДІЛ 3. ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ ДІАСПОРИ ЯК ЧИННИК ПРОМОЦІЇ УКРАЇНИ В СВІТІ

3.1. Характеристика напрямків публічної дипломатії України

Основоположним документом у сфері публічної дипломатії України на даний момент є Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021-2025 роки. За цим документом, основними напрямками публічної дипломатії України зазначені «економічна, експертна, кулінарна, культурна, науково-освітня, спортивна та цифрова дипломатії»¹⁸⁵.

Для вдалого виконання та дотримання пунктів стратегії необхідно дотримуватися збалансованого підходу до проектування та втілення програм та заходів у полі публічної дипломатії, що базується не тільки на культурно-гуманітарному співробітництві і розпрацюванні міжкультурних та міжнаціональних відносин та зв'язків. У Стратегії публічної дипломатії також зазначено, що «...інструменти культурної та експертної дипломатії, серед іншого, використовують для просування теми протидії російській агресії (зокрема питань деокупації, порушення прав людини, дезінформації тощо) для політиків, держслужбовців, експертів і науковців іноземних країн, у рамках міжнародних організацій тощо»¹⁸⁶. Цей тип дипломатії, як зазначається у Стратегії публічної дипломатії України, є окремим напрямком діяльності МЗС України. Завдання цього напрямку, це «інформування та просування інвестиційного, туристичного та експортного потенціалу України інструментами та засобами публічної дипломатії»¹⁸⁷.

Завдання, які стоять перед суб'єктами публічної дипломатії у полі економічної дипломатії є такі:

---

¹⁸⁵ Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021-2025 роки. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/Стратегії/public-diplomacy-strategy.pdf>.

¹⁸⁶ Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021-2025 роки. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/Стратегії/public-diplomacy-strategy.pdf>.

¹⁸⁷ Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021-2025 роки. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/Стратегії/public-diplomacy-strategy.pdf>.

- проінформування представників міжнародного бізнесу та потенційних партнерів з-за кордону про різні як інвестиційні, так і експортні перспективи та можливості, а також позитивні результати економічних реформ, покращення умов для створення та проведення підприємництва в Україні¹⁸⁸;
- проведення різних інформаційних кампаній та заходів, що спрямовані на розробку та, у подальшому, підтримку позитивного іміджу держави у сфері туризму, а також інших заходів, що затверджені генеральними директивами відділів економічної дипломатії ЗДУ¹⁸⁹.

Від активної роботи у цьому напрямі передбачається доволі тісне співробітництво ЗДУ із структурними відділами МЗС у цьому профілі та Радою інвесторів та експортерів при МЗС, яка в свою чергу є інструментом координації суб'єктів публічної дипломатії з іншими державними органами та діловими об'єднаннями такими як: Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, Міністерство цифрової трансформації України, Офіс із залучення та підтримки інвестицій UkraineInvest, Офіс з просування експорту України та іншими¹⁹⁰.

Розглядаючи культурну дипломатію як напрям публічної дипломатії і політики «м'якої сили», слід зазначити, що метою культурної дипломатії яку провадить Україна є підвищення рівня впізнаваності держави міжнародним суспільством і культурного розмаїття країни, також створення формування позитивного ставлення міжнародного суспільства до України. За допомогою культурної дипломатії, країна має змогу не лише популяризувати свою культуру, а і ділитися досвідом у цій сфері з суспільствами інших держав для досягнення максимального рівня довіри та розуміння.

За Стратегією публічної дипломатії на 2020-2025 роки, завданнями, що стоять перед виконавцями публічної дипломатії у полі культурної дипломатії є

---

¹⁸⁸ Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021-2025 роки. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/Стратегії/public-diplomacy-strategy.pdf>.

¹⁸⁹ Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021-2025 роки. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/Стратегії/public-diplomacy-strategy.pdf>.

¹⁹⁰ Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021-2025 роки. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/Стратегії/public-diplomacy-strategy.pdf>.

такі: «просування сучасного українського кіно, особливо сприяння участі українських фільмів у міжнародних кінофестивалях; просування сучасної української класичної та популярної музики, сприяння спільним міжнародним проєктам; просування сучасного українського театру та перформативного мистецтва, зокрема через участь у міжнародних театральних фестивалях; просування сучасної української літератури, сприяння участі України в провідних міжнародних книжкових виставках, сприяння перекладу та виданню творів українських письменників за кордоном; сприяння видавничим проєктам для публікації іноземними мовами книг і брошур з популяризації історії та сьогодення України; просування українського класичного і сучасного візуального мистецтва, зокрема за допомогою виставкових проєктів за кордоном, мистецьких обмінів і колаборацій; сприяння популяризації українських креативних індустрій, зокрема дизайну, моди, архітектури тощо; презентація розмаїття українського мистецтва, зокрема представлення української культури й мистецтва в рамках міжнародних фестивалів, форумів, конференцій; сприяння міжнародним дослідницьким проєктам у галузі культури й мистецтва, заохочення іноземних фахівців до вивчення української культури; просування української культурної спадщини; популяризація української мови у світі; сприяння проєктам у галузі культури й мистецтва представників корінних народів і національних меншин»¹⁹¹.

Від роботи у даному напрямі сподіваються на наступні кроки: «тісна координація та співпраця закордонних дипломатичних установ України з Українським інститутом, а також іншими державними органами та агентствами, зокрема Міністерством культури та інформаційної політики, Українським культурним фондом (УКФ), Державним агентством України з питань кіно (Держкіно), Державним агентством України з питань мистецтв та мистецької освіти (Держмистецтво), Українським інститутом книги (УІК), Українським інститутом національної пам'яті (УІНП) тощо, культурними

---

¹⁹¹ Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021-2025 роки. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/Стратегія/public-diplomacy-strategy.pdf>.

інституціями, недержавними установами та організаціями, а також об'єднаннями закордонних українців»¹⁹².

Наступним видом публічної дипломатії у Стратегії публічної дипломатії МЗС України зазначено експертну дипломатію. Суть цієї сфери полягає в безперервній та системній співпраці з представниками так званого експертного співтовариства, урядових та неурядових аналітичних центрів, національних та міжнародних асоціацій, відповідних академічних та науково-дослідних установ, консультаційних та експертних комітетів через офіційні та неофіційні зв'язки з метою виконання цілей зовнішньої політики країни.

Методами роботи публічної дипломатії у полі експертної дипломатії зазначено:

- Організація зустрічей, конференцій, експертних дискусій та інших заходів для донесення зовнішньополітичної інформації та наративів;
- Встановлення відносини з подальшою взаємодією з провідними аналітичними центрами(українськими та іноземними), науково-дослідними установами та закладами освіти;
- Активне комунікування з представниками іноземних ЗМІ, журналістами, блогерами «з метою об'єктивного висвітлення про події в Україні та потенціал нашої країни»¹⁹³.

Як зазначено у Стратегії публічної дипломатії «у рамках цього напрямку роботи буд очікуватися тісна співпраця та активне координація закордонних дипломатичних установ з представниками експертної спільноти, громадських організацій, Української дипломатичної академії при МЗС, профільними структурними підрозділами МЗС»¹⁹⁴.

Кулінарна дипломатія – вид публічної дипломатії, що фокусується на формуванні позитивного та привабливого іміджу країни на міжнародній арені

---

¹⁹² Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021-2025 роки. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/Стратегії/public-diplomacy-strategy.pdf>.

¹⁹³ Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021-2025 роки. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/Стратегії/public-diplomacy-strategy.pdf>.

¹⁹⁴ Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021-2025 роки. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/Стратегії/public-diplomacy-strategy.pdf>.

за допомогою активної промоції національної кухні. Завдяки цьому виду дипломатії, відбувається стимуляція зовнішньої торгівлі країни, етногастрономічного туризму та залучаються нові інвестиції. Також активне використання кулінарної спадщини сприяє покращенню та підсиленню українських позицій у регіональних та міжнародних рейтингах.

Реалізація дипломатії у цій сфері очікує тісної співпраці ЗДУ з представниками професійних кулінарних та ресторанних середовищ та різних кулінарних асоціацій.

Основними напрямками роботи публічної дипломатії у межах кулінарної дипломатії є:

- «брати участь у міжнародних гастрономічних та продовольчих фестивалях і виставках;
- Організація презентацій та виставок української кухні, українських вин та інших заходів для популяризації кулінарних традицій та кулінарної спадщини держави;
- Налагодити співпрацю ЗДУ з провідними шеф-поварами та експертами у сфері кулінарії України;
- Здійснювати рекламну діяльність щодо популяризації української кухні та адвокації української кухні до нематеріальної спадщини ЮНЕСКО;
- Пропагувати популярність сучасної української кухні та українського вина на дипломатичних прийомах, організованих Міністерством закордонних справ та ЗДУ»¹⁹⁵.

У сфері науково-технічної дипломатії – будуються міцні та глибокі відносини між державами або регіонами за допомогою наукових та освітніх обмінів; вирішуються виклики глобального, регіонального та національного рівнів за допомогою наукових напрацювань та здобутків; формуються рішення зовнішньополітичного характеру з використанням та урахуванням різних

---

¹⁹⁵ Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021-2025 роки. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/Стратегія/public-diplomacy-strategy.pdf>.

фактичних даних. Окрім вищесказаного науково-освітня дипломатія «створює належні умови для міжнародної співпраці в галузі освіти та науки»¹⁹⁶.

Суб'єкти публічної дипломатії у полі науково-освітньої дипломатії виконують такі завдання:

- «просування освітнього потенціалу України;
- сприяння залученню іноземних студентів до навчання в Україні;
- просування України як сприятливої країни для розвитку глобальних талантів;
- популяризація науково-технічних досягнень України;
- підтримка міжнародного співробітництва в галузі освіти та науки;
- сприяння проведенню спільних міжнародних досліджень, наукових та освітніх обмінів, програм мобільності вчених та студентів»¹⁹⁷.

Для реалізації усіх завдань у полі науково-освітньої дипломатії ЗДУ необхідно співпрацювати з такими установами, як: Міністерством освіти і науки України, Національною академією наук України, Малою академією наук України, Українським державним центром міжнародної освіти, Міжнародною українською школою, коледжами, інститутами, університетами та науковими установами, експертним середовищем, громадськими організаціями та недільними школами за кордоном¹⁹⁸.

Спортивна дипломатія – це галузь публічної дипломатії, яка застосовується шляхом влаштуванням проведення та участі в спортивних заходах міжнародного рівня. Спортивні заходи – це платформи комунікаційного типу всіх рівнів для обміну думками у спортивній сфері між пересічними громадянами. Спортивні зв'язки зробили і продовжують вносити

---

¹⁹⁶Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021-2025 роки. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/Стратегії/public-diplomacy-strategy.pdf>.

¹⁹⁷ Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021-2025 роки. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/Стратегії/public-diplomacy-strategy.pdf>.

¹⁹⁸ Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021-2025 роки. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/Стратегії/public-diplomacy-strategy.pdf>.

вагомий внесок «у зміцнення міжкультурного діалогу та підвищення репутації країни на міжнародному рівні»¹⁹⁹.

Завдання які стоять перед публічною дипломатією у сфері спорту є наступними:

- Сприяти збільшенню кількості українських представників у міжнародних спортивних асоціаціях та організаціях;
- Популяризація спортивних виступів та досягнень українських спортсменів;
- Допомога в організації спільних спортивних заходів, тренувальних зборів, виставок;
- Просувати країну як місце проведення міжнародних спортивних заходів;
- Популяризувати Україну як країну з широкими можливостями інвестиційного характеру у спортивній індустрії;
- Застосування спорту для просування успіху України у сфері гендерної рівності, безбар'єрності, інклюзивного та здорового способу життя²⁰⁰.

Для вдалого реалізування цієї сфери, необхідна тісна співпраця, а також координація ЗДУ «з Міністерством молоді та спорту України, спортивними федераціями, Національним олімпійським комітетом та міжнародними спортивними організаціями»²⁰¹.

Як зазначено у Стратегії публічної дипломатії МЗС, цифрова дипломатія «це галузь публічної дипломатії, яка передбачає використання цифрових технологій і платформ та взаємодію з ними для захисту національних інтересів країни»²⁰². Слід зазначити, що варто використовувати як професійні так і системні можливості соціальних мереж, додатків і різних цифрових платформ

---

¹⁹⁹ Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021-2025 роки. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/Стратегії/public-diplomacy-strategy.pdf>.

²⁰⁰ Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021-2025 роки. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/Стратегії/public-diplomacy-strategy.pdf>.

²⁰¹ Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021-2025 роки. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/Стратегії/public-diplomacy-strategy.pdf>.

²⁰² Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021-2025 роки. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/Стратегії/public-diplomacy-strategy.pdf>.

для утвердження прямої комунікації з суспільствами іноземних країн для створення позитивного враження від України.

Завдання публічної дипломатії у галузі цифрової дипломатії:

- «Взаємодіяти з міжнародними цифровими платформами для підвищення позитивного іміджу України у світі та захисту національної безпеки;
- Використовувати цифрові інструменти для організації діяльності, заходів та проєктів публічної дипломатії;
- Використовувати потенціал соціальних мереж та взаємодію з онлайн-спільнотами для формування позитивного іміджу України та просування інтересів держави у світі»²⁰³.

Для реалізації даного напрямку, як зазначено в Стратегії²⁰⁴, необхідна координація і співпраця ЗДУ з репрезантами Міністерства цифрової трансформації України, міжнародних цифрових платформ, зокрема Meta, Google, Netflix, HBO та інших для реалізації цифрових проєктів і кампаній з популяризації України у світі.

Окрім, цих 7 напрямів публічної дипломатії, не менш важливим рупором промоції України на міжнародній арені виступає закордонне українство. У Стратегії публічної дипломатії, українська діаспора зазначена як важлива складова популяризації та поширення позитивного іміджу України. Окремим важливим напрямком роботи є використання потенціалу українців за кордоном, зокрема:

- Формувати позитивний імідж України у світі;
- Систематично та активно поширювати проукраїнські наративи для боротьби з дезінформацією та пропагандою;

---

²⁰³ Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021-2025 роки. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/Стратегії/public-diplomacy-strategy.pdf>.

²⁰⁴ Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021-2025 роки. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/Стратегії/public-diplomacy-strategy.pdf>.

- Сформувати цільний загальний образ України на міжнародній арені у трьох вимірах «людина-людина», «держава-людина» та «людина-держава»²⁰⁵;
- брати участь у створенні та відтворенні презентації сучасної України, її науково-інноваційного базису, реформах;
- Брати участь у підготовці та організації культурно-мистецьких проєктів.

Представники української громади різних поколінь та різних професій у світі глибоко інтегровані в суспільство країни перебування та є «амбасадорами» України²⁰⁶. Громадські організації українців за кордоном є активними учасниками суспільно-політичного життя своєї країни проживання, представляють інтереси українства перед суспільно-політичними та державними інституціями країни проживання.

Важливою частиною розуміння та позитивного сприйняття іноземцями України, є доєднання українського закордонного суспільства, а саме молодих спеціалістів та молоді українського походження в цілому, підтримка їхнього інтересу до України. Українські професіонали входять до мережі молодих лідерів, підприємців, науковців, експертів з інформаційних технологій, глибоко інтегровані в суспільство країни перебування та є чудовими посередниками у просуванні позитивного іміджу України у світі.

Отже, у Стратегії публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021-2025 роки, від 24 березня 2021 року, прописано напрямки публічної дипломатії України, за допомогою яких буде відбуватися промоція та популяризації бренду, культури і позицій України: культурна дипломатія, економічна дипломатія, експертна дипломатія, кулінарна дипломатія, науково-освітня дипломатія, спортивна дипломатія та цифрова дипломатія. Серед суб'єктів, котрі реалізують публічну дипломатію важливе місце відноситься для української діаспори, оскільки закордонне українство (у деяких країнах)

²⁰⁵ Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021-2025 роки. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/Стратегії/public-diplomacy-strategy.pdf>.

²⁰⁶ Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021-2025 роки. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/Стратегії/public-diplomacy-strategy.pdf>.

має чималі важелі впливу серед іноземного суспільства. Також закордонні українці мають змогу транслювати позитивний образ України в сферах та галузях, які з тих чи інших причин не доступні для інших суб'єктів публічних дипломатії України.

3.2. Втілення публічної дипломатії закордонним українством для промоції України

Як зазначає професор навчально-наукового інституту міжнародних відносин та національної безпеки НаУ «Острозька академія» А. Атаманенко у праці «Роль закордонних українців в українській публічній та культурній дипломатії: історичний і сучасний аспекти», українська діаспора є суб'єктом публічної дипломатії і фактично рідко коли має підтримку від держави. В основному цілі які ставить перед собою закордонне українство, досягаються за допомогою громадських організацій та асоціацій, які в свою чергу активно лобіюють інтереси країни, суспільства, етносу «з метою ознайомлення світової громадськості та істеблішменту країн поселення з Україною за радянських часів». Отже, саме закордонне українство й тимчасові трудові мігранти мають зацікавленість у розвитку своєї Батьківщини (підтримання військових, надання експертиз у проведенні реформ, співпрацювання з науковцями, дослідниками і митцями у різних спільних проектах, виступають «амбасадорами» та дипломатами у сфері публічної дипломатії)²⁰⁷.

Директорка Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків з діаспорою Національного університету «Львівська політехніка», І. Ключковська говорить про те, що «закордонне українство «тримає» бренд нашої нації далеко за її межами; на жаль, існують стереотипи щодо української діаспори, яку сприймають як синонім гуманітарної допомоги, хоча сфера її діяльності за кордоном значно ширша: українська діаспора працює у політичній площині, лобіюючи наші питання; в інформаційній,

---

²⁰⁷ Atamanenko A. THE ROLE OF UKRAINIANS ABROAD IN UKRAINIAN PUBLIC AND CULTURAL DIPLOMACY: HISTORICAL AND MODERN ASPECTS. *Naukovi zapiski Nacional'nogo universitetu "Ostroz'ka akademiâ". Seriâ İstorični nauki*. 2019. Vol. 1, no. 29. P. 54–65. URL: <https://doi.org/10.25264/2409-6806-2019-29-54-65> (date of access: 1.12.2021).

правдиво інформуючи суспільства в країнах проживання про події в Україні; в економічній, проводячи форуми, залучаючи іноземні інвестиції для розвитку країни». Дійсно, закордонні українці проводять величезний спектр робіт культурологічного характеру. Також почалась проводитися активна робота діаспори і у сфері цифрової дипломатії. Як приклад можна навести боротьбу проти поширення фейкових та негативних новин і інформації щодо України; активізувалась співпраця зі ЗМІ у країнах проживання. До цієї роботи долучаються також відомі провідні громадські організації української діаспори Світовий Конгрес Українців, Світова федерація українських жіночих організацій, Конгрес Українців Канади, Об'єднання Українців Австралії. І. Ключковська дає наступним чином трактує термін «закордонні українці – це народні дипломати, які працюють за межами України, і є носіями правдивих знань про Україну в країнах свого громадянства й проживання»²⁰⁸. У матеріалах за підсумками публічного обговорення «Залучення закордонних українців до реформ в Україні», яке було проведено за ініціативи аналітичного центру CEDOS у травні 2017 року, зазначається те, що закордонне українство, це важливий капітал для нашої держави, який на жаль, є недооціненим²⁰⁹.

Переходячи до аналізу діяльності української діаспори в різних країнах, варто згадати про напевно одне з найбільших досягнень закордонного українства та уряду України, мова йде про визнання Голодомору у 1932-1933 роках, як акту геноциду українського народу. Дана діяльність з боку Й. Сталіна засуджена з боку парламентів ряду держав: Естонії, Австралії, Канади, Угорщини, Литви, Грузії, Польщі, Перу, Парагваю, Еквадору, Колумбії, Мексики, Латвії, Португалії, США. Також, слід зазначити, що в низці

---

²⁰⁸ Єдиний надійний союзник України – діаспора, – Ірина Ключковська | МІОК | МІЖНАРОДНИЙ ІНСТИТУТ ОСВІТИ, КУЛЬТУРИ ТА ЗВ'ЯЗКІВ З ДІАСПОРОЮ. МІОК | МІЖНАРОДНИЙ ІНСТИТУТ ОСВІТИ, КУЛЬТУРИ ТА ЗВ'ЯЗКІВ З ДІАСПОРОЮ. URL: <https://miok.lviv.ua/?p=14203> (дата звернення: 01.12.2021).

²⁰⁹ Українці за кордоном та українська влада: як разом працювати для України? | Cedos. Cedos. URL: <https://cedos.org.ua/researches/ukraintsi-za-kordonom-ta-ukrainska-vlada-iak-razom-pratsiuvaty-dlia-ukrainy/> (дата звернення: 01.12.2021).

американських штатів Голодомор визнано злочином (Вашингтон, Вісконсин, Пенсильванія, Нью Йорк, Нью-Джерсі, Мічиган та інші).

У столиці країни, Парижі діє Український Культурно-інформаційний центр, котрий співпрацює з українською діаспорою, та відіграє особливо важливу роль з точки зору інформуванні французького населення про ситуацію на території України та у поясненні і поширенні позицій та поглядів української сторони на актуальні проблеми сучасного світу. Інститут, займає особливе місце у боротьбі з поширенням неправдивої інформації про Україну під час гібридної війни між РФ та Україну²¹⁰.

Ще однією вагомим культурно-політичним закладом виступає Українська бібліотека ім. Симона Петлюри в Парижі. У фондах бібліотеки нараховується більше як «27 тис. книжок, 500 назв журналів та газет, у тому числі 79 українських часописів діаспори, що систематично надходять сюди»²¹¹. Також у бібліотеці зберігаються цінні історичні рукописні пам'ятки зокрема «різні рукописи праць відомих дослідників про українську культуру, церковне життя, літературно-мистецькі процеси, інші аспекти буття української еміграції»²¹². Працівники бібліотеки є проактивними членами великої кількості різноманітних програм міжнародного рівня, що спрямовані на промоцію української історії та культури.

Важливим моментом спілкування української діаспори з українським суспільством є обмін важливими та рідкісними книгами, працями, монографіями, статтями. Зокрема ще весною 2018 року було здійснено обмін працями між Черкаським національним університетом імені Богдана Хмельницького та Українською бібліотекою ім. С. Петлюри на тематику актуальних проблем української історії (Українська революція, етнокультура, історична пам'ять українців, білорусів, поляків, українська культура та традиції)²¹³.

---

²¹⁰ Main page. Ukrainian Institute. URL: <https://ui.org.ua/en/> (date of access: 01.12.2021).

²¹¹

²¹² Main page. Ukrainian Institute. URL: <https://ui.org.ua/en/> (date of access: 01.12.2021).

²¹³ <https://www.cdu.edu.ua/news/4935-chnu-nalahodzhue-spivpratsiu-z-ukrainskoiudiasporoiu-u-frantsii.html>.

Важливими є Український культурний центр в Парижі (активно над його розвитком працює українська письменниця Ірена Карпа, яка сьогодні є співробітницею Посольства), факультет української мови та культури у Національному інституті східних мов та цивілізацій в Парижі (очолює Ірина Дмитришина). Фактично усі вище згадані заклади на території Франції займаються організацією різноманітних культурних заходів, які спрямовані на покращення сприйняття іміджу України та її культури французьким населенням. Також діаспора українців, котра осіла у Страсбурзі, також активно представляє свою Батьківщину шляхом залучення та запрошення письменників та митців українського походження до Ради Європи. Майже у кожному місті та містечку Франції живуть представники української діаспори.

На території Аргентини, українська діаспора має близько 30 товариств та організацій, які об'єднані в Українську Центральну Репрезентацію. Також серед українських організацій в Аргентині присутні й релігійні. При організаціях діють суботні школи у яких проводиться вивчення української мови та культури. Також мовні курси діють при Національному Університеті провінції Місьйонес, Українському культурному товаристві «27-го серпня» в м. Посадас провінції Місьйонес, Почесних консульствах України в провінціях Місьйонес, Чако та Формоса, в Національному Північно-східному Університеті (UNNE) в м. Ресістенсія та його філіях в містах Сан-Бернардо і Лас-Бреньяс провінції Чако, Університеті «Ла-Пунта» провінції Сан-Хуан²¹⁴.

В Буенос-Айресі було відкрито Інститут української культури та освіти ім. Патріарха Йосипа Сліпого. Головним завданням інституту є збереження та поширення української культури, звичаїв та традицій як серед етнічних українців на території Аргентини так і проведення різноманітних наукових досліджень, видавнича діяльність за допомогою співпраці з громадськими, церковними, науково-освітніми організаціями Аргентини. В країні також існує Фонд Української бібліотеки, у якому є в наявності сучасна українська

---

²¹⁴ Посольство України в Аргентинській Республіці - Українці в Аргентині. Головна | Посольство України в Аргентинській Республіці. URL: <https://argentina.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/ukrayina-ta-argentina/343-ukrajinci-v-argentini> (дата звернення: 01.12.2021).

література «Видавництва Старого Лева». В Аргентині існують українські творчі колективи і ансамблі, котрі поширюють українську музику, танці та культуру в цілому через аргентинців. Зокрема це ансамблі танцю «Журавлі», «Київ», «Весна», «Просвіта»²¹⁵. Фактично говорячи про українців у Аргентині, можна зазначити, що діаспора доволі активно розвиває українську культуру на території країни проживання в основному завдяки культурній дипломатії.

У Флоренції, за сприяння Посольства України в Італії та Асоціації «Лілея» було відкрито літературний куточок у головній флорентійській бібліотеці Biblioteca delle Oblate. У ньому можна знайти твори українських письменників, а також книги про культуру та історію України від італійських письменників та авторів. Бібліотека стала осередком українських зустрічей, де також проводяться обговорення щодо сучасних проблем які пов'язані з Україною. Також доволі часто відбуваються презентації книг як українських так і італійських авторів. Не менш важливим є факт, того що працівниками бібліотеки проводиться наукова робота у встановленні зв'язків між Україною та Флоренцією. Як зазначає Н. Семеген: «Робота бібліотеки з читачем базується на взаємній довірі. Ми позичаємо книги на чесне слово, нічого не вимагаючи взамін. У наших планах організувати бібліотеку так, як працюють італійські, – електронна реєстрація та каталог. Маємо підписати протокол про співпрацю з бібліотекою Oblate та подати заяву про приєднання до мережі SDIAF, яка дозволить з будь-якої бібліотеки Флоренції та провінції позичити в нас книгу»²¹⁶.

В Естонії діє дві самостійні структури, це Конгрес українців Естонії та Асоціація українських організацій в Естонії. До складу цих структур входить 28 національно-культурних товариств української діаспори Естонії. Проте

---

²¹⁵ Посольство України в Аргентинській Республіці - Українці в Аргентині. Головна | Посольство України в Аргентинській Республіці. URL: <https://argentina.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/ukrayina-ta-argentina/343-ukrajinci-v-argentini> (дата звернення: 01.12.2021).

²¹⁶ ЗМІНА СТЕРЕОТИПІВ ЩОДО СПРИЙНЯТТЯ ЗАКОРДОННОГО УКРАЇНСТВА ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ УКРАЇНИ. Національна бібліотека України ім. Ярослава Мудрого. URL: https://nlu.org.ua/storage/files/Infocentr/Tematich_ogliadi/2019/diaspora_imidzh_ukrainy.pdf

товариства не є досить чисельними, в основному кількість діаспорян в одній організації складає від 50 до 70 осіб.

Як і в інших країнах, при вищезгаданих організаціях діють вокальні групи, танцювальні ансамблі, музичні гурти. Зокрема це вокальна група “Відлуння”, хор “Родина”, ансамблі “Вербиченька” і “Джерела”, Українська театральна студія АртСтудіо, Театр українського обряду “Вертеп”, та Клуб української словесності²¹⁷.

Як зазначено на інтернет-сторінці Посольства України в Естонії, «Конгрес українців Естонії є членом Асоціації народів Естонії, Європейського конгресу українців, Світового Конгресу українців, Української всесвітньої координаційної ради». Представники цього Конгресу є членами круглого столу національних меншин при Президентові Естонії. Союз українок Естонії є складовою Світової федерації українських жіночих організацій. Важливо зазначити, що Посольство України веде тісну співпрацю з українською діаспорою для промоції української культури та впливу на ставлення естонського населення до України. Так, з допомогою українського уряду у Естонії представниками української діаспори було випущено науково-популярне видання під назвою «Роль українців у національно-визвольній боротьбі українського та естонського народів наприкінці 1980-х – початку 1990-х років»²¹⁸. Також представниками української діаспори проводилися акції до 145 років від дня народження Соломії Крушельницької²¹⁹. Відбулися концерти, де були виконані українські народні пісні та музичні твори українських композиторів. Такий захід проводився не вперше. Започаткований він був ще у 2002 році. Через такі події, котрі організуються українською

---

²¹⁷ Посольство України в Естонській Республіці - Українці в Естонській Республіці. Головна | Посольство України в Естонській Республіці. URL: <https://estonia.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/108-ukrajinci-v-jestoniji> (дата звернення: 01.12.2021).

²¹⁸ ЗМІНА СТЕРЕОТИПІВ ЩОДО СПРИЙНЯТТЯ ЗАКОРДОННОГО УКРАЇНСТВА ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ УКРАЇНИ. Національна бібліотека України ім. Ярослава Мудрого. URL: https://nlu.org.ua/storage/files/Infocentr/Tematich_ogliadi/2019/diaspora_imidzh_ukrainy.pdf

²¹⁹ 145 років від дня народження Соломії Крушельницької. Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/28838548.html>.

діаспорою спільно з українськими посольствами та урядовцями, відбувається поширення та показ України, як держави з багатою культурою та історією.

У контексті публічної дипломатії важливо згадати Український інститут у Швеції, який очолює піаністка Наталія Пасічник. Ця установа уже протягом чотирьох років займається промоцією України у сфері культурної дипломатії. Як зазначається, на офіційне відкриття Інституту прийшли представники уряду та ЗМІ, члени шведської королівської родини, що показує зацікавленість шведів в українській культурі. Фактично ціллю Українського інституту у Швеції є відкриття України для шведського народу.

Інститутом, за підтримки інших культурних осередків було проведено Фестиваль анімаційних фільмів, а також прийнято участь у масштабному книжковому ярмарку в Гетеборгу, та поетичному фестивалі. Також було організовано Перший фестиваль української музики «Rethinking Europe: Ukraine». Серед ЗМІ цей захід став доволі резонансним, оскільки шведська композиторка Андреа Тарроді поєднала «українську мелодію «Сизокрилий голубоньку» та шведську народну «Чисті зорі», створивши концертину «Songs of the Sky»²²⁰.

Важливим фактом щодо цього інституту є наступна інформація. Його працівниками здебільшого є самі шведи, представників української діаспори там немає. До того ж збоку України не відбувається ніякого фінансування. Але, не зважаючи на це, Інститут доволі вдало популяризує Україну серед шведського населення на досить високому рівні²²¹.

У Чехії діє «Українська Європейська перспектива», це фундація котра об'єднує закордонне українство з усіх країн, які виступають «за» розвиток України у європейському напрямі. Завдання даної інституції є наступними: висвітлення життя представників українського суспільства в об'єктивному світлі перед іноземцями; ознайомлення українського населення з позиціями та роздумами відомих визначних політиків, дослідників, науковців та різних

---

²²⁰ Rethinking Europe: Ukraine. Український тиждень. URL: <https://tyzhden.ua/Culture/204402>.

²²¹ Rethinking Europe: Ukraine. Український тиждень. URL: <https://tyzhden.ua/Culture/204402>.

громадських діячів щодо подій та ситуації на теренах України; залучення представників з різних сфер діяльності до обговорень щодо ситуації в Україні.

У 2018 році фундацією було створено UAportal.cz. Це незалежний інтернет ресурс, на якому висвітлюються заходи та події пов'язані з українською діаспорою в Чехії. Як зазначається у документі «Зміна стереотипів щодо сприйняття закордонного українства та його вплив на формування позитивного іміджу України», «У Чехії є певна кількість українців уже іншої хвилі, які приїхали сюди після Майдану. Є студенти, науковці, які працюють. Українська громада робить акції, але їм вони не цікаві. Вони автоматично закривають себе від української громади. Ми маємо до них достукатись»²²². Ось чому було створено інформаційну сторінку «Українці в Чехії». Метою цього порталу є об'єднання українців Чехії та покращити їх соціальну активність і розвинути знання щодо медійної сфери.

Загалом розглядаючи стан діяльності української діаспори слід почати з того що фактично закордонні українці мають можливості аби відстоювати інтереси України у всіх напрямках (політичному, економічному, культурному), а також сприяти формуванню поглядів та позицій держав у яких вони перебувають відносно своєї Батьківщини. Тому державні установи України мають налагоджувати зв'язки та співпрацю із українською діаспорою для підсилення іміджу України на міжнародній арені, а також залучати діаспору та її потенціал у інформаційній галузі, інтелектуальній сфері, культурному та фінансовому напрямках. Це у свою чергу підвищило б шанси на створення позитивного образу держави.

Володимир Каспрук, політолог та дослідник закордонного українства говорить про «вкрай потрібне налагодження координації між Україною, її владою та організаціями українців за кордоном – адже останні фактично

---

²²² Посольство України в Чеській Республіці - Українці в Чехії. Головна | Посольство України в Чеській Республіці. URL: <https://czechia.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/361-ukrajinci-v-chehiji> (дата звернення: 01.12.2021).

виконують роль інформаційно-культурного «війська», яке веде боротьбу не лише за Україну, а й проти російської пропаганди»²²³.

Хоча під час складної ситуації всередині країни та наявності військового конфлікту, держава не має змоги виділяти достатню кількість грошей на заходи культурного характеру, проте займатися координацією і допомогою закордонному українству по можливості вона повинна. У свою чергу представники української діаспори дуже часто виконують функції представників своєї держави за кордоном, таким чином займаючись організацією акцій суспільного та культурного характеру.

Отже, Україна має докладати достатніх зусиль щоб допомогти діаспорі у вирішенні різних питань та проблем які виникають у представників діаспори. А також користуватися її досвідом, заслугами та здобутками для покращення іміджу держави. У будь-якому разі, партнерське співробітництво України із своєю діаспорою є дуже значним та важливим, оскільки діаспора має чималий вплив на створення іміджу країни. Як пишуть деякі дослідники «формування позитивного іміджу країни – одне з головних завдань загальнонаціонального масштабу, що часто є вирішальним фактором у забезпеченні ефективної діяльності держави»²²⁴. Питання такого характеру та масштабу потребує спільних дій від державної влади, бізнесу, громадських організацій, представників ЗМІ та діаспори, які будуть послідовними та цілеспрямованими. ТанDEM Україна–закордонні українці є важливим для обох сторін, оскільки для держави, діаспора це досвід, встановлення різнобічної співпраці між українцями з різних країн, а для діаспори, Україна це перш за все підтримка і розуміння.

Висновки до розділу 3

---

²²³ 145 років від дня народження Соломії Крушельницької. Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/28838548.html>.

²²⁴ Українська діаспора в об'єктиві сучасності – національно-політичний та духовно-культурний феномен | МІОК | МІЖНАРОДНИЙ ІНСТИТУТ ОСВІТИ, КУЛЬТУРИ ТА ЗВ'ЯЗКІВ З ДІАСПОРОЮ. МІОК | МІЖНАРОДНИЙ ІНСТИТУТ ОСВІТИ, КУЛЬТУРИ ТА ЗВ'ЯЗКІВ З ДІАСПОРОЮ. URL: <https://miok.lviv.ua/?p=379> (дата звернення: 01.12.2021).

У 3 розділі даної роботи, було охарактеризовано напрямки публічної дипломатії, які зазначені у Стратегії публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021-2025 роки, від 24 березня 2021 року. Цими напрямками є: культурна дипломатія, економічна дипломатія, експертна дипломатія, кулінарна дипломатія, науково-освітня дипломатія, спортивна дипломатія та цифрова дипломатія. Також у Стратегії зазначено, що важливим суб'єктом є українська дипломатія. Проте проаналізувавши стан діяльності закордонного українства слід зазначити, що в основному робота проводиться у культурному та науково-освітньому напрямках. Так як діаспора, має доволі великий вибір важелів впливу на міжнародну спільноту, Україні потрібно серйозно поставитися до розвитку співпраці з нею. Україні варто усвідомити що, закордонне українство це вдалий суб'єкт який транслює погляди, ситуації, події, історію та культуру своєї держави. Для вдалого просування бренду «Україна» та промоції української культури, Україна та її діаспора мають працювати в тандемі.

ВИСНОВКИ

У сучасному світі роль діаспори є досить важливою для країни її походження. Оскільки представники діаспори поширюють культуру своєї держави у інших країнах. Фактично діаспоряни – це дипломати своєї країни, оскільки вони проводять у культурній, цифровій, економічній та інших сферах публічної дипломатії. Термін «публічна дипломатія» та її концепція були вперше зазначені Едмундом Галліоном у 1965 році. Під публічною дипломатією мають на увазі програми, що спонсоруються урядами, метою яких є інформування або вплив на громадську думку в інших країнах. Основними інструментами, як було зазначено у роботі, є публікації текстів, кінофільми, культурні обміни, радіо та телебачення, а акторами цього виду дипломатії є уряди, культурні та освітні центри, і аудиторіями – народи. У громадській дипломатії суб'єкти зовнішньої політики просувають зовнішньополітичні цілі через створення ідентичності та формування власного іміджу для громадської думки. Публічна дипломатія має різні форми, найважливішими з яких є: культурна дипломатія, активне сприйняття інформації, відстоювання позицій, міжнародне телерадіомовлення та міжнаціональний обмін. Фактично, публічна дипломатія є доповненням та розширенням традиційної дипломатичної поведінки. Обрамлена та орієнтована зовнішньою політикою публічна дипломатія просуває національні інтереси держави на світовій арені. У цьому і прослідковується взаємозалежність тандему діаспора–публічна дипломатія.

Якщо говорити про Україну, то тут держава повинна більше уваги приділяти своїй презентації у світі. І звернути особливу увагу на свою діаспору, як інструмент популяризації та промоції українських подій, поглядів, традицій, культури, позицій на міжнародній арені.

Проаналізувавши нормативну-правову базу України у сфері співпраці та просування діаспори, можна зазначити, що держава має доволі ґрунтовну законодавчу базу. Основу законодавчої бази складає Закон України «Про закордонне українство», численні постанови та розпорядження Кабінету Міністрів, укази Президента України, а також процеси на рівні міністерств.

Як було зазначено у пункті 2.2 розділу 2 даної роботи, за весь період незалежності України нормативно-правові акти лише збільшувались не тільки в кількісному, а й в якісному ключі. Створені не тільки законодавчу основу, а й також інститути, які займаються власне співпрацею з діаспорою. Незважаючи на певні недоліки, які спостерігаються останнім часом, законодавчий процес має великі перспективи лише розвиватись, використовуючи набутий власний та закордонний досвід. Потрібно лише більше акцентувати увагу на цьому аспекті зовнішньополітичної діяльності нашої держави.

Загалом розглядаючи стан діяльності української діаспори слід почати з того що фактично закордонні українці мають можливості аби відстоювати інтереси України у всіх напрямках (політичному, економічному, культурному), а також сприяти формуванню поглядів та позицій держав у яких вони перебувають відносно своєї Батьківщини. Тому тут варто звернутися до державних установ України щоб ті налагоджували зв'язки та співпрацю із українською діаспорою для підсилення іміджу України на міжнародній арені. А також щоб залучали діаспору та її потенціалу у інформаційній галузі, інтелектуальній сфері, культурному та фінансовому напрямках. Це у свою чергу підвищило шанси на створення позитивного образу держави.

Отже, Україна має докладати достатніх зусиль щоб допомогти діаспорі у вирішенні різних питань та проблем які виникають у представників діаспори. А також користуватися її досвідом, заслугами та здобутками для покращення іміджу держави. У будь-якому разі, партнерське співробітництво України із своєю діаспорою є дуже значним та важливим, оскільки діаспора має чималий вплив на створення іміджу країни. Створення позитивного іміджу країни – одне з найважливіших завдань загальнонаціонального масштабу, що часто є вирішальним фактором у забезпеченні ефективної діяльності держави на міжнародній арені. Питання такого характеру та масштабу потребує спільних дій від державної влади, бізнесу, громадських організацій, представників ЗМІ та діаспори, які будуть послідовними та цілеспрямованими. ТанDEM Україна – закордонні українці є важливим для обох сторін, оскільки для держави,

діаспора це досвід, встановлення різнобічної співпрацями між українцями з різних країн, а для діаспори, Україна це перш за все підтримка і розуміння.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Література:

1. Atamanenko A. THE ROLE OF UKRAINIANS ABROAD IN UKRAINIAN PUBLIC AND CULTURAL DIPLOMACY: HISTORICAL AND MODERN ASPECTS. *Naukovì zapiski Naciònal'nogo unìversitetu "Ostroz'ka akademîâ". Seriâ Ìstorični nauki*. 2019. Vol. 1, no. 29. P. 54–65. URL: <https://doi.org/10.25264/2409-6806-2019-29-54-65> (date of access: 01.12.2021).
2. Ayhan K. J. The Boundaries of Public Diplomacy and Nonstate Actors: A Taxonomy of Perspectives. *International Studies Perspectives*. 2018. Vol. 20, no. 1. P. 63–83. URL: <https://doi.org/10.1093/isp/eky010> (date of access: 01.12.2021).
3. Boyle M., Kitchin R. *Diaspora-Centred Development: Current Practice, Critical Commentaries, and Research Priorities*. Global Diasporas and Developmen. 2014. URL: https://www.researchgate.net/publication/262008157_Diaspora-Centred_Development_Current_Practice_Critical_Commentaries_and_Research_Priorities.
4. Cull N. J. "Public Diplomacy" Before Gullion: The Evolution of a Phrase. USC Center on Public Diplomacy. URL: <https://uscpublicdiplomacy.org/blog/public-diplomacy-gullion-evolution-phrase> (date of access: 01.12.2021).
5. Cull N. J. *Public Diplomacy: Lessons from the Past*. Los Angeles : Figueroa Press, 2009. URL: <http://kamudiplomasisi.org/pdf/kitaplar/PDPerspectivesLessons.pdf>.
6. Cull N. J. Public Diplomacy: Taxonomies and Histories. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*. 2008. Vol. 616. P. 31–54. URL: <https://www.jstor.org/stable/25097993>.
7. Gilboa E. Searching for a Theory of Public Diplomacy. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*. 2008. Vol. 616, no. 1. P. 55–77. URL: <https://doi.org/10.1177/0002716207312142> (date of access: 01.12.2021).
8. Goff P. M. Public diplomacy at the global level: The Alliance of Civilizations as a community of practice. *Cooperation and Conflict*. 2015. Vol. 50, no. 3. P. 402–417. URL: <https://www.jstor.org/stable/45084297>.
9. *International Migration 2020 Highlights | United Nations*. United Nations. URL: <https://www.un.org/en/desa/international-migration-2020-highlights> (date of access: 01.12.2021).

10. INTERNATIONAL MIGRATION LAW. Glossary on Migration. International Organization for Migration, 2019. URL: https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml_34_glossary.pdf.
11. Jovenir C. Diaspora Diplomacy. Academia.edu. URL: https://www.academia.edu/13397113/Diaspora_Diplomacy (date of access: 01.12.2021).
12. Kenny K. Two Diasporic Moments in Irish Emigration History: The Famine Generation and the Contemporary Era. *Studi Irlandesi. A Journal of Irish Studies*. 2019. Vol. 9, no. 9. P. 43–65. URL: <https://oajournals.fupress.net/index.php/bsfm-sijis/article/view/7348>.
13. Lerner W. Expatriate experts and globalising governmentalities: the New Zealand diaspora strategy. *Transactions of the Institute of British Geographers*. 2007. Vol. 32, no. 3. P. 331–345. URL: <https://rgs-ibg.onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1475-5661.2007.00261.x>.
14. McConnell F. Liminal geopolitics: the subjectivity and spatiality of diplomacy at the margins. *Transactions of the Institute of British Geographers*. 2017. Vol. 42, no. 1. P. 139–152. URL: <https://rgs-ibg.onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/tran.12156>.
15. Nye J. S. J. Public Diplomacy and Soft Power. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*. 2008. Vol. 616. P. 94–109. URL: <https://www.jstor.org/stable/25097996>.
16. Nye J. S. Public Diplomacy and Soft Power. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*. 2008. Vol. 616, no. 1. P. 94–109. URL: <https://doi.org/10.1177/0002716207311699> (date of access: 09.12.2021).
17. Public Diplomacy and Foreign Policy. *Oxford Research Encyclopedia of Politics*. URL: <https://oxfordre.com/politics/view/10.1093/acrefore/9780190228637.001.0001/acrefore-9780190228637-e-471#acrefore-9780190228637-e-471-div1-6>. (date of access: 01.12.2021).
18. Rana K. Diaspora diplomacy and public diplomacy. Relational, networked, and collaborative approaches to public diplomacy. 2013. P. 70–84. URL: <https://kishanrana.diplomacy.edu/wp-content/uploads/2020/03/DiasDip-PD-Zahrna.pdf>.
19. Rannveig Agunias D., Newland K. Developing a Road Map for Engaging Diasporas in Development A HANDBOOK FOR POLICYMAKERS AND PRACTITIONERS IN HOME AND HOST COUNTRIES. International Organization for Migration, 2012. URL: https://publications.iom.int/system/files/pdf/diaspora_handbook_en_for_web_28may2013.pdf.
20. Sevin E. Pathways of connection: An analytical approach to the impacts of public diplomacy. *Public Relations Review*. 2015. Vol. 41, no. 4. P. 562–568.

- URL: <https://doi.org/10.1016/j.pubrev.2015.07.003> (date of access: 01.12.2021).
21. Shain Y., Barth A. *Diasporas and International Relations Theory*. International Organization. 2003. Vol. 57, no. 3. P. 449–479. URL: <https://www.jstor.org/stable/3594834>.
  22. The magic of diasporas. *The Economist*. URL: <https://www.economist.com/leaders/2011/11/19/the-magic-of-diasporas> (date of access: 01.12.2021).
  23. *The Oxford Handbook of Modern Diplomacy* / ed. by A. F. Cooper, J. Heine, R. Thakur. Oxford University Press, 2013. URL: <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199588862.001.0001> (date of access: 01.12.2021).
  24. Trofymenko M. Diaspora as a public diplomacy object and subject. *Історико-політичні проблеми сучасного світу*. 2019. No. 39. P. 92–101. URL: <https://doi.org/10.31861/mhpi2019.39.92-101> (date of access: 01.12.2021).
  25. Uminska-Woroniecka A. CULTURAL DIPLOMACY IN INTERNATIONAL RELATIONS THEORY AND STUDIES ON DIPLOMACY. *Central European Journal of International and Security Studies*. 2019. URL: https://www.researchgate.net/publication/321163880_CULTURAL_DIPLOMACY_IN_INTERNATIONAL_RELATIONS_THEORY_AND_STUDIES_ON_DIPLOMACY.
  26. Wei C. *Public Diplomacy: Functions, Functional Boundaries and Measurement Methods*. 2020. URL: <https://www.intechopen.com/chapters/72251>.
  27. Бевз Т. Сучасна українська діаспора: проблеми і перспективи. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/bevz_suchasna.pdf (дата звернення: 03.12.2021).
  28. Дубов Д. ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ США В ДОБУ ХОЛОДНОЇ ВІЙНИ. ЯК США ЗАВОЙОВУВАЛИ «СЕРЦЯ ТА РОЗУМ ЛЮДЕЙ» (У ДЗЕРКАЛІ РОЗСЕКРЕЧЕНИХ ДОКУМЕНТІВ ЦРУ) : аналіт. доп. Київ : Нац. ін-т стратег. дослідж., 2020. 164 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-01/block_dubov.pdf.
  29. ЗМІНА СТЕРЕОТИПІВ ЩОДО СПРИЙНЯТТЯ ЗАКОРДОННОГО УКРАЇНСТВА ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ УКРАЇНИ. Національна бібліотека України ім. Ярослава Мудрого. URL: https://nlu.org.ua/storage/files/Infocentr/Tematich_ogliadi/2019/diaspora_imidzh_ukrainy.pdf (дата звернення: 01.12.2021).
  30. Інформаційно-аналітичні матеріали до парламентських слухань на тему: “ЗАКОРДОННЕ УКРАЇНСТВО: СУЧАСНИЙ СТАН ТА

- ПЕРСПЕКТИВИ СПІВПРАЦІ”. Київ, 2009. 66 с. URL: <http://kompravlud.rada.gov.ua/uploads/documents/32362.pdf>.
31. Малиновська О. А. Інституційне забезпечення міграційної політики держави: пропозиції до вдосконалення. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: http://old.niss.gov.ua/content/articles/files/111_Malynovska-2b112.pdf (дата звернення: 03.12.2021).
32. МАЛИНОВСЬКА О. МІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА: глобальний контекст та українські реалії : монографія. Київ : Нац. ін-т стратег. дослідж., 2018. 472 с. URL: http://old.niss.gov.ua/content/articles/files/Migration_Politic_Print-fin-3178a.pdf.
33. Малько О. До питання про взаємодію української діаспори з Україною. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України. URL: https://ipend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/malko_do.pdf (дата звернення: 03.12.2021).
34. МІГРАЦІЯ В УКРАЇНІ ФАКТИ І ЦИФРИ. ІОМ Ukraine | Migration for the Benefit of All. URL: https://iom.org.ua/sites/default/files/ukr_ff_f.pdf (дата звернення: 01.12.2021).
35. Публичная дипломатия. Теория и практика. / Е. А. Антюхова та ін. ; ред. М. Лебедева. Москва : Аспект Пресс, 2017. 272 с. URL: <https://mgimo.ru/upload/iblock/c2e/Макет%20Публичная%20дипломатия.pdf>.
36. Українська діаспора в об’єктиві сучасності – національно-політичний та духовно-культурний феномен | МІОК | МІЖНАРОДНИЙ ІНСТИТУТ ОСВІТИ, КУЛЬТУРИ ТА ЗВ’ЯЗКІВ З ДІАСПОРОЮ. МІОК | МІЖНАРОДНИЙ ІНСТИТУТ ОСВІТИ, КУЛЬТУРИ ТА ЗВ’ЯЗКІВ З ДІАСПОРОЮ. URL: <https://miok.lviv.ua/?p=379> (дата звернення: 01.12.2021).

Джерела:

37. 145 років від дня народження Соломії Крушельницької. Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/28838548.html>.
38. 47-е засідання Національної комісії з питань закордонних українців. Підтримка зв’язків з українцями, які проживають за межами України, та окремі питання гуманітарного співробітництва. URL: <https://zakordonniukrainci.mfa.gov.ua/news/47-e-zasidannya-nacionalnoyi-komisiyi-z-pitan-zakordonnih-ukrayinciv> (дата звернення: 03.12.2021).
39. Canada Immigration Homepage. Canada Immigration and Visa Information. Canadian Immigration Services and Free Online Evaluation. URL: <https://www.immigration.ca> (date of access: 01.12.2021).

40. Diaspora noun - Definition, pictures, pronunciation and usage notes |. Oxford Learner's Dictionaries. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/diaspora?q=diaspora> (date of access: 01.12.2021).
41. INTERNATIONAL MIGRATION LAW. INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR MIGRATION. URL: <https://www.iom.int>.
42. Main page. Ukrainian Institute. URL: <https://ui.org.ua/en/> (date of access: 01.12.2021).
43. Ministerio del Interior, Obras Públicas y Vivienda. Ministerio del Interior, Obras Públicas y Vivienda. URL: <https://www.mininterior.gov.ar/migraciones/migraciones.php> (date of access: 01.12.2021).
44. Relatório de Imigra o, Fronteiras e Asilo 2020. Portal de Estatística. URL: <http://sefstat.sef.pt>.
45. Rethinking Europe: Ukraine. Український тиждень. URL: <https://tyzhden.ua/Culture/204402>.
46. Ukrainians Abroad. Home Page – The Ukrainian Weekly. URL: http://ukrweekly.com/books/Ukrainians_Abroad/index.html#16/z (date of access: 01.12.2021).
47. Verifica stato pratica - Ministero dell'Interno | PAeSI - Pubblica Amministrazione e Stranieri Immigrati. Pubblica Amministrazione e Stranieri Immigrati | PAeSI - Pubblica Amministrazione e Stranieri Immigrati. URL: <https://www2.immigrazione.regione.toscana.it/?q=verificapratricaministerointerno> (date of access: 01.12.2021).
48. World Migration Report 2020. International Organization for Migration. URL: <https://worldmigrationreport.iom.int/wmr-2020-interactive/#:~:text=The%20vast%20majority%20of%20people,one%20in%2030%20are%20migrants.&text=The%20total%20estimated%20281%20million,the%20estimated%20number%20in%201970> (date of access: 01.12.2021).
49. Визначення терміну АВТОХТОНИ. Електронна бібліотека | Інститут історії України. URL: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Avtokhtony (дата звернення: 01.12.2021).
50. Генеральне консульство України у м.Едмонтон - Українці у Канаді. Головна | Генеральне консульство України у м.Едмонтон. URL: <https://edmonton.mfa.gov.ua/generalne-konsulstvo/ukrayinci-u-kanadi> (дата звернення: 01.12.2021).
51. Єдиний надійний союзник України – діаспора, – Ірина Ключковська | МІОК | МІЖНАРОДНИЙ ІНСТИТУТ ОСВІТИ, КУЛЬТУРИ ТА

- ЗВ'ЯЗКІВ З ДІАСПОРОЮ. МІОК | МІЖНАРОДНИЙ ІНСТИТУТ ОСВІТИ, КУЛЬТУРИ ТА ЗВ'ЯЗКІВ З ДІАСПОРОЮ. URL: <https://miok.lviv.ua/?p=14203> (дата звернення: 01.12.2021).
52. Конституція України : від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 01.12.2021).
53. Положення ПРО КОМІСІЮ НАЦІОНАЛЬНОГО ОЛІМПІЙСЬКОГО КОМІТЕТУ УКРАЇНИ «ЗАКОРДОННЕ УКРАЇНСТВО». Національний олімпійський комітет України. URL: <http://noc-ukr.org/about/structures/commissions/diaspora/regulation-/?fbclid=IwAR3ubtJBraCXsCpnl2QSCm-VtG67hKxfVxrPB72XtVWEDuP0rZfGAM1JHeo> (дата звернення: 03.12.2021).
54. Посольство України в Аргентинській Республіці - Українці в Аргентині. Головна | Посольство України в Аргентинській Республіці. URL: <https://argentina.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/ukrayina-ta-argentina/343-ukrajinci-v-argentini> (дата звернення: 01.12.2021).
55. Посольство України в Естонській Республіці - Українці в Естонській Республіці. Головна | Посольство України в Естонській Республіці. URL: <https://estonia.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/108-ukrajinci-v-jestoniji> (дата звернення: 01.12.2021).
56. Посольство України в Італійській Республіці, в Республіці Мальта та в Республіці Сан Марино (за сумісництвом) - Українці в Італії. Головна | Посольство України в Італійській Республіці, в Республіці Мальта та в Республіці Сан Марино (за сумісництвом). URL: <https://italy.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/179-ukrajinci-v-italiji> (дата звернення: 01.12.2021).
57. Посольство України в Йорданському Хашимітському Королівстві - Українці в Йорданії. Головна | Посольство України в Йорданському Хашимітському Королівстві. URL: <https://jordan.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/261-ukrajinci-v-jordaniji> (дата звернення: 01.12.2021).
58. Посольство України в Королівстві Іспанія - Українці в Іспанії. Головна | Посольство України в Королівстві Іспанія. URL: <https://spain.mfa.gov.ua/posolstvo/172-ukrajinci-v-ispaniji> (дата звернення: 01.12.2021).
59. Посольство України в Латвійській Республіці - Українці у Латвійській Республіці. Головна | Посольство України в Латвійській Республіці. URL: <https://latvia.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/86-ukrajinci-u-latvijskij-respublici> (дата звернення: 01.12.2021).

60. Посольство України в Португальській Республіці - Інформація про українську громаду в Португалії. Головна | Посольство України в Португальській Республіці. URL: <https://portugal.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/240-ukrajinci-u-portugaliji/informaciya-pro-ukrayinsku-gromadu-v-portugaliiyi> (дата звернення: 01.12.2021).
61. Посольство України в Республіці Болгарія - Українці у Болгарії. Головна | Посольство України в Республіці Болгарія. URL: <https://bulgaria.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/103-ukrajinci-u-bolgariji> (дата звернення: 01.12.2021).
62. Посольство України в Республіці Польща - У приміщенні Посольства України у Польщі відбулося сьоме засідання Координаційної ради української меншини. Головна | Посольство України в Республіці Польща. URL: <https://poland.mfa.gov.ua/news/1972-u-primishhenni-posolystva-ukrajini-u-polyshhi-vidbulosya-syome-zasidannya-koordinacijnoi-radi-ukrajinsykoji-menshini> (дата звернення: 01.12.2021).
63. Посольство України в Республіці Польща - Українці у Польщі. Головна | Посольство України в Республіці Польща. URL: <https://poland.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/232-ukrajinci-u-polyshhi> (дата звернення: 01.12.2021).
64. Посольство України в Румунії - Українська громада в країнах світу. Головна | Посольство України в Румунії. URL: <https://romania.mfa.gov.ua/pro-ukrayinu/zakordonni-ukrayinci/ukrayinska-gromada-v-krayinah-svitu> (дата звернення: 01.12.2021).
65. Посольство України в Сполучених Штатах Америки - Українці у США. Головна | Посольство України в Сполучених Штатах Америки. URL: <https://usa.mfa.gov.ua/ukrayina-ta-ssha/ukrajinci-u-ssha> (дата звернення: 01.12.2021).
66. Посольство України в Угорщині - Українська громада в Угорщині. Головна | Посольство України в Угорщині. URL: <https://hungary.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/275-ukrajinci-v-ugorshhini> (дата звернення: 01.12.2021).
67. Посольство України в Чеській Республіці - Українці в Чехії. Головна | Посольство України в Чеській Республіці. URL: <https://czechia.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/361-ukrajinci-v-chehiji> (дата звернення: 01.12.2021).
68. Посольство України у Литовській Республіці - Українці Литви. Головна | Посольство України у Литовській Республіці. URL: <https://lithuania.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/4883-ukrainian-communities-in-lt> (дата звернення: 01.12.2021).

69. Посольство України у Федеративній Республіці Німеччина - Українці у Німеччині. Головна | Посольство України у Федеративній Республіці Німеччина. URL: <https://germany.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/ukrayinci-u-nimeschchini> (дата звернення: 01.12.2021).
70. Посольство України у Французькій Республіці - Українці у Франції. Головна | Посольство України у Французькій Республіці. URL: <https://france.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/4770-ukrajinci-u-franciji> (дата звернення: 01.12.2021).
71. Постанова від 23.08.1990 р. №223 Про створення Державної зовнішньоекономічної комісії Ради Міністрів УРСР. Liga360. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KP900223>.
72. Про Державну програму "Українська діаспора на період до 2000 року" : Постанова Каб. Міністрів України від 22.01.1996 р. № 119. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/119-96-п#Text> (дата звернення: 10.12.2021).
73. Про Державну програму "Українська діаспора на період до 2000 року" : Постанова Каб. Міністрів України від 22.01.1996 р. № 119. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/119-96-п#Text> (дата звернення: 03.12.2021).
74. Про Доктрину інформаційної безпеки України : Рішення Ради нац. безпеки і оборони України від 29.12.2016 р. : станом на 28 лют. 2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0016525-16#Text> (дата звернення: 03.12.2021).
75. Про закордонних українців : Закон України від 04.03.2004 р. № 1582-IV : станом на 6 черв. 2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1582-15#Text> (дата звернення: 01.12.2021).
76. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики : Закон України від 01.07.2010 р. № 2411-VI : станом на 8 лип. 2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text> (дата звернення: 03.12.2021).
77. Про затвердження Державної програми співпраці із закордонними українцями на період до 2010 року : Постанова Каб. Міністрів України від 26.07.2006 р. № 1034 : станом на 25 лип. 2007 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1034-2006-п#Text> (дата звернення: 10.12.2021).
78. Про затвердження Державної програми співпраці із закордонними українцями на період до 2015 року : Постанова Каб. Міністрів України від 18.07.2012 р. № 682. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/682-2012-п#Text> (дата звернення: 10.12.2021).
79. Про затвердження Державної програми співпраці із закордонними українцями на період до 2010 року Постанова від 26.07.2006 № 1034.

- Liga360. URL:
<https://ips.ligazakon.net/document/view/KP061034?an=706&q> (дата звернення: 03.12.2021).
80. Про затвердження Державної програми співпраці із закордонними українцями на період до 2015 року : Постанова Каб. Міністрів України від 18.07.2012 р. № 682. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/682-2012-p#Text> (дата звернення: 03.12.2021).
81. Про затвердження Державної програми співпраці із закордонними українцями на період до 2020 року : Постанова Каб. Міністрів України від 10.05.2018 р. № 344. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344-2018-p#Text> (дата звернення: 03.12.2021).
82. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року : Постанова Каб. Міністрів України від 03.03.2021 р. № 179 : станом на 16 берез. 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-p#Text> (дата звернення: 1.12.2021).
83. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року Постанова від 03.03.2021 № 179. Liga360. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/KP210179?an=1&q=true> (дата звернення: 03.12.2021).
84. Про затвердження Положення про Міністерство закордонних справ України : Постанова Каб. Міністрів України від 30.03.2016 р. № 281 : станом на 23 січ. 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/281-2016-p#Text> (дата звернення: 03.12.2021).
85. Про затвердження Положення про Міністерство закордонних справ України : Постанова Каб. Міністрів України від 30.03.2016 р. № 281 : станом на 23 січ. 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/281-2016-p#Text> (дата звернення: 1.12.2021).
86. Про зовнішню трудову міграцію : Закон України від 05.11.2015 р. № 761-VIII : станом на 27 груд. 2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/761-19#Text> (дата звернення: 01.12.2021).
87. Про Національну концепцію співпраці із закордонними українцями : Указ Президента України від 13.10.2006 р. № 875/2006. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875/2006#Text> (дата звернення: 03.12.2021).
88. Про Національну програму "Закордонне українство" на період до 2005 року : Указ Президента України від 24.09.2001 р. № 892/2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/892/2001#Text> (дата звернення: 03.12.2021).

89. Про Основні напрями зовнішньої політики України : Постанова Верхов. Ради України від 02.07.1993 р. № 3360-ХІІ : станом на 20 лип. 2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3360-12#Text> (дата звернення: 03.12.2021).
90. Про Положення про Державний комітет України у справах національностей та міграції : Указ Президента України від 19.03.2002 р. № 269 : станом на 16 трав. 2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/269/2002#Text>.
91. Про Положення про Державний комітет України у справах національностей та міграції : Указ Президента України від 28.10.1996 р. № 1001/96 : станом на 19 берез. 2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001/96#Text> (дата звернення: 03.12.2021).
92. Про Положення про Міністерство культури і мистецтв України : Указ Президента України від 31.08.2000 р. № 1038/2000 : станом на 25 груд. 2005 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1038/2000#Text> (дата звернення: 1.12.2021).
93. Про Положення про Міністерство культури і мистецтв України Указ від 31.08.2000 № 1038/2000. Liga360. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/U1038_00?an=25&q=true.
94. Про Положення про Міністерство України у справах національностей та міграції : Указ Президента України від 20.03.1996 р. № 196/96 : станом на 28 жовт. 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/196/96#Text> (дата звернення: 03.12.2021).
95. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року «Про Доктрину інформаційної безпеки України» : Указ Президента України від 25.02.2017 р. № 47/2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/47/2017#Text> (дата звернення: 1.12.2021).
96. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 липня 2021 року "Про Стратегію зовнішньополітичної діяльності України" : Указ Президента України від 26.08.2021 р. № 448/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/2021#Text> (дата звернення: 1.12.2021).
97. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 липня 2021 року "Про Стратегію зовнішньополітичної діяльності України" Указ від 26.08.2021 № 448/2021. Liga360. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/U448_21?an=110&q=true.
98. Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку аеропортів на період до 2023 року : Постанова Каб. Міністрів України від 30.10.2013 р. № 944 : станом на 26 жовт. 2016 р. URL:

- <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/944-2013-п#Text> (дата звернення: 1.12.2021).
99. Про утворення Міжвідомчої координаційної ради з питань забезпечення розвитку зв'язків із закордонними українцями : Постанова Каб. Міністрів України від 25.06.2008 р. № 564 : станом на 2 квіт. 2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/564-2008-п#Text> (дата звернення: 1.12.2021).
100. Про утворення Міжвідомчої координаційної ради з питань забезпечення розвитку зв'язків із закордонними українцями : Постанова Каб. Міністрів України від 25.06.2008 р. № 564 : станом на 2 квіт. 2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/564-2008-п#Text> (дата звернення: 03.12.2021).
101. Про утворення Міжвідомчої координаційної ради з питань співробітництва з українською діаспорою : Постанова Каб. Міністрів України від 23.09.1996 р. № 1160 : станом на 4 лип. 2008 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1160-96-п#Text> (дата звернення: 10.12.2021).
102. Про утворення Міжвідомчої координаційної ради з питань співробітництва з українською діаспорою : Постанова Каб. Міністрів України від 23.09.1996 р. № 1160. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1160-96-п#Text>.
103. Про Цільовий план Україна - НАТО на 2008 рік у рамках Плану дій Україна - НАТО : Указ Президента України від 01.04.2008 р. № 289/2008. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/289/2008#Text> (дата звернення: 1.12.2021).
104. Розпорядження Про затвердження плану першочергових заходів щодо розвитку зв'язків з українцями, які проживають за межами України, із збереження, захисту та популяризації культурних надбань українства у світовому цивілізаційному просторі на 2008–2009 роки. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/128491622>.
105. Удосконалення законодавства України щодо статусу закордонного українця розглядалося під час 41-го засідання Національної комісії з питань закордонних українців. Міністерство закордонних справ України. URL: <https://mfa.gov.ua/news/70866-udoskonalennya-zakonodavstva-ukrajini-shhodo-statusu-zakordonnogo-ukrajincy-a-rozglyadalosya-pid-chas-41-go-zasidannya-nacionalnoji-komisiji-z-pitany-zakordonnih-ukrajinciv>.
106. Українці за кордоном та українська влада: як разом працювати для України? | Cedoss. URL: <https://cedos.org.ua/researches/ukraintsi-zakordonom-ta-ukrainska-vlada-iak-razom-pratsiuvaty-dlia-ukrainy/> (дата звернення: 01.12.2021).

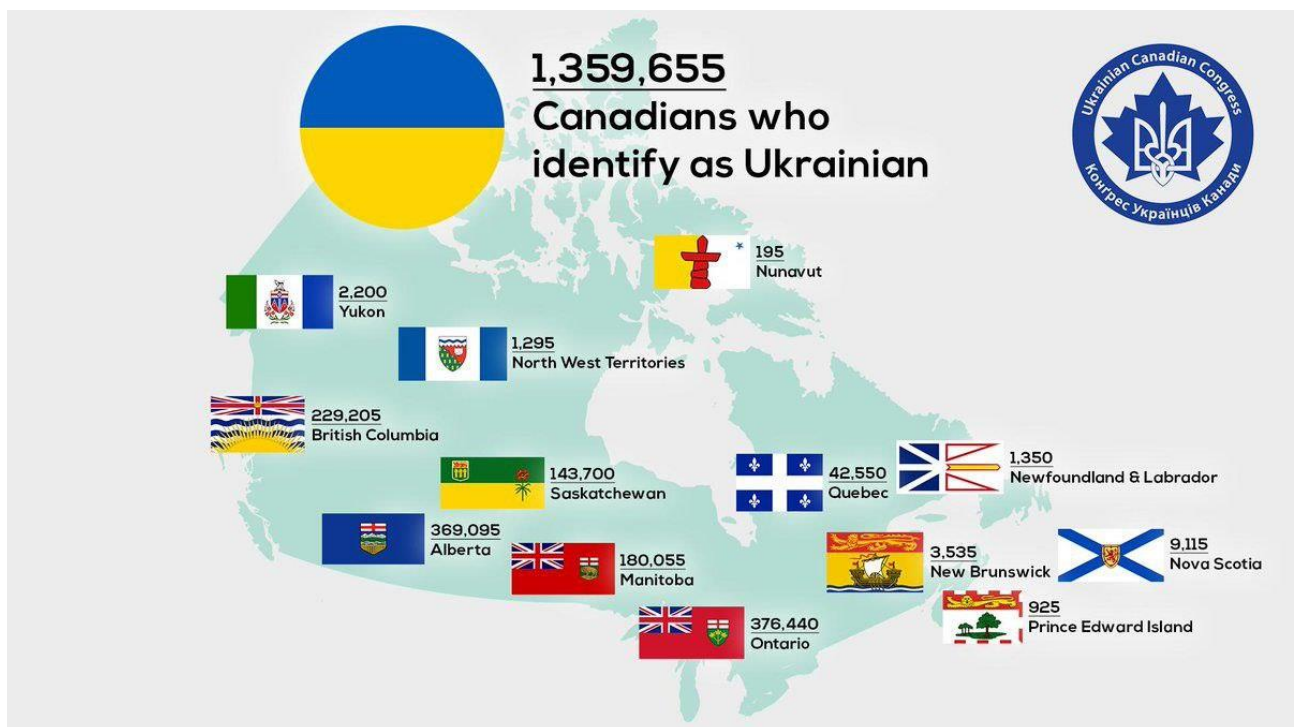
107. ЧНУ налагоджує співпрацю з українською діаспорою у Франції.
ЧНУ ім. Б.Хмельницького. URL: <https://www.cdu.edu.ua/news/4935-chnu-nalahodzhue-spivpratsiu-z-ukrainskoiudiasporoiu-u-frantsii.html>.

ДОДАТКИ

Центральна частина (місто та провінція Мадрид)	19%
Східні провінції (Каталонія, Валенсія, Мурсія)	33,9%
Південні провінції (Андалусія, Кастилья-ла-Манча)	24,1%
Західні провінції (Екстремадура, Кастилья-Леон)	10,6%
Північні провінції (Галісія, Астуріас, Кантабрія, Наварра, Країна Басків, Арагон)	9,7%

Додаток 1.

Додаток 2.